

New
Direction

the Foundation for European Conservatism

Michal Chládek

REGULACE SOCIÁLNÍ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE A JEJÍ VLIV NA ČESKOU REPUBLIKU

New Direction

the Foundation for European Conservatism

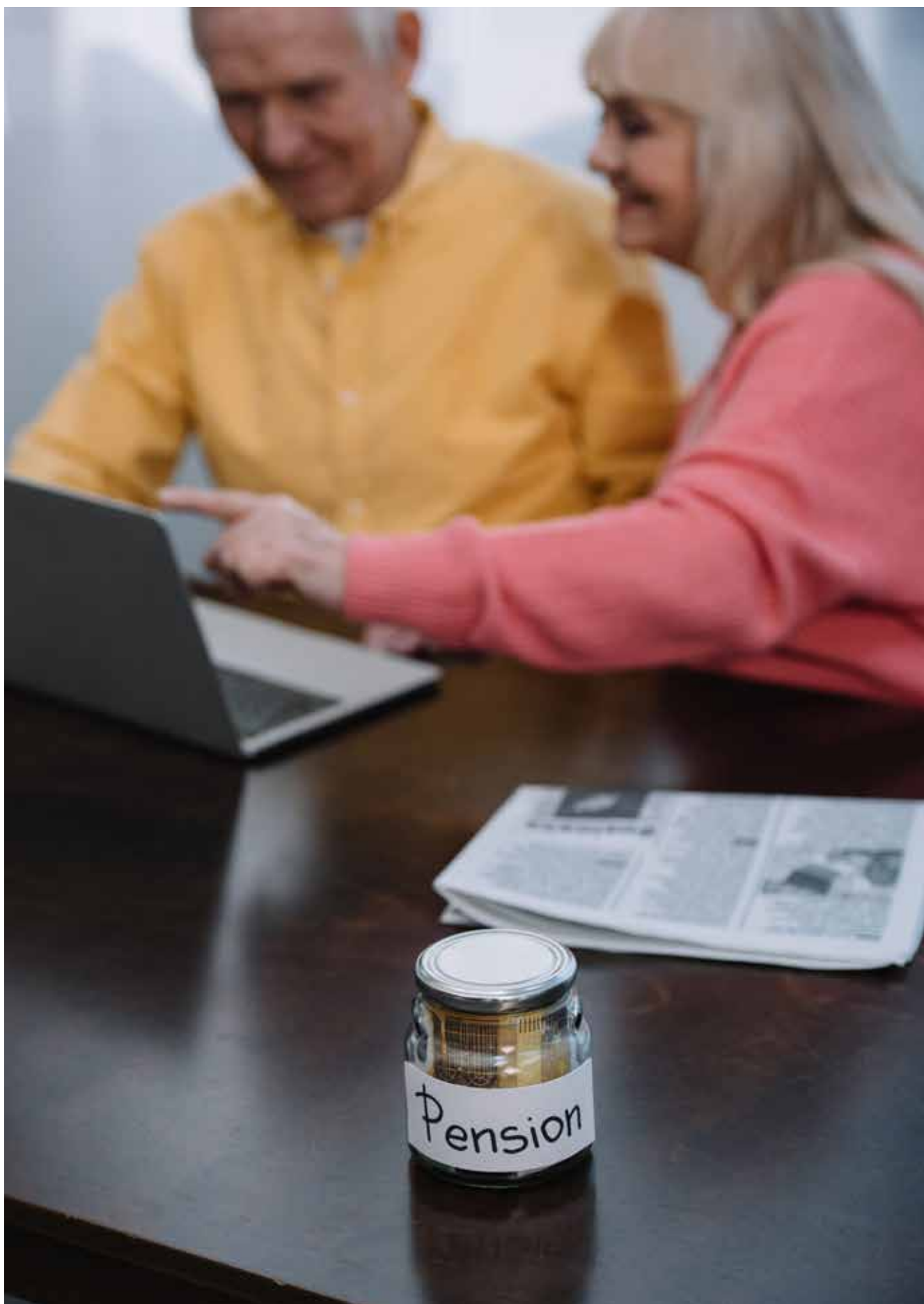

New Direction – Foundation for European Conservatism is the official foundation of the European Conservatives and Reformists family at the European level. Founded in 2009 under the patronage of Margaret Thatcher, New Direction is the intellectual home of Europe's growing conservative movement, giving a voice to national movements that promote the rule of law, traditional values, free markets, and respect for the principle of protecting national sovereignty.

Through research, reports, lectures, conferences, and working groups, New Direction helps to inform the work of conservative lawmakers at the European, National, and regional level. At the same time, New Directions Summer University and series of Academies helps to bring conservative principles to a new and younger generation. By equipping politicians and activists with the tools they need, New Direction stands ready to help take the movement forwards.

newdirection.online @ndconservatism

	Úvod	5
1	Teoretický a historický základ	7
1.1	Historický vývoj	7
1.2	Definice základních pojmů	9
1.3	Subjekty a objekty sociální politiky	10
1.4	Funkce a principy sociální politiky	10
1.5	Souvislost sociální politiky s dalšími obory	11
2	Nástroje evropské sociální politiky	13
2.1	Prameny práva	13
2.1.1	Primární právo (SEU, SFEU, Listina práv Evropské unie)	13
2.1.2	Sekundární právo (nařízení, směrnice)	15
2.2	Soft law	16
2.2.1	Strategické dokumenty Evropské unie	17
2.2.2	Doporučení	19
2.2.3	Další druhy soft law	22
2.3	Finanční nástroje Evropské unie	24
2.3.1	Fungování finančních nástrojů	24
2.3.2	Fondy EU pro oblast sociální politiky v letech 2021–2027	25
3	Sociální politika ČR před a po vstupu do Evropské unie	27
3.1	Sociální politika ČR před vstupem do EU	27
3.2	Sociální politika ČR v letech 2004–2020	28
3.3	Sociální politika ČR v letech 2021–2027	30
4	Předpokládaný vývoj sociální politiky v České republice	
5	Migrační politika v kontextu sociální politiky	37
5.1	Migrační politika a její právní regulace	37
5.2	Migrační pakt	38
5.3	Migrace a válka na Ukrajině	39
5.3.1	Vyhodnocení dopadů na Českou republiku	41
6	Závěr	43
7	Seznam zdrojů	45
8	Seznam obrázků, grafů a tabulek	51
9	Seznam zkratk	53

ÚVOD

Věnovat se sociální politice je nezbytné hned z několika důvodů. Tím prvním je demografická křivka, která po celé Evropské unii ukazuje fakt, že jako populace stárneme a nerodí se nám děti. Dalším důvodem je, že jak ve vnitrostátních, tak i unijních poměrech se do sociální politiky investují obrovské prostředky, takže je dobré si situaci alespoň rámcově, přesto položku po položce, identifikovat a rozebrat. V neposlední řadě je jedním z důvodů také čím dál větší tlak na to, zapojit i „zranitelné skupiny občanů“ do společnosti tak, aby se každý člověk mohl účastnit a profitovat ze společného života podle svých maximálních možností.

V České republice často panuje pocit, že nám „zlá“ Evropská unie něco přikazuje, a náš svébytný a suverénní stát se tomu musí podřídit. Je to skutečně tak? Odpověď na tuto otázku by měla být základním zjištěním této studie. Už teď je ale možné říct, že ve většině případů tomu tak není, a obzvlášť to platí právě v oblasti sociální politiky.

Když přijde řeč na Unii a sociální politiku, objeví se u nás minimálně tři neslučitelné názorové proudy. Jedni jsou přesvědčeni, že Brusel chce lidem brát důchody a diktovat nám, jak máme žít. Druzí zase tvrdí, že Unie je až příliš sociální a táhne ekonomiku ke dnu přeregulovaností.¹ A třetí skupina, která je často reprezentována neziskovým sektorem, by byla nejrady, kdyby měla EU v oblasti sociálních věcí ještě větší pravomoci, více peněz a širší možnosti „postarat se“ o co největší okruh lidí.² Uvedené příklady jsou samozřejmě zjednodušené a záměrně jde pouze o ty extrémní. Většina občanů České republiky se sociální politikou Evropské unie zřejmě vůbec nezabývá.

Celá diskuse je ovšem velmi polarizovaná a přehledný výčet nástrojů, pravomocí a dopadů více či méně konkrétních politik vůči členským státům a zejména ve vztahu k České republice nenabízí. To celou diskusi zatěžuje nepříjemným balastem, kdy většina lidí není schopna odlišit, co je, a co naopak není dopadem politiky každého konkrétního subjektu. Zde zeje mezera, kterou má tato studie za cíl vyplnit. Studie je tak určena odborné veřejnosti, studentům, ale i lidem v praxi, kteří se v tomto tématu chtějí lépe zorientovat.

Definice sociální politiky se velmi liší, a proto je vhodné nejprve vymežit, co nazýváme sociální politikou právě v kontextu této práce. Sociální politikou myslíme soubor veřejných opatření zaměřených na sociální ochranu, podporu příjmů, pracovní podmínky, sociální začleňování, péči o ohrožené skupiny a vyrovnávání nerovností ve společnosti.³

Celkové vymezení sociální politiky, bez kterého by mohlo dojít k dezinterpretaci některých pojmů, se věnuje první kapitola. Cílem kapitoly je vymežit teoretický rámec, který pak umožní správně porozumět systému fungování sociální politiky obecně, ale i v kontextu hlavního tématu práce, tedy co se týče regulace Evropské unie a jejích dopadů na Českou republiku.

V první kapitole nejprve uvedeme čtenáře do historického kontextu sociální politiky a zrodu sociálního státu jako takového. Jak se sociální politika v historii vyvíjela a kdy vůbec něco jako sociální stát vzniklo? Kdy proběhly první reformy a kdy bylo zavedeno nějaké systematické pojištění? I to je důležité pro celkové pochopení sociální politiky jako celku. Ve svých dalších podkapitolách pak definujeme klíčové pojmy, jako jsou sociální politika, sociální riziko, sociální vyloučení aj., přičemž přibližujeme vztahy mezi jednotlivými pojmy, definujeme hlavní aktéry a problémy sociální politiky, včetně důrazu na adresnost a plošnost jednotlivých opatření. Zvláštní podkapitola se pak věnuje vztahu s dalšími oblastmi, které ji ovlivňují. Sociální politika totiž nestojí osamocně, ale v těsném sepětí s jednotlivými vědními disciplínami, jež ji doplňují. Kapitola jako celek tak vytváří základ pro komplexní rámec této studie a poskytuje podrobné východisko pro její další obsah, protože moderní evropskou sociální politiku bez tohoto základu pochopit nelze.

V dalších částech se práce věnuje tomu hlavnímu, a to vztahu regulace Evropské unie a České republiky. Evropská unie má totiž v oblasti sociální politiky velmi omezené pravomoci. Spadá do oblasti tzv. sdílených pravomocí. To znamená, že může přímo ovlivňovat politiku členských států pouze ve vymezených případech, jako jsou například pracovní podmínky zaměstnanců, zapojování osob vyloučených z pracovního trhu a další, zejména ale v oblasti pracovního práva.

1 EICK, G. M. *The hidden side of Social Europe: Revealing welfare Euroscepticism through focus group discussions*. Social Policy & Administration, 2024. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/spol.13023>

2 DALY, Mary. *Social Policy and European Union Politics*. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://oxfordre.com/politics/display/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-1054?p=emailAAKpErxF1rjY&d=10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-1054>

3 OECD. *Social policy*. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/en/topics/social-policy.html>

Existuje tedy jen omezené množství právních předpisů, které by měly v členských státech přímý či nepřímý účinek. Většina toho, co ve skutečnosti sociální politiku ovlivňuje, tedy není prováděno prostřednictvím právních nástrojů (ať už se jedná o primární či sekundární právo), ale skrze strategie, doporučení, organizační mechanismy, jako je evropský semestr a další druhy soft law.

Jedním z cílů této studie je poskytnout přehledný a ucelený obraz nástrojů sociální politiky v Evropské unii k roku 2025 a jejich dopadů na členské státy, detailně vymežit jednotlivé nástroje a příklady, které mají přesah do sociální oblasti, a to včetně přesahu na národní úrovni.

Speciální místo pak zaujímají finanční nástroje. Popíšeme, jakým způsobem se tvoří víceleté rozpočty Evropské unie, a analyzujeme konkrétní fondy, které jsou určeny pro sociální oblasti mezi lety 2021–2027, přičemž zkoumáme zejména cíle, které jsou v nich stanoveny pro celou Evropskou unii.

Ve třetí kapitole se analýza věnuje vývoji sociální politiky v České republice před a po vstupu do Evropské unie. Nejprve stručně vysvětluje, v jakém stavu byl sociální systém po pádu komunismu a související transformaci od centrálně řízeného systému k tržní ekonomice a vzniku dalších subjektů, které vedle státu zajišťují sociální politiku. Poté strukturuje systém dávek, služeb a pravidel ještě před vlivem Evropské unie. Navazuje tím, jak se Česká republika připravovala na vstup do Evropské unie, jaký byl přístupový proces a co vše se muselo v tomto ohledu v oblasti sociální politiky v právu měnit. Předvstupní jednání totiž byla v podstatě přípravou na členství v Evropské unii.

V následující podkapitole je zmapováno, jakým způsobem se Evropská unie, respektive členství České republiky v ní, promítlo do tuzemského prostředí. Jak? Prostřednictvím finančních nástrojů, jako jsou fondy Evropské unie, které jsou k nám převáděny skrze národní operační programy, dále pak strategickými dokumenty, které sice nemají přímý dopad, ale určují politickou strategii Evropské unie ve všech oblastech, a to zejména od roku 2011, kdy byl zaveden tzv. Evropský semestr a kdy byla uvedena v život Strategie 2020. Doporučení evropského semestru a zmíněná strategie tak znamenají poměrně velký průlom v ovlivňování národních politik. V kapitole je mimo to analyzováno vnitrostátní právo a jeho proměna, která se dělá hlavně v oblasti pracovního práva.

Je jasné, že sociální politika bude jedním ze zásadních témat následujících dekád, protože demografická křivka jasně ukazuje stárnutí obyvatel Evropské unie. Proto se studie ve čtvrté kapitole snaží odhadnout, jaký bude vývoj sociální politiky v Evropské unii a jaké to může mít dopady na Českou republiku, včetně potenciálních řešení zvyšujícího se průměrného věku občanů ve všech členských státech Unie.

Kapitola čtyři tedy neanalyzuje to, co už proběhlo, ale zkouší z dostupných dat odhadnout, jakým způsobem se bude sociální politika v následujících letech vyvíjet. V analýze se opírá o nový Evropský pilíř sociálních práv a jeho akční plán, včetně prvotních návrhů Evropského sociálního fondu+, které jsou v době psaní analýzy k dispozici. Česká republika se bude muset zaměřit na implementaci nejen cílů definovaných Unií, ale i dalších, které jsou v kapitole rozebrány.

Cílem páté kapitoly je zdůraznit, že migrační politika je nejen administrativně-bezpečnostní záležitost, ale týká se i sociální politiky. Souvisí se solidaritou a dalšími částmi systému. Má přímý dopad na trh práce, bytovou politiku, ale i veřejné rozpočty. Z pohledu sociální politiky tak migrace v podstatě testuje robustnost a udržitelnost sociálního systému v krizovém období. Jde zejména o nároky na jednotlivé dávky sociálního systému, zařazení do systému obecně, kapacity sociálních služeb, a to od těch terénních přes denní stacionáře až po pobytové služby a bydlení. V neposlední řadě jde také o integraci na pracovní trh.

Úvodní podkapitola nejprve vymezuje právní rámec, Evropská unie je totiž v oblasti migrace v takzvané sdílené pravomoci, a tak je nezbytné rozdělit, co patří do kompetencí státu a co do kompetence Unie. Následně je rozebrán migrační pakt, který je pro část politického spektra nejvíce propíraným tématem. Proto je mu věnována zasloužená pozornost a souvisí i s další částí práce, která se věnuje tomu, jaké jsou dopady války na Ukrajině do českého sociálního systému, a to zejména v prvních měsících války. Jak spolu tyto dvě záležitosti souvisí? V obou případech se jedná o legální migraci a vynakládané prostředky, přičemž České republice byla v důsledku přílivu lidí z Ukrajiny z migračního paktu udělena výjimka. V samotném závěru poslední podkapitoly je pak rozebrán konkrétní finanční model, který nejen rekapituluje výdaje, ale podtrhuje také přínosy uprchlíků z Ukrajiny do celkového sociálního systému.

TEORETICKÝ A HISTORICKÝ ZÁKLAD

První kapitola této studie musí být částečně teoretická a zároveň by měla nabídnout alespoň krátký vhled do historického kontextu sociální politiky. Bez toho by totiž čtenář nezískal ucelený pohled na následující konkrétní výstupy, které jsou analyzovány v dalších kapitolách.

Je tedy nutné nejprve udělat historické okénko, tedy jak se sociální politika a sociální stát vyvíjely v průběhu jednotlivých

období, následně definovat, co to sociální politika, sociální riziko a sociální událost vlastně jsou a s jakými pojmy studie pracuje. Dále pojmenovat aktéry systému, tedy ty, kdo sociální politiku vytvářejí, a jejich adresáty včetně principů a funkcí sociální politiky. Na závěr pak rozebrat mnohaoborovost sociální politiky, to znamená, že se dotýká dalších věd, jako jsou demografie nebo politologie.

1.1 Historický vývoj

V počátcích společnosti samozřejmě nefungovalo něco, jako je sociální stát, a rozhodně nefungovala žádná systémová, adresná a promyšlená sociální politika. Prvotní a rodová společnost v zásadě nedisponovaly žádnými institucemi, které by ji mohly garantovat. Existovala ale vzájemná pomoc založená na rodových či kmenových příslušnostech, které zajišťovaly přinejmenším alespoň přežití všech členů, respektive pokus o to. Solidarita v rámci těchto uskupení byla spontánní a nikým neorganizovaná, založená na osobních vztazích.⁴

První pokusy o nějakou formu regulace se objevily už ve starověkých civilizacích (Egypt). Tehdejší instituce (říkejme jim tak) částečně regulovaly pomoc potřebným, jednalo se zejména o chrámy, pomoc od panovníka a jiné. Mezi první „organizované“ pomoci se jistě dala zařadit například základní podpora vdov a sirotků – početné vrstvy rekrutující se zřejmě z četných válek a bojů. Celá péče byla postavena v zásadě na náboženství, které k tomu logicky v prvopočátcích mělo jako instituce nejbližší.

Antické Řecko a Řím zavedly první systematictější péči o občany a veterány. V případě veteránů se bavíme o jakémisi druhu penze, která byla přiznána za odsloužený počet let. Současně v případě chudých obyvatel byly možné nějaké zvláštní přiděly jídla či potravin a plodin, například obilní dávky. Samozřejmě musel fungovat i příjem zdrojů do panovnické kasy, to znamená, že zde již existovala forma participace ze strany obyvatel.⁵

V raném středověku pokračovala dominantní péče ze strany církve a jejích charit. V tomto období vznikají první špitály, útulky pro bezdomovce nebo klášterní pomoc v nouzi. I zde jde o pomoc spíše morálně motivovanou a nesystémovou. Role státu byla v té době minimální. Opatření jsou ale často nepředvídatelná a nejednotná. Ve vrcholném středověku se stávají subjekty zajišťujícími nějakou formu péče o svoje řemeslníky cechy. Ty garantují nejen pojištění řemeslníků pro případy újm na zdraví a úrazů, ale stanovují částečně i nějaké podmínky, za kterých je možné práce vykonávat, a jiné náležitosti související s danou činností. V zásadě se jedná o vznik prvních pracovních práv.⁶

V raném novověku, tedy v 16. a 17. století, vzniká ve vztahu k chudobě první plošnější regulace. V Anglii se začíná rozlišovat v systému zásluhovosti a rozlišuje mezi zasloužilou a nezasloužilou chudobou. Co to znamená? Zasloužilou chudobou byly nazývány případy, kdy lidé prokazatelně nemohou pracovat – jedná se o staré lidi, invalidy a další nemohoucí členy společenství, kteří tak byli uznáni za hodny pomoci. Naopak tuláci a žebráci, kteří pracovat dle mínění mohli, ale nechtěli, byli dokonce trestáni. Forma represe vůči lidem, kteří nejenže nechtěli pracovat, ale často upadli do chudoby nezaviněně, byla poměrně častá a prokazování nezaviněnosti bylo složité. Jednalo se tedy o adresnou a často trestající sociální politiku. V této době se do popředí dostává názor, že stát by měl garantovat určité prvky sociální politiky, protože například chudoba může představovat ohrožení celé společnosti.

4 POLÁČKOVÁ, Iva. Historické souvislosti sociální politiky. JABOK – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická. Přednáška. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://is.jabok.cz/el/jabok/leto2021/S114/um/2_Historicke_souvislosti_socialni_politiky.pdf

5 Tamtéž

6 Tamtéž

V 18. století, které je spojováno s osvícenstvím, se od represivnějšího způsobu sociální politiky ustupovalo a objevovala se mnohem větší snaha odlišit ty, kdož si vlastní chudobu nezavinili, od těch, kteří dle obecného mínění ano. V tomto období se klade mnohem větší důraz na lidskou důstojnost a také se šíří názor, že stát nese částečně odpovědnost za sociální politiku jako takovou. Reformy jsou spojovány s Josefem II., který na sebe vzal chudinskou péči a vydal několik reforem – od ústavní péče přes práva farních chudinských ústavů až ke zřizování skutečně velkých chudobinců.⁷ Jednalo se o první krok k vytvoření komplexnějšího systému, který samozřejmě zdaleka nepřipomíná ten současný, ale přesto už se rýsoval jakýsi jeho základní obrys.

Zrod moderní sociální politiky můžeme datovat k 19. století. Na jedné straně dochází díky průmyslovému rozvoji k masové migraci do měst, která nabízí možnosti výdělků a pracovní místa. Dělníci v této době pracují až 16 hodin denně, a to mluvíme často i o pracujících ženách a dětech. Obecně přináší tento způsob pracovního života mnohá zdravotní rizika, nemluvě o častých fatálních úrazech. Proto bylo nutné započít s nějakou formou pojištění. S tím přišel Otto von Bismarck, a to v 90. letech 19. století. Nejprve zřídil nemocenské pojištění, poté úrazové pojištění a jako poslední pojištění pro případy invalidity a stáří.⁸ Podobně se systém zavedl v celém Rakousku-Uhersku o pár let později, a tak vznikl první komplexní systém pojištění na území, jehož součástí bylo i současné území České republiky.

V období první republiky, tedy po první světové válce, se nejen u nás zavádí celá řada sociálních reforem. Důležité je, že Československá republika byla v tomto konání v popředí. Přijali jsme: zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří, zákon o osmihodinové pracovní době, zákon o podpoře v nezaměstnanosti, zákon na ochranu nájemníků, zákon o placené dovolené pro dělnictvo.⁹ Současně vznikaly první mezinárodní organizace, které měly za cíl regulovat zejména pracovní právní oblast. V neposlední řadě vznikaly neziskové a církevní organizace, které byly zaměřeny na sociální práci.

Po druhé světové válce a nástupu komunismu se vývojové kormidlo otáčí o 180 stupňů. Socialistický stát z logiky věci přebírá veškeré aktivity, potírá církve, zavírá neziskové organizace či cokoliv soukromého, a to včetně role obcí, které jsou rovněž upozaděny. Zavádí se plošné dávky bez ohledu na výkon

a jakoukoliv zásluhovost. Všechny dávky jsou financovány ze státního rozpočtu. Nezaměstnanost se nevyskytuje, protože v kolonkách komunistického státu nic takového neexistuje, přestože část lidí nezaměstnaná skutečně byla. V práci je nízká produktivita, protože se neodměňuje výkon, a tím je oslabena i motivace pro to cokoliv dělat. Systém tedy poskytuje jistoty, na které dlouhodobě nemá, není udržitelný a v podstatě projídá budoucnost. Vývoji po roce 1989 a reformě se pak práce věnuje v podkapitole 3.1. *Sociální politika ČR před vstupem do Evropské unie.*

Samostatně je vhodné se věnovat vzniku sociální politiky v Unii jako takové. Její základ je už v jedné ze zakládajících smluv Evropské unie, konkrétně v Římské smlouvě z roku 1957. Cílem už tehdy bylo snižování nevyrovnanosti regionů, boj s nezaměstnaností a začleňování znevýhodněných skupin lidí. Smlouva jako taková zakládá dodnes funkční Evropský hospodářský a sociální výbor. Současně vznikl i Evropský sociální fond, a to právě proto, aby tyto cíle byly naplněny.¹⁰

V šedesátých letech vznikla evropská sociální charta, která definuje základní sociální práva, jako jsou například spravedlivá odměna za práci, ochrana zdraví a další. V devadesátých letech tato práva rozšířila charta základních sociálních práv pracujících, kde už se konkrétně zmiňuje právo na bezpečnost při práci a také sociální pojištění. Součástí je i právo na vzdělávání a vyšší integrace lidí se zdravotním postižením. Okolo obsahu charty byla poměrně velká diskuse a tuto chartu podepsali všichni tehdejší členové Unie vyjma Velké Británie.¹¹ Jaké bylo odůvodnění? Trochu předpovídala to, co se děje zejména dnes. Čím dál větší tlak na sociální jistoty a snižování konkurenceschopnosti Evropské unie. To byly tehdy důvody, proč ji Velká Británie nepřijala. Přemíra nároků na sociální systém, a tedy přítěžování podnikatelskému prostředí. Část těchto práv pak Velká Británie přijala v souvislosti s Maastrichtskou a Amsterdamskou smlouvou.¹² Více se pak vývoji v rámci Evropské unie věnuje práce v následujících kapitolách.

Výše nastíněný historický vývoj ukazuje, že se moderní sociální stát nezrodil během jednoho dne a že v průběhu historie se přístupy k adresnosti, represí a objemu podpory výrazně měnily, a to včetně subjektů, které byly jeho součástí, druhů sociální ochrany, pojištění a další.

7 Tamtéž

8 Tamtéž

9 Tamtéž

10 Evropská unie. Římská smlouva (EHS). Přehled dokumentu. EUR-Lex [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISUM:xy0023> [cit. 13. 12. 2025].

11 BusinessInfo.cz. Sociální politika v Evropské unii. 29. 5. 2009 [online]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/socialni-politika-v-evropske-unii/> [cit. 13. 12. 2025].

12 Tamtéž

1.2 Definice základních pojmů

Pro začátek studie je také více než vhodné definovat, co to sociální politika vlastně je. Bez vyjasnění tohoto pojmu totiž není možné danému tématu komplexně porozumět, což by jistě mohlo zkomplikovat přijetí a porozumění celému textu studie.

Sociální politika má definic skutečně mnoho. Liší se podle autorů a jejich ideového přístupu, nicméně jejich rozbor by výrazně přesahoval účely této studie. Pro její přehlednost lze říct, že se jedná o jakékoliv soustavné úsilí určitých sociálních subjektů, které směřuje ke zdokonalování životních podmínek lidí a k rozvoji osobnosti člověka.¹³ Problém s touto definicí je v tom, že ona sociálnost teoreticky nemá žádné limity. Obecně se v západní společnosti velmi často stává, že ono sociální by se mohlo podle určitých kritérií použít na všechny občany. To je sice možné, ale typicky při adresné sociální pomoci je nutné přesně specifikovat subjekty, ke kterým má směřovat, a současně tuto adresnost použít v nějakém plošném modelu. Proto je nutné si definovat i další pojmy.

S touto definicí tedy nutně souvisí pojem tzv. **sociální riziko**. To je riziko, které je v podstatě uznáno společností a zároveň i státem. Jinými slovy je objektivní a zasluhuje si pozornost některého veřejnoprávního subjektu.¹⁴ Na to navazuje sociální událost, tedy riziko, které je nejen uznáno, ale je i závažné a má nějaký ekonomický či sociální dopad na občana. Řešení tohoto rizika vyžaduje nějaký zásah ze strany veřejnosti, je na něm veřejný zájem, neboť člověk, kterého tato událost potká, není schopen odvrátit její důsledky sám a často ani za pomoci své vlastní rodiny.¹⁵ Rodina je mimochodem pro část vymezení sociálních událostí velmi klíčová a hraje v sociálním systému a politice naprosto nezastupitelnou roli, přestože je ze strany veřejnoprávních institucí často nedostatečně oceněna.

Sociální události pak dělíme do dvou skupin. Mohou být předvídatelné – typicky mateřství, stáří nebo plánovaná operace, a nepředvídatelné – úraz, smrt nebo náhlá invalidita. Typickými příklady sociálních událostí mohou být tedy dlouhodobá, ale i krátkodobá nemoc či související úraz. S rodinou spojeny jsou „události“ jako například těhotenství nebo mateřství. S prací souvisí ztráta zaměstnání nebo invalidita a neschopnost pracovat. Mezi další události jde zařadit například úmrtí blízkého člena rodiny nebo pokročilý věk přinášející s sebou zvláštní potřeby a nutnost cílené podpory. Všechny tyto události mají ze strany státu nebo jiných subjektů vymezeny možnosti nějaké reakce, aby bylo možné předejít větším problémům, než je nezbytné.¹⁶

Pokud se na tyto události nereaguje správným způsobem, může v důsledku výše jmenovaných sociálních událostí dojít k sociálnímu vyloučení, tedy vyloučení ze společnosti. Člověk se nemůže zařadit do běžného fungování a běžných sociálních interakcí včetně zařazení do systémových věcí, jako je například sociální pojištění. Pokud bude nezaměstnaný dlouho, hrozí další fáze vyloučení, a to ztráta domova a v podstatě vyřazení z běžného života.¹⁷

V případě, že k takovému vyloučení dojde, je nutné co nejrychleji vyloučeného začlenit. Čas je v tomto ohledu nesmírně důležitý, protože čím déle je občan ze systému vyloučen, tím delší a nákladnější může být jeho zařazení zpět do běžného chodu. Náš zákon o sociálních službách, což je zákon č. 108/2006 Sb., definuje sociální začleňování takto:

„...sociálním začleňováním (je míněn) proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný.“¹⁸

Po definicích toho, co je sociální politika, riziko, událost i sociální vyloučení, navazuje to, co by mělo v případě, že některá situace hrozí nastat, mít hlavní úlohu. Jedná se o tzv. **sociální ochranu**. Sociální ochrana je jakýkoliv nástroj nebo soustava, které slouží k tomu, aby zabezpečily záměry o sociálním začleňování všech občanů a boj proti sociálnímu vyloučení. V případě některých opatření se jedná i o preventivní aktivity, jako jsou zdravotnictví, bezpečnost práce, diskriminace aj., které jsou v oblasti regulace velmi důležité, to se projeví níže.

Sociální zabezpečení je soubor všech opatření, které zmírňují následky sociálních událostí. Zahrnujeme do nich všechna opatření, na které má jednotlivec ze strany státu nebo jiného povinného subjektu právo ze zákona. S tímto zabezpečením souvisí pojem **záchranná sociální síť**, tedy taková síť, která je v případě sociální události nastavena tak, aby jí jednotlivec nepropadl. Můžeme si pomoci metaforou: sociální síť se podobá záchranné hasičské síti, která zachraňuje životy, když lidem v případě požáru nezbude nic jiného než vyskočit z okna.

Vymezení těchto pojmů umožňuje porozumět studii jako celku. Pomáhá pochopit, proč je oblast sociální politiky tak důležitá a jakého množství rozličných situací se může dotýkat.

13 TOMEŠ, Igor. Úvod do sociální politiky. JABOK – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická. Přednáška. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://is.jabok.cz/el/jabok/leto2020/S114/um/1_1_Uvod_do_soc_politiky_uvod.pdf

14 Tamtéž

15 Tamtéž

16 Tamtéž

17 Tamtéž

18 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 3 písm. e). Sběrka zákonů České republiky, částka 37/2006. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

1.3 Subjekty a objekty sociální politiky

Pro pochopení sociální politiky jako celku je nutné porozumět, jací aktéři v ní vystupují. Jedná se o subjekty a objekty, které mohou být státní, ale i nestátní podoby.

Subjektem sociální politiky jsou ty subjekty, které ji nejen vytvářejí, ale současně realizují. Jinými slovy mají zájem, schopnosti a prostředky k určité sociální činnosti, případně ji mohou alespoň iniciovat. Co to znamená? V podstatě všichni, kteří mohou vytvářet nějaký legislativní rámec nebo očekávatelný zájem a současně kdokoli, kdo bude tyto zájmy jednotlivých objektů¹⁹ naplňovat.²⁰

Mezi subjekty můžeme zařadit stát a jeho orgány. Typickým orgánem, který vytváří legislativní opatření, je Parlament, tedy Poslanecká sněmovna a její orgány a současně Senát České republiky. Kraj i obec pak mají svoji sociální politiku.²¹ Ale dále do tohoto výčtu patří i ministerstvo práce a sociálních věcí, česká správa sociálního zabezpečení a její celý funkční regionální systém nebo třeba jednotlivé lokální úřady práce.

Dalším subjektem jsou nadnárodní instituce a subjekty. Ty logicky formou různých doporučení, strategií, ale i dvoustranných či vícestranných smluv rovněž do sociální politiky

vstupují, a jsou tedy subjektem. Speciální postavení má v tomto ohledu Evropská unie, která je subjektem poměrně výrazným. Její postavení je právě proto také předmětem této práce.²²

Dalšími subjekty, které řeší sociální politiku uvnitř i směrem ven jsou zaměstnavatelé (pracovní doba, smluvní vztahy a další) a současně zaměstnanecké odborové svazy – mají speciální benefity. Dále třeba církve a různé komunitní svazy včetně rodin a jednotlivých domácností. V neposlední řadě se jedná o neziskové organizace, které zastávají v sítích sociálních služeb nezastupitelnou roli. Současně sem ale patří i komerční organizace vzniklé za účelem zisku.

Objektem sociální politiky jsou ti, v jejichž prospěch sociální politika a související sociální opatření směřují. Jinými slovy ti, na které daná adresná pomoc, respektive konkrétní opatření, je zacíleno. V zásadě se jedná o objekty dva. Jedním z nich je jedinec, který je z důvodu účasti na pojištění součástí například sociálního pojištění, druhým kdokoli, kdo řeší nějakou svoji potřebu, tedy se stává pak rovněž objektem souvisejících vztahů. Druhým objektem však také může být rodina.²³ Objektem tedy nejsou jen „chudí“, ale i pojištění pracující nebo občané obecně – princip solidarity v případě důchodového pojištění.

1.4 Funkce a principy sociální politiky

Co se týče **funkcí sociální politiky**, tyto určují základní směry, které politika ovlivňuje, a to buď sociálně, anebo ekonomicky. Funkcí je možné definovat mnoho. Pro účely této studie se omezíme na následujících pět. Jedná se o funkci ochrannou, rozdělovací a přerozdělovací, homogenizační, stimulační a preventivní.²⁴

V případě první jmenované, **ochranné funkce**, jde o zmírnění dopadů sociálních událostí. Jak to funguje? V případě nějaké výše popsané krizové situace nastala nějaká reakce. Jedná se o nejzákladnější a nejstarší funkci sociální politiky a jde při ní primárně o omezení sociálního rizika tak, aby člověk nebyl sociálně vyloučen. Je nutné zde vyvažovat roli všech subjektů napříč celým spektrem.

Co se týče **rozdělovací funkce**, už z názvu vyplývá, že půjde o nějaké přerozdělování peněz nashromážděných uvnitř

systému. Peníze je tedy nutné do systému nějakým způsobem dostat, typicky sociální nebo zdravotní pojištění, a následně je spravedlivě rozdělit. Ona spravedlnost je častým předmětem politických sporů a odráží se v něm principy solidarity a zásluhovosti.²⁵

Homogenizační funkce je v podstatě zajištění možnosti participace v různých systémech za stejných podmínek pro všechny. Jedná se typicky o práci a odstraňování překážek při jejím získávání, kvalitní vzdělávání, péči o zdraví aj., přičemž jde opět primárně o to předejít vylučování sociálně slabších občanů ze systému. Chovat se v tomto duchu je mimochodem velmi pravdivé, protože pokud se tak neděje, jsou náklady pro společnost mnohem větší.

Další funkcí je **funkce stimulační**. Tento stimul je v podstatě motivace ke společensky žádoucímu chování. Jinými slovy

¹⁹ Definice viz níže

²⁰ MUNI. Sociální politika. Prezentace. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/ped/jaro2016/SPAMP_SAG2/um/SOCIALNI_POLITIKA.pdf

²¹ Tamtéž

²² Tamtéž

²³ Tamtéž

²⁴ Opakovaná citace: Tomeš, Úvod do sociální politiky.

²⁵ Tamtéž

podpora při nějaké činnosti, která je pro společnost jako celek výhodná. Jde například o aktivizaci nezaměstnaných prostřednictvím nějakých kurzů nebo workshopů. Případně vytvoření podmínek pro maminky k návratu do práce, typicky otevření více školek nebo jeslí.

Poslední funkcí je **preventivní funkce**. Význam slova prevention je jasný, jde o jakési předcházení negativním sociálním jevům a událostem. Jde tedy například o profesní rekvalifikace, respektive zvýšení kvalifikace v oblasti práce a pracovního trhu, nebo různé podpůrné programy ve školách, například o vzdělávání jako prevenci proti zadlužení nebo školení v rámci ochrany veřejného zdraví, jako například o osvětu v tématu preventivních prohlídek aj.²⁶

Pro komplexní pochopení sociální politiky a souvisejících aspektů je důležité porozumět nejen funkcím, ale i **principům sociální politiky**. Těch, které jsou pro účely této práce zásadní, je rovněž pět. Jedná se o principy sociální spravedlnosti, sociální solidarity, subsidiarity, participace a ekvivalence.²⁷

Princip sociální spravedlnosti je komplikovaný v pojetí toho, co ještě je, a co už není spravedlivé. Spravedlivé je v podstatě to, co uzná za spravedlivé ten či onen zákonodárce nebo jiný subjekt sociální politiky. Spravedlnost v pojetí sociálním pak tedy vymezujeme pravidly, která určují, jak budou rozdělovány příjmy ze státního rozpočtu, a to včetně různých příležitostí a pobídek. Tady rovněž přichází na řadu optika zásluhovosti, solidarity, rovnosti či potřeby.²⁸

Princip sociální solidarity, tedy jakési sounáležitosti nebo podpory mezi jednotlivcem a společností, která musí být opět státem či jiným vystupujícím subjektem uznána. Účelem je vyrovnávání šancí a liší se svojí intenzitou (výše podpory) a formou realizace (rodina vs. stát). Jedná se

o jeden z politicky nejpalčivěji diskutovaných a rozebíraných principů, protože například umožňuje stávající fungování důchodového systému.

Subsidiarita a s ní související princip znamená, že se v oblasti pomoci má jít v podstatě po pomyslných schodech. Prvním schodem má být jednatel sám, má se o sebe postarat. Dalším rodina, která má v případě problémů pomoci jako první. Pokud to rodina nezvládá, musí pomoci obec. V případě, že je to nad rámec možností obce, měl by pomoci kraj, a pokud nepomůže kraj, tak stát. Brání se tak nadměrné centralizaci moci, šetří se tím náklady, podporuje občanská společnost a současně se lidé nevytrhávají ze svých přirozených prostředí.

Participace je klíčový princip z pohledu jeho udržitelnosti, protože jednatel musí být logicky součástí celého systému sociální politiky a nemůže být pouze pasivním příjemcem. Proto je vyžadována spoluúčast a v případě těch, kteří toho nejsou dočasně schopni, je žádoucí vytvářet takové podmínky, aby se jejich účast na systému neustále zvyšovala. Jinými slovy člověk nemá být dlouhodobě pasivním příjemcem, ale má se aktivizovat.²⁹

Posledním principem je **princip ekvivalence**, který je v podstatě zásluhovostním principem, tzn. zjednodušeně: kolik jsi do systému přinesl, tolik ti z něj bude vyplaceno. Tento princip je motivační a zvyšuje soběstačnost i individuální odpovědnost. Je jedním z hlavních témat pravicových politiků.

Funkce sociální politiky tedy určují, co a proč sociální politika dělá. Principy sociální politiky říkají, podle jakých pravidel a zásad by se měla sociální politika utvářet. Obě tyto kategorie a jejich vzájemné vyvažování navenek i uvnitř jejich jednotlivých částí pak vytvářejí celek politiky.

1.5 Souvislost sociální politiky s dalšími obory

Pro celkové pochopení sociální politiky je nezbytná nejen definice pojmů, funkcí a principů sociální politiky, ale také její propojení s dalšími souvisejícími obory. Má totiž přesah a čerpá z různých oborů napříč společností a vědou.

Pravděpodobně nejvíce propojena je sociální politika se **sociologií**. Ta totiž zkoumá společenské struktury, skupiny a jejich chování včetně rizik, která z chování vyplývají. Sociologie poskytuje data, ze kterých pak může sociální politika těžit a vyrovnávat poměry, respektive nepřiměřené neproměry, ve

společnosti. Po řešení těchto neproměrů pak pomáhá chápat, jaké nástroje jsou při řešení efektivní, a jaké ne.

Se sociologií a zkoumáním dat nutně souvisí i **demografie**. Ta je totiž z pohledu dat naprosto klíčovým oborem, který zkoumá nejen stárnutí populace, ale i porodnost a migraci. Počet pracujících, dětí a lidí v důchodu pak samozřejmě určují parametry sociálního systému jako celku. Ostatně pokud v České republice v roce 2000 na jednoho člověka v důchodu pracovalo pět lidí a v roce 2050 to budou lidé dva, musí na to systém péče,

26 Tamtéž

27 Tamtéž

28 Tamtéž

29 Tamtéž

pojištění a další nějakým způsobem reagovat.³⁰ Demografická křivka je rovněž jedním z hlavních problémů, které bude nejen Evropská unie ve svých strategiích řešit. Více viz níže.

Na to, aby na výše zmíněná opatření byly prostředky, musí být fungující **ekonomika**. A to je další související vědní obor. Analyzuje pracovní trh, jeho proměny v čase a také ekonomický růst. Na základě toho, jaký je ekonomický růst a dlouhodobý předpoklad, pak určuje udržitelnost jednotlivých systémů, jako jsou třeba právě ten důchodový nebo zdravotnický. Odpovědný politik by pak podle této prognózy měl upravovat například parametry pojištění a současně efektivitu zavedených nástrojů uvnitř sociální politiky.

Dalším propojeným oborem je tedy **politologie**. Ta totiž vysvětluje, jak k sociální oblasti jednotliví politici, respektive strany přistupují, a to s ohledem na určité ideologie. Levicové strany budou častěji inklinovat k rozsáhlejšímu a robustnímu sociálnímu systému, který bude stát výrazně dotovat, a to i za cenu schodků. Naopak pravicoví politici budou usilovat o co nejmenší zásahy ze strany státu a budou mít míru podpory daleko menší. Politologie tato rozhodnutí zkoumá s ohledem na politickou stabilitu a udržitelnost ve vztahu k veřejnosti. Jinými slovy zkoumá, co si politik ještě může dovolit prosadit a co už je společensky nepřijatelné z důvodu veřejného mínění.

Právo je alfou a omegou této studie a je logicky rovněž spřízněným oborem. V právu jsou totiž schována veškerá práva, která jednotlivým subjektům ze sociální politiky náleží, a současně veškeré povinnosti, jež jsou povinni adresáti dodržovat. Vymezuje sociální ochranu a nároky občanů, včetně toho, jak může stát zasáhnout do života jednotlivce. Právo také přenáší závazky vyplývající z mezinárodních smluv a zejména z práva Evropské unie.

To, co by mohlo a mělo být součástí sociální politiky, je do značné míry i filozofická otázka. **Filozofie** totiž poskytuje hodnotový rámec a východiska. Co je ještě spravedlivé? A je tohle skutečně pro člověka důstojné? I to jsou filozofické otázky, které si můžeme pokládat. Tento obor nám pomáhá porozumět různým sporům, které v sociální politice nastávají. Kde končí moje osobní svoboda na úkor solidarity s druhým?

Zdánlivě nesouvisejícím oborem je i **psychologie**. Ta se ovšem v posledních letech, prohloubilo se to zejména za covidu, stává značnou částí sociální politiky. Proč? Protože čím dál více lidí má psychické problémy a celý komplex péče o lidi s těmito problémy a celkově o duševní zdraví vůbec vytváří tlak nejen na školský nebo zdravotnický systém, ale rovněž na sociální systémy. Řešení psychických problémů je totiž multidisciplinární záležitost, a měla by se řešit na všech těchto třech úrovních. Současně psychologie popisuje různé druhy chování, z nichž

hrozí větší riziko upadnout do dluhových nebo závislostních pastí, a podle toho nastavuje preventivní opatření.

Zdravotní stav jednotlivce určuje, jestli bude schopen pracovat, starat se o rodinu nebo se jinak společensky zapojit. **Zdravotnictví** je tedy další obor, který zkoumá vlivy na zdraví jednotlivce, analyzuje je a podporuje předcházení vzniku různých sociálních událostí. Jde například o prevenci jakéhokoliv druhu. Zdravotnictví spolu se sociální politikou vytváří **zdravotně sociální služby**. Neblahým problémem nejen České republiky je mimochodem to, že chybí výraznější propojení právě zdravotního a sociálního sektoru. K tomu by měl částečně sloužit nový zákon o sociálně-zdravotním pomezí.³¹

Historie a současně **geografie** jsou další vědní disciplíny, které nám pomáhají pochopit různé souvislosti sociální politiky. Například to, že v moravskoslezském kraji se dlouhodobě věnují hornictví a například v Sudetech jsou vyloučené lokality, souvisí s tím, že jsou tam historicky podmíněné lokality, které se buď orientovaly na jeden druh práce, který už v současnosti není tolik atraktivní, anebo byly elity z pohraničí vyhnány.

Významně se do sociální politiky propisuje i oblast migračních studií a v souvislosti s tím i **politika migrační**, a to z několika důvodů. Migrace totiž ovlivňuje sociální politiku hned z několika důvodů. První z nich je demografický, kdy například krátkodobě může saturovat část pracovního trhu, v které se nedostává zaměstnanců. V České republice scházejí například profese jako pečovatelé a asistenti v domovech pro seniory či domovy se zvláštním režimem. Současně ale vytváří nároky na sociální systémy, tzn. nárok na určité dávky a vstup do sociálního systému jako takového. Migrační studia pak poskytují možnost pro porozumění konkrétních dopadů migrace na sociální systémy obecně, ale i v jednotlivých případech. Pomáhají formulovat opatření ke zmírnění negativních dopadů, a naopak posílení pozitivních, například těch ekonomických.

V neposlední řadě se sociální politika trochu protkává s **kriminologií**. Ta totiž zkoumá různé deviantní chování, kterému se dá předcházet právě sociální politikou. Nesmí totiž docházet k soustavnému sociálnímu vyloučení, které se například v případě vězňů a jejich propuštění z věznic děje. Justice obecně by měla být restorativní a v souvislosti s tím se v průběhu výkonu trestu provádí různá výchovná sezení a po propuštění i restorativní opatření, která vedou k tomu, aby k deviantnímu chování a vyloučení ze společnosti nedocházelo.

Jak z výše popsaného vyplývá, sociální politika je protkána různými oblastmi a neobejde se bez součinnosti dalších oborů. Každý z nich totiž přináší specifické poznatky, které jsou v celkovém systému nezbytné a unikátní. Tato mnohaoborovost je jedním z klíčových aspektů sociální politiky.

30 Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Důchodová reforma. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/duchodova-reforma>

31 Zákon č. 38/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Sbírka zákonů České republiky, částka 38/2025. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-38>

NÁSTROJE EVROPSKÉ SOCIÁLNÍ POLITIKY

Tato kapitola navazuje na teoretické vymezení sociální politiky. V úvodu je zapotřebí rovněž částečné teoretické vymezení některých pojmů, nicméně kapitola přechází ke konkrétním nástrojům sociální politiky v prostředí Evropské unie, tedy těm, kterými Evropská unie disponuje právě v sociální oblasti. Cílem je ukázat, jakými způsoby může Unie do vnitrostátních věcí každého jednotlivého státu zasáhnout a jak závazné pro tyto státy jsou. Jedná se o právní prameny, strategické dokumenty, doporučení, koordinační mechanismy a finanční nástroje.

Cílem kapitoly je definovat, jaké nástroje Unie v praxi používá a jaké jsou jejich dopady konkrétně na Českou republiku.

Pozornost je v kapitole věnována také tomu, jak se jednotlivé nástroje vymezují. Tomu, že primární právo udává mantinely a vymezuje prostor hry, sekundární právo konkrétní podmínky pro členské státy a soft law nastavuje politický rozměr včetně dalšího možného směřování. V neposlední řadě finanční zdroje nastavují pobídky k naplňování celé sociální politiky.

2.1 Prameny práva

V úvodu podkapitoly je nejprve nutné ujasnit několik základních pojmů, aby bylo zřejmé, jakým způsobem je sociální politika ovlivněna prostřednictvím právních pramenů a jaké je postavení mezi členskými státy a Evropskou unií.

Právní prameny jsou obecně nejúčinnějším nástrojem ovlivňování jakékoliv politiky členských států, protože do vnitřních politik promlouvají explicitně a mají závazný charakter. V oblasti sociální politiky je ale limit dán sdílenou pravomocí. Co to znamená? Unie může přijímat závazné normy jen tam, kde jí to Smlouvy výslovně dovolí. Ve všech ostatních případech si členské státy rozhodují samy.³²

Důležité je také rozlišovat mezi přímým a nepřímým účinkem v případě sekundárního práva, a tedy hlavně u nařízení a směrnic. Přímý účinek znamená, že se právní akt do právního řádu členského státu nijak nepřevádí,³³ ale všechny určené změny do právního řádu přecházejí tak, jak jsou. To platí v případě nařízení. U směrnic je to ale jinak, protože ty stanovují cíle, kterých je třeba dosáhnout, a je jen na daném státu, jakým způsobem toho dosáhne, respektive jak toto do svého právního prostředí převede.³⁴

Současně se právo dělí na primární a sekundární. V případě primárního se dá říct, že jde o základ fungování Evropské unie

a jde v podstatě o zřizovací smlouvy Evropské unie.³⁵ V případě sekundárního práva jde pak o odvozené či druhotné předpisy orgánů EU. Typicky nařízení a směrnice.

2.1.1 Primární právo (SEU, SFEU, Listina práv Evropské unie)

Primární právo tvoří základ Evropské unie, definuje základní parametry, limity a postupy v rámci Evropské unie. Obecně jde říct, že primární právo určuje, co je v jednotlivých oblastech vůbec možné. Žádný z níže jmenovaných nástrojů nemůže jít proti primárnímu právu, protože by se jednalo o jeho porušení, porušení základů Evropské unie, a to ani v případě legislativy nebo jiného provádění politiky členských států.

Jedním ze základních dokumentů je smlouva o Evropské unii (SEU),³⁶ která ve svém textu několikrát odkazuje na principy sociální politiky, a to například při definování cílů Evropské unie v článku 3, odst. 2 a 3, kde se odkazuje na sociálně tržní hospodářství a vymezuje se proti sociálnímu vyloučení, diskriminaci, a naopak vyjadřuje podporu sociální spravedlnosti a ochraně, rovnosti žen a mužů, mezigenerační solidaritě a ochraně práv dítěte včetně podpory sociální soudržnosti. Tyto hodnoty pak tvoří základní rámec, ve kterých se Evropská unie a poté členské státy pohybují.

32 MUNI. *Pravomoci EU – prezentace (Interní systém MUNI)*. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/podzim2017/BEP301Zk/um/2017-PEU-Pravomoci_EU_-_301.pdf

33 Neimplementuje

34 EUR-Lex. *Přímý účinek práva Unie*. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-direct-effect-of-european-union-law.html>

35 KŘEPELKA, Filip. *Prameny práva EU a jejich uplatnění – primární právo*. Právo EU I – seminář č. 2 (distanční seminář, jaro 2020). [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/jaro2020/MP617Z/PEU_I_fk_-_lekce_2_-_prameny_prava_EU_a_jejich_uplatneni_-_zaznam.pdf

36 EVROPSKÁ UNIE. Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění). In: *Úřední věstník Evropské unie*. C 326, 26. 10. 2012 [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

Navazujícím a klíčovým dokumentem pro nastavení rámce sociální politiky je **Smlouva o fungování Evropské unie** (SFEU).³⁷ To, že je sociální politika zařazena pod tzv. „sdílenou pravomoc“³⁸ vychází právě z této smlouvy.³⁹ V hlavě X smlouvy je pak velmi podrobně definováno, ve kterých případech má normotvornou pravomoc, jedná se konkrétně o:

- „a) zlepšování především pracovního prostředí tak, aby bylo chráněno zdraví a bezpečnost pracovníků,
- b) pracovní podmínky,
- c) sociální zabezpečení a sociální ochrana pracovníků,
- d) ochrana pracovníků při skončení pracovního poměru,
- e) informování pracovníků a konzultace s nimi, C 326/114 CS Úřední věstník Evropské unie 26. 10. 2012
- f) zastupování a kolektivní obrana zájmů pracovníků a zaměstnavatelů včetně spolumuzdrohodování, s výhradou odstavce 5,
- g) podmínky zaměstnávání státních příslušníků třetích zemí oprávněně pobývajících na území Unie,
- h) zapojení osob vyloučených z trhu pracovních příležitostí, aniž je dotčen článek 166,
- i) rovnost příležitostí mezi muži a ženami na trhu práce a rovné zacházení na pracovišti“⁴⁰

přičemž při tvorbě právních aktů s dopadem do členských států mohou regulovat pouze minimální požadavky, které se uplatní postupně s přihlédnutím ke konkrétnímu stavu v členských státech.

Co to tedy reálně znamená? Že se v prostředí České republiky například v oblasti pracovního práva musíme přizpůsobit trendům⁴¹ Evropské unie. Jedná se například o délku pracovní doby nebo rovnost mužů a žen. Důležité ale je, že se stanovují právě minimální standardy a současně je pravomoc omezená tím, že

se článek nevztahuje na odměnu za práci, právo sdružovat se, právo na stávkou nebo výluku.⁴²

Posledním klíčovým dokumentem primárního práva je **Listina základních práv Evropské unie**.^{43,44} Listina je závazná pro orgány Evropské unie včetně soudů a členských států,⁴⁵ a proto je důležitá. Její význam tedy není pouze deklaratorní a porušování může být předmětem řízení před Soudním dvorem Evropské unie (SDEU). V případě porušení Evropská unie může požadovat, aby členský stát zjednal nápravu.⁴⁶

Sociální problematika je v Listině obsažena ve dvou kategoriích. První z nich se týká rovnosti, tedy tématu, které je možná velmi silné na sociálních sítích, ale Evropská unie do něj promlouvá jen velmi málo a v listině jsou stanoveny pouze základní parametry. Jakákoliv diskriminace je zakázána, obzvláště na základě barvy pleti, pohlaví nebo rasy včetně toho, že nikdo nemůže být diskriminován za svůj politický názor.⁴⁷ Současně je stanoveno, že rovnost žen a mužů musí být zajištěna ve všech oblastech včetně zaměstnání, práce a odměny za práci.⁴⁸

Druhá kategorie je pro účely této studie hlavní, protože je s ní spojena přímo a v rámci Listiny je jí věnována celá hlava IV s názvem *Solidarita*. Pro celkový přehled výčet toho nejdůležitějšího:

- čl. 27 – informace a konzultace se zaměstnanci
- čl. 28 – kolektivní vyjednávání a právo na stávkou
- čl. 30 – ochrana při propuštění
- čl. 31 – spravedlivé a bezpečné pracovní podmínky
- čl. 32 – zákaz dětské práce a ochrana mladistvých při práci
- čl. 33 – rodina a profesní život
- čl. 34 – sociální zabezpečení a sociální pomoc

V těchto člancích jsou v podstatě stanoveny mantinely, které musí členské státy nebo orgány Evropské unie při vytváření své politiky prostřednictvím různých nástrojů respektovat a nemohou z nich vybočit. Jedná se ale primárně o nastavení sociálního systému ve smyslu koordinace a případně minimální standardy v oblasti pracovního práva. Další aspekty sociální politiky totiž ovlivňují primárně jiné než právní nástroje.

37 Tamtéž

38 Viz výše

39 Konkrétně v čl. 4, odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie

40 Článek 153, odst. 1, písm. a) až i)

41 Přesně legislativním požadavkům nebo závazkům

42 Více viz níže

43 Dále jen „Listina“

44 EVROPSKÁ UNIE. Listina základních práv Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. C 326, 26. 10. 2012, (2012/C 326/02). [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/>

45 Vyplývá z čl. 6 SEU

46 Klimatická žaloba ČR v. Czech Republic, Climate Litigation Database (Columbia Law School – Sabin Center for Climate Change Law), 2021. Dostupné z: https://www.climatecasechart.com/document/klimaticka-zaloba-cr-v-czech-republic_d4c0

47 Čl. 21 Listiny

48 Tamtéž

2.1.2 Sekundární právo (nařízení, směrnice)

Primární právo určuje hranice pro výkon politiky ve všech oblastech. Jak je to ale s právem sekundárním? **Sekundární právo** vzniká na základě zmocnění, které je obsaženo v SFEU.⁴⁹ Pak už jednotlivé politiky včetně sociální přímo realizuje, a to zejména prostřednictvím nařízení a směrnic.

Nařízení jsou nejúčinnějším nástrojem provádění politiky, protože mají přímý účinek i aplikovatelnost, a tak je do právního prostředí České republiky nijak neprovádíme. Naše právo se musí jednoduše přizpůsobit.

Jedním z nejvýznamnějších nařízení, které se přímo aplikuje v České republice, je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.⁵⁰ Jsou v něm obsaženy požadavky na minimální standardy sociálních systémů a má dopad v podstatě na celý pracovní trh, respektive sociální systém v Evropské unii. Jedná se o nemocenské dávky, dávky v mateřství a otcovství, starobní, invalidní i vdovské důchody, pracovní úrazy a nemoci z povolání, dávky v nezaměstnanosti a další.

Celé nařízení je koncipováno tak, aby sjednocovalo systémy jednotlivých států. Proč? Jednodušší pohyb mezi státy, zákaz omezení dávek v případech, kdy se někdo odstěhuje do druhého státu, úprava spolupráce různých institucí a v zásadě nastavení procesů mezi státy do formy, která je jednodušší a srozumitelnější pro občany.

Součástí nařízení je dnes i Švýcarsko včetně zemí v Evropském hospodářském prostoru (EHP),⁵¹ a tak se týká i států mimo Evropskou unii a vztahuje se i na obyvatele třetích zemí.⁵² Naopak od roku 2021 součástí není Velká Británie.

V tomto a ani v dalších jiných nařízeních však rozhodně není a nemůže být rozhodováno o výši důchodu, nastavení zásluhovosti, výši nebo délce mateřské dovolené, věku odchodu do důchodu nebo výši jakýchkoliv dávek. Proč? Protože to Evropská unie nemá v kompetenci. Jedná se jen o základní rámec spolupráce při pohybu osob a spolupráce jednotlivých sociálních systémů.^{53, 54}

Směrnice, které významně ovlivňují nejen náš právní prostor, se týkají pracovního práva.⁵⁵ V nadsázce se dá říct, že jejich

transpozice do právního prostoru České republiky tvoří téměř polovinu pracovního práva.

Jedná se především o:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby
- Směrnice Rady ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/104/ES ze dne 19. listopadu 2008 o agenturním zaměstnávání
- 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (přepracované znění)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1158 ze dne 20. června 2019 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU
- Směrnice Rady ze dne 25. června 1991, kterou se doplňují opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zaměstnanců v pracovním poměru na dobu určitou nebo v dočasném pracovním poměru
- Směrnice Rady ze dne 14. října 1991 o povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o podmínkách pracovní smlouvy nebo pracovního poměru
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/14/ES ze dne 11. března 2002, kterou se stanoví obecný rámec pro informování zaměstnanců a projednávání se zaměstnanci v Evropském společenství
- Směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sblížení právních předpisů členských států týkajících

49 Čl. 288 SFEU

50 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. *Úřední věstník Evropské unie*, L 200, 7. 6. 2004.

51 Evropský hospodářský prostor (EHP). EUR-Lex – Glosář. [online]. [cit. 13. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/european-economic-area-eea.html>

52 EU legislation – Social security coordination regulations. Evropská komise, Employment, Social Affairs and Inclusion. [online]. [cit. 13. 8. 2025]. Dostupné z: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/moving-working-europe/eu-social-security-coordination/specialised-information/eu-legislation_en

53 Čl. 153, odst. 4 SFEU

54 Improving Access to Social Protection in the European Union: a proposal for further action. OSE Research Paper No. 64, June 2024. Autoři: Schoukens Paul, Spasova Slavina, De Becker Eleni, Haapanala Henri, Marengo Matteo. Observatoire social européen. [online]. [cit. 13. 8. 2025]. Dostupné z: https://www.ose.be/sites/default/files/publications/2024_OseResearchPaper64_Schoukens_Spasova_ET_AI.pdf

55 Pracovní právo. Evropská komise, Employment, Social Affairs and Inclusion. [online]. [cit. 13. 8. 2025]. Dostupné z: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/rights-work/labour-law_cs

se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů

Důsledků pro pracovní trh České republiky vyplývajících z těchto i dalších směrnic je mnoho. Mezi ty nejvýznamnější jde zařadit zavedení maximální týdenní pracovní doby na 48 hodin, úpravy práce v noci, minimálně 4 týdny dovolené ročně, vyhodnocování rizik bezpečnosti práce a ochrany zdraví⁵⁶ včetně hygienických limitů, evidenci úrazů nebo používání ochranných pracovních pomůcek, antidiskriminační opatření,⁵⁷ podmínek pro agenturní zaměstnávání a další.

V tomto ohledu je požadavků na české pracovní právo poměrně hodně a veškeré změny přináší z pohledu zaměstnavatelů nejistoty, protože jakákoliv další implementace nových pravidel je administrativní zátěží a současně na nějakou dobu vnáší nejasnost do fungování společnosti.⁵⁸

Z poslední doby rezonovalo v českém mediálním prostoru téma pracovních úvazků ve zkrácené variantě, tedy mimo pracovní poměr, jedná se o dohodu o provedení práce a dohodu o provedení činnosti. Jednalo se o změny vyplývající ze *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1152 ze dne 20. června 2019 o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Evropské unii*.

Směrnice měla být transponována do právního řádu České republiky do 1. srpna 2022, a to se nestalo. Český zákonodárce nestihl připomínkový řízení a v zásadě podcenil celou přípravu na provedení změn. Celkové provedení vycházející z této směrnice tedy nebylo včas implementováno do prostředí České republiky, a tak byla směrnice do tuzemského právního řádu nejprve provedena přímo.⁵⁹

Změny se nakonec převedly novelami do zákoníku práce. Jde zejména o nárok na ošetrovné a otcovskou, odměny a příplatky

za práci v noci, rozvrhování práce přímo samotným zaměstnancem, informování zaměstnanců o jejich právech a vedení evidence práce. Registr všech dohod nakonec nebyl proveden, a tak alespoň tato část povinností zaměstnavatelům odpadla, protože nebyla povinnou součástí směrnice Evropské unie.⁶⁰

Z dostupných zdrojů je zřejmé, že změny týkající se dohod o provedení práce v konečném důsledku neznamenal velký zásah do pracovního trhu, a to zejména z důvodů možnosti více uzavřených dohod u více zaměstnavatelů.⁶¹ Co však bylo a je velkým problémem pro zaměstnance i zaměstnavatele, je nejistá budoucnost, a to zejména s ohledem na dopady administrativní zátěže na jedné straně a na možnost vykonávání práce mimo pracovní poměr na straně druhé. Tento nejistý stav vytváří společenské pnutí, nejistoty a oslabuje důvěru v instituce.

Důvodem celého chaosu ohledně této směrnice byla pozdní příprava ze strany České republiky, která pozdě reagovala na termín provedení směrnice do právního řádu. Jak už bylo napsáno výše, část změn se nakonec neimplementovala, respektive se jejich účinnost posunula, a to včetně nutného odvodu sociálního a zdravotního pojištění v případě, kdy je jednotlivec zaměstnán přes dohodu u více lidí a přesáhne limit, což by znamenalo zásah do zkrácených úvazků. Nicméně i tak je celý proces nepřehledný a zapracování pro zaměstnavatele i zaměstnance náročné. Jedná se o jednu z kontroverznějších úprav Evropské unie v pracovníprávní oblasti, a to zejména z důvodů chaotického přijetí, byrokratické zátěže v registrech a podepisování dalších formulářů.⁶²

Závěrem celé kapitoly je vhodné uvést, že sekundární právo je tedy obecně nejviditelnější způsob, jak může Evropská unie zasahovat do sociálních a pracovních podmínek členských států, a je nutné, aby na ně státy reagovaly včas, což se v případě poslední jmenované směrnice nestalo.

2.2 Soft law

Soft law, na rozdíl od právních pramenů, není přímo právně závazné pro členské státy, nicméně vytváří legitimní očekávání,

tzn. může se použít při interpretaci v případě orgánu Evropské unie, ale i pro vnitrostátní soudy v případě výkladu závazného

56 Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci). Sbírka zákonů České republiky, částka 96/2006. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-309>

57 Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Sbírka zákonů České republiky, částka 58/2009. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>

58 PEŠL, Martin. *Směrnice EU a její dopady na současnou podobu pracovního práva*. epravo.cz, 30. 9. 2022. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/smernice-eu-a-její-dopady-na-soucasnou-podobu-pracovniho-prava-115289.html>

59 PEYTON LEGAL. *Co a kdy přinese do pracovního práva směrnice EU o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách?* 29. 7. 2022. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.peytonlegal.cz/smernice-eu-pracovni-podminky/>

60 PEYTON LEGAL. *DPP a DPČ v roce 2025*. 30. 1. 2025. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.peytonlegal.cz/dpp-a-dpc-v-roce-2025/>

61 DIVINOVÁ, Jana. *Flexinova po půl roce. Místo větší volnosti řeší firmy hlavně náklady a chaos*. Forbes.cz [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://forbes.cz/flexinova-po-pul-roce-misto-vetsi-volnosti-resi-firmy-hlavne-naklady-a-chaos/>

62 E15. *Práce na DPP a DPČ: Změny a novinky přehledně. Co se změní od července?* [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/prace-a-mzda/prace-na-dpp-a-dpc-zmeny-a-novinky-prehledne-co-se-zmeni-od-cervence-1415290>

práva Evropské unie.⁶³ To se může týkat i některých vnitrostátních orgánů.⁶⁴ Soft law má pak i dopad na finanční nástroje a obecně na směřování politiky Evropské unie do budoucna. Určuje tedy budoucí legislativu i tok peněz. Proto je nutné mu věnovat pozornost, přestože není formálně závazné.

2.2.1 Strategické dokumenty Evropské unie

Strategické dokumenty jsou nejvýznamnějším instrumentem soft law. Vychází z předem určených plánů Komise a rozvádí je. Jedná se v podstatě o koncepci dlouhodobého politického směřování Evropské unie v jednotlivých oblastech, včetně té sociální. Nejsou sice právně závazné, ale mají dopady na legislativu, koncepci, koordinaci i čerpání evropských fondů.⁶⁵ Dokumenty dále obsahují návrhy reforem v Evropské unii, tedy i pro členské státy, a to včetně způsobu hodnocení, podle kterého se naplňování politiky bude posuzovat.⁶⁶

Prvním strategickým dokumentem, který je vhodné na tomto místě zmínit, je strategie **Evropa 2020**, celým názvem *EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*.⁶⁷ To byla strategie na roky 2010–2020, která měla zajistit Evropské unii a jejím členským státům adaptaci na „novou“ Evropskou ekonomiku. Zásadní změnou je nový způsob řízení Evropské unie, která zavádí tuto strategii, a Evropský semestr, který je v práci popsán níže. V čem rozdíl spočívá? Evropská unie začala zadávat cíle ve strategiích, a ty se musí pod tlakem fondů a další prostředků implementovat do národních politik prostřednictvím národních reforem a dalších prostředků. Pro celkové pochopení toho, jaký byl úmysl strategie, je přiložena citace ze samotného dokumentu:

„Z celosvětového dopadu finanční krize je zřejmé, že hospodářská realita se vyvíjí rychleji než realita politická. Musíme uznat, že silnější vzájemná provázanost hospodářství vyžaduje rovněž odhodlanější a soudržnější reakci na politické úrovni.

V průběhu dvou posledních let přišly o zaměstnání miliony lidí. Po mnoho let tak bude třeba nést tíhu vzniklého dluhu. Naše sociální soudržnost je vystavena novým tlakům. Najevo také vyšly některé základní pravdy o výzvách, kterým evropská ekonomika čelí. Mezitím se celosvětová ekonomika pohybuje kupředu. Reakce Evropy bude mít pro naši budoucnost základní význam.

Krise je výstražným signálem. Díky ní si uvědomujeme, že návrat k obvyklým pořádkům by nás vedl k postupnému úpadku do postavení druhořadého hráče na nové globální scéně. Pro Evropu to znamená okamžik pravdy. Na řadě jsou odvážná a ambiciózní opatření.

Úspěšné překonání krize je naší krátkodobou prioritou. Ještě nějakou dobu to nebude jednoduché, ale dokážeme to. Výrazně jsme pokročili v jednáních s problémovými bankami, v nápravě finančních trhů a v uznání potřeby silné politické koordinace v eurozóně.

Abychom dosáhli udržitelné budoucnosti, krátkodobá vize již nestačí. Evropa se musí znovu postavit na nohy a poté udržet tempo. To je účelem strategie Evropa 2020. Jedná se o více pracovních míst a lepší životní úroveň. Ze strategie vyplývá, že je Evropa schopna dosáhnout inteligentního a udržitelného růstu podporujícího začlenění a nalézt způsob, jak vytvořit nová pracovní místa a našim společnostem ukázat směr, kterým se mají ubírat.“

Co bylo v kontextu sociální politiky hlavními cíli celé strategie?

Jedním z cílů stanovených ve strategii byla celková zaměstnanost v Evropské unii ve věku 20–64 let, a to 75 % takto vymezeného vzorku v populaci. Česká republika začínala v roce 2010 na 70,4 % a za 10 let se vyšplhala na 79,6 %. Pro Českou republiku to znamenalo úspěšné splnění cíle, Národní kontrolní úřad poznamenal, že byl cíl pro naši zemi možná až příliš měkký.⁶⁸ Podobně je ve strategii cíl 65 % zaměstnanosti žen, přičemž Česká republika měla na konci r. 2020 69,2 %. A začínala na 60,2 %. Tuzemsko pak dosáhlo cílů i v oblasti zaměstnávání starších osob, mladých i osob s nízkou kvalifikací.⁶⁹

Dalším relevantním cílem z pohledu sociální politiky bylo snížení chudoby. Cílem pro Českou republiku bylo snížit počet osob ohrožených chudobou o 100 000. Původní stav byl zhruba 1 500 000 lidí a výsledek na konci roku 2019 byl 1 306 000 lidí celkem, tedy i tady byl závazek splněn a Česká republika dlouhodobě patří mezi země, kterým se toto daří naplnit.

Obecně lze říct, že jsme ze strategie splnili jako Česká republika 10 ze 13 stanovených cílů pro náš stát. Oblasti, ve kterých se cíle nepodařilo naplnit, byly:

63 HUBKOVÁ, Pavlína. Soft law v právu EU – stručný přehled. Beck-online. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembgrpxa4s7g5ptqx3l4zdcmjonnqte&refSource=toc>

64 Hubková, Pavlína. Soft law Evropských orgánů dohledu: nezávazné unijní akty se závaznými vnitrostátními účinky. Právní rozhledy, 2021, č. 17, s. 573–583. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/48692/1/PHubkova_Soft%20law%20Evropských%20orgánů%20dohledu_článek.pdf

65 Evropská komise. Strategické dokumenty. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents_cs

66 To jestli daný stát plní předem daná kritéria a jaký je jeho pokrok v rámci plnění.

67 Evropská komise. EVROPA 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. KOM(2010) 2020 v konečném znění. [online]. V Bruselu dne 3. 3. 2010. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52010DC2020>

68 Nejvyšší kontrolní úřad. Souhrnná zpráva NKÚ o plnění národních cílů strategie Evropa 2020. [online]. [cit. 9. 12. 2025], s. 22. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/ostatni-publikace/souhrna-zprava-strategie-evropa-2020.pdf>

69 Tamtéž

„Česká republika naopak nebyla úspěšná ve snížení počtu osob předčasně odcházejících ze vzdělávání. Těch mělo být nanejvýš 5,5 %. V roce 2020 však v ČR předčasně opustilo vzdělávací systém 7,6 % osob. To je zhruba o dvě a půl procenta více než v roce 2010. Nepodařilo se dosáhnout ani výdajů na vědu, výzkum, vývoj a inovace, které měly být alespoň ve výši 1 % HDP. V roce 2019 tyto výdaje dosahovaly 0,79 %. Podíl obnovitelných zdrojů v dopravě pak ve stejném roce dosahoval 7,8 %, přestože cílovou metou bylo alespoň 10 %.“⁷⁰

Mezi hlavní strategické dokumenty současné sociální politiky patří **Evropský pilíř sociálních práv** (EPSR).⁷¹ Nezakládá nové kompetence, ale je to politický závazek a určení směru. Jinými slovy ve strategii jde o to, kam chce Evropská unie směřovat. A co je konkrétně obsahem?

Pilíř tvoří 20 zásad, které z velké části vycházejí z Listiny viz výše – rovnost žen a mužů (včetně práva na stejnou mzdu), rovné příležitosti, aktivní politika zaměstnanosti, bezpečné a adaptabilní zaměstnání, spravedlivé mzdy, bezpečnost a ochrana zdraví při práci.), ale část věcí se v ní výrazně rozvíjí, zejména s ohledem na sociální ochranu a začleňování. Jde například o:

Zásada 11 – Péče o děti a služby péče (vzdělání a péče)

Zásada 14 – Minimální příjem (právo na přiměřené dávky)

Zásada 15 – Příjem ve staří a důchody (přiměřený příjem)

Zásada 16 – Ochrana zdraví (dostupná)

Zásada 17 – Začleňování osob se zdravotním postižením (právo na podporu a důstojný život a současně začlenění na trh práce)

Zásada 18 – Dlouhodobá péče (dostupná a kvalitní)

Zásada 19 – Přístup k bydlení a pomoc lidem bez domova (sociální bydlení a ochrana zranitelných osob)

Zásada 20 – Přístup k základním službám (voda, hygienické zařízení a další)

Vzhledem k tomu, že Pilíř je nejvýznamnějším dokumentem sociální politiky v Evropské unii, je jasné, jakým směrem od 17. listopadu 2017 sociální politika všech 27 zemí ve strategických dokumentech jde. Pilíř se mimo jiné aktivně zajímá o ochranu těch nejslabších a jejich začleňování do společnosti.⁷² To, jakým způsobem toho chce dosáhnout, pojmenovává akční plán Evropského pilíře sociálních práv.^{73,74}

V akčním plánu se mimo to stanovují tři cíle, které by měly být v Evropské unii splněny do roku 2030. Jedná se o:

- Nejméně 78 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být do roku 2030 zaměstnáno
- Minimálně 60 % všech dospělých osob by se mělo každý rok účastnit odborné přípravy (zvýšení či změna kvalifikace)
- Počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením by se měl do roku 2030 snížit nejméně o 15 milionů

V případě prvního cíle jde s jistotou říct, že se daří naplnit, přestože zůstává otázkou, jak moc je to podmíněno sociálním pilířem a jeho akčním plánem.⁷⁵

70 Nejvyšší kontrolní úřad. Strategie Evropa 2020: nedosaženou metou ČR byly vzdělávací cíle, výdaje na vědu a výzkum nebo obnovitelné zdroje. Tisková zpráva, 29. 6. 2022. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/strategie-evropa-2020-nedosazenou-metou-cr-byly-vzdelavaci-cile-vydaje-na-vedu-a-vyzkum-nebo-obnovitelne-zdroje-id12635/>

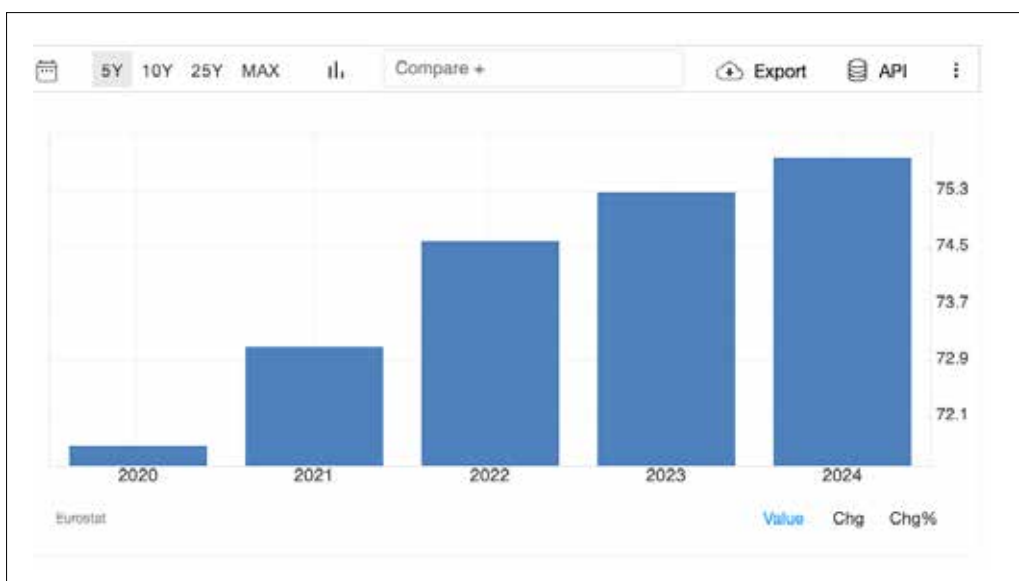
71 Evropský parlament, Rada Evropské unie a Evropská komise. Evropský pilíř sociálních práv. [online]. Slavnostně vyhlášeno 2017. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://www.upce.cz/sites/default/files/global/2023-10/8017/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_cs_86664.pdf

72 EVROPSKÝ PARLAMENT. Sociální Evropa: Jaké jsou sociální politiky EU? [online]. Zveřejněno 21. 6. 2017, poslední aktualizace 21. 11. 2023. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20170616STO77648/socialni-evropa-jake-jsou-socialni-politiky-eu>

73 EVROPSKÁ KOMISE. Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/cs/>

74 CEBRE. Komise vydala akční plán pro implementaci evropského pilíře sociálních práv [online]. 4. 3. 2021. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://cebre.cz/aktuality/legislativa-eu-vnitri-trh/komise-vydala-akcni-plan-pro-implementaci-evropskeho-pilire-socialnich-prav>

75 EUROSTAT. Employment rate and labour market slack up in Q1 2025 [online]. 13. 6. 2025. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250613-1>

Graf 1: Evropská unie – Míra zaměstnanosti: věková skupina 20–64 let

Evropský pilíř sociálních práv rozhodně není jediným dokumentem tohoto druhu v sociální oblasti. Namátkou jde zmínit *Strategii práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030*.⁷⁶ Inkluze a začleňování lidí do společnosti je obecně jedním z hlavních témat Evropské unie. S tím souvisí i tato strategie, která má velmi zjednodušeně řečeno za cíl, aby se lidé se zdravotním postižením mohli rozvinout do svého maximálního možného potenciálu, a to prostřednictvím koordinovaných politik všech členských států.⁷⁷

Strategie tedy respektuje rozmanitost toho, jaké má kdo omezení, a podporuje zejména přístupnost naplnění potřeb lidí a jejich nezávislý život a co největší samostatnost. Jde o dostupné vzdělávání, přístup ke kultuře, přístupnost veřejných budov, právní ochranu, zdravotní péči, dostupné bydlení a také začlenění v oblasti práce, což se propojuje s výše zmíněným cílem v akčním plánu evropského pilíře. Tato strategie apeluje na členské státy a jednotlivé orgány EU, aby výše zmíněné cíle co nejvíce prováděly do svých chystaných politik a právních aktů.

Mezi další strategické dokumenty jde zařadit například *Evropská strategie péče*.⁷⁸ ale i další dokumenty současně s jejich akčními plány. Tyto dokumenty vytváří jádro soft law, ze kterého vycházejí další doporučení nebo koordinační mechanismy.

Pokud jde o dopady na Českou republiku, jsou v podstatě jen nepřímé v podobě propásání do národních strategií. Ty pak ale určují politiku národní. Hlavní tlak je ale na národní státy vyvíjen z pozice finančních nástrojů. A jakou to má souvislost se strategiemi? Jak už bylo popsáno výše, strategické dokumenty jsou v případě finančních nástrojů podpůrným materiálem toho, co bude z úrovně různých operačních programů z Evropské unie podporováno.⁷⁹

2.2.2 Doporučení

Další formou soft law s dopadem na sociální politiku je **doporučení** (Vedle doporučení jsou podobným aktem i stanoviska, ta ale směřují na orgány Evropské unie k jednotlivým aktům a na technické věci související s činností EU, a tak se jim studie takto podrobně nevěnuje. Jinými slovy jejich dopad na sociální politiku je minimální. Doporučení je směřováno členským státům a jeho dopad na sociální politiku je poměrně velký. Více viz níže.)^{80,81,82}

76 SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ. Unie rovnosti: Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030. COM/2021/101 final. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52021DC0101>

77 EVROPSKÁ KOMISE. *Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030*. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/strategy-for-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

78 BŘEŇKOVÁ, Ivana. Evropská strategie péče. *Zdravotnické odbornosti*, 15. 9. 2022. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.zdravotnickeodbornosti.cz/aktuality/evropska-strategie-pece/>

79 MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Čerpání v období 2021–2027. *DotaceEU.cz*. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/statistika-cerpani-fondu-eu-2021-2027>

80 Čl. 288 SFEU

81 EUR-Lex. Doporučení. *EUR-Lex – Glossář shrnutí*. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/recommendation.html>

82 EUR-Lex. Stanoviska Evropské unie. *EUR-Lex – Shrnutí právních předpisů EU*. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/european-union-opinions.html>

Nejdůležitějším procesem při tvorbě doporučení je tzv. evropský semestr, což je proces, který se děje každý rok ve spolupráci Evropské unie a národními státy. Roční cyklus začíná v listopadu, přičemž jeho cílem je mimo jiné přispět ke koordinaci a monitorování sociální a zaměstnanecké politiky.⁸³

Harmonogram evropského semestru tedy začíná pro každý následující rok v listopadu. Evropská komise v něm představí roční analýzu vývoje sociální oblasti v následujícím roce a jak může růst, stanovisko k návrhu rozpočtu, doporučení týkající se eurozóny. Účelem tohoto balíčku je odhalit případné dysbalance v hospodářských politikách států včetně sociální oblasti.⁸⁴

Do března pak tento balíček projednávají instituce Evropské unie – Evropský parlament (EP) a Rada Evropské unie. Část z těchto doporučení projednává i Evropská rada. Do dubna jednotlivé státy předkládají své strategie, které mají mimo jiné reagovat na výše zmíněné. V květnu a červnu Komise vydá doporučení pro každý stát tzv. Country-Specific Recommendations – CSR. Ty pak projedná rada a v srpnu až říjnu se doporučení pro jednotlivé země uvádějí do praxe.⁸⁵

Pro Českou republiku z dokumentů vyplývalo v letech 2019–2022 mnoho doporučení.⁸⁶ Pravděpodobně tím nejdůležitějším byl apel na zvýšení udržitelnosti důchodového systému a zdravotní péče s ohledem na stárnutí populace a demografickou křivku a dlouhodobou fiskální udržitelnost. Mezi dalšími doporučeními bylo budování sociálního a obecně dostupného bydlení, podpora zaměstnanosti žen. Tyto priority Evropské unie postupně vstupují do jednotlivých strategií na národní úrovni a stávají se součástí politické diskuse a jednotlivých návrhů.⁸⁷ Jak? Například podporou zkrácených úvazků⁸⁸ nebo budování sociálního bydlení.⁸⁹

V roce 2025 jsou v rámci balíčku doporučení⁹⁰ týkajících se ČR u následujících věcí:

- Zlepšení pracovní nabídky pro lidi starší 55 let tak, aby pokračovali v práci (Jde o aktivní

stárnutí a zaměstnanost starších osob).

- Nedostatečná nabídka kvalifikované práce, jinými slovy máme málo digitálně vzdělaných lidí a poptávka po nich výrazně převyšuje nabídku.
- Posílit sociální soudržnost – týká se například zapojování lidí se sociálním hendikepem, sociálního bydlení apod., mimo jiné potřeba zvýšit investice z ESF+
- Stále větší problémy v dostupnosti bydlení, zejména ve velkých městech
- Udržení zaměstnanců ve veřejném sektoru, tlak na to, aby zůstávali odborně zdatní lidé i ve veřejné správě.

Doporučení tedy odpovídají v zásadě výše zmiňované strategii a akčnímu plánu, přičemž specifika pro Českou republiku jsou zejména v oblasti dostupného bydlení a sociální soudržnosti.

Jak z výše uvedeného vyplývá, jedním ze zásadních doporučení pro Českou republiku bylo přijetí takových opatření, která budou zajišťovat udržitelnost důchodového systému. V tomto ohledu se České republice podařilo reagovat důchodovou reformou vlády Petra Fialy.⁹¹ Ta našla po Nečasově vládě jako první odvahu k tomu, aby nějakou důchodovou reformu vůbec udělala, a bude velmi zajímavé sledovat, jak se k tomu postaví následující vláda. Po poslední důchodové reformě totiž došlo v následujícím období k jejímu zrušení, což mělo za následek právě kritická stanoviska v rámci evropského semestru a souvisejících dokumentů. Pro úplnost je třeba uvést, že důchodové komise se schází v podstatě od 90. let minulého století a nedospěly až do vzniku této reformy k celospolečenskému konsensu.⁹²

A vzhledem k tomu, že je tato potřeba zmiňována napříč státy Evropské unie v jejích doporučeních, je vhodné ji na tomto místě rozebrat. Česká republika a státy obecně mají při současném demografickém trendu několik problémů:

- Systémy stojí pouze na průběžném financování, tzn. pokud je nízká demografická základna v nově narozených

83 RADA EU. Evropský semestr. *Consilium.europa.eu*, [online]. [cit. 2. 9. 2025]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/european-semester/>

84 EVROPSKÁ KOMISE. Evropský semestr. *Commission.europa.eu*, [online]. [cit. 2. 9. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/european-semester_cs

85 RADA EU. How the European Semester works. *Consilium.europa.eu*, [online]. [cit. 2. 9. 2025]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/how-european-semester-works/>

86 Rainone, Silvia. *The 2022 Country Specific Recommendations in the Social Field: Quo vadis, EU recovery? An overview and comparison with previous European Semester cycles*. Brussels: European Trade Union Institute (ETUI), 2022. Research Report 2022.08. ISBN 978-2-87452-656-5. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/299865/1/1844117693.pdf>

87 VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vláda schválila Národní program reformy ČR 2024*. Vláda ČR – Evropské záležitosti, 24. 4. 2024. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/vlada-schvalila-narodni-program-reformy-cr-2024-213133>

88 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Slevu na pojistném měsíčně využívá přes 85 tisíc zaměstnanců. Podpora zkrácených úvazků zvyšuje flexibilitu trhu práce*. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/slevu-na-pojistnem-mesicne-vyuziva-pres-85-tisic-zamestnancu-podpora-zkracenyh-uvazku-zvysuje-flexibilitu-trhu-prace>

89 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Zákon o podpoře bydlení – mít domov*. Sociální bydlení – oficiální web MPSV, [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/slevu-na-pojistnem-mesicne-vyuziva-pres-85-tisic-zamestnancu-podpora-zkracenyh-uvazku-zvysuje-flexibilitu-trhu-prace>

90 RADA EVROPSKÉ UNIE. *Doporučení Rady k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Česka*. [online]. [cit. 2. 9. 2025]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10961-2025-INIT/cs/pdf>

91 LOPATKA, Jan. *Czechs approve raising retirement age to help future budgets*. Reuters, 30. 4. 2024. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/czechs-approve-raising-retirement-age-help-future-budgets-2024-04-30/>

92 Potůček, Martin. *Česká důchodová reforma: konceptuální tápání, politické váhání*. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/pracpravo2016/files/Prezentace.pdf>

populačních ročnicích, systém je v zásadě neudržitelný.

- Problémové je i to, že ve většině systémů je nízká zásluhovost. Jinými slovy – část lidí neplatí téměř žádné sociální pojištění, a přesto dostává poměrně slušný důchod.
- Systémy jednotlivých států jsou pro občany nesrozumitelné.⁹³

Vlády mají v podstatě tři různé možnosti, jak s důchodovou reformou naložit:

1. Zvýšení odchodu do důchodu – Napříč Evropou se důchodový věk liší a je možné odchod do důchodu zvyšovat. Dá se zavádět postupně, podobně jako v případě reformy v České republice, kdy se věk zvýšil na 67 let, ale postupně nabíhá.
2. Výše důchodu – buď jednorázově plošně snížit důchody nebo snížit valorizace nebo postupně náběhovou křivkou snižovat celkový objem důchodů vyplácený z důchodového účtu.
3. Výše odvodů – pokud chci na důchodovém účtu zvýšit zůstatek, jednou z možností je i zvýšení odvodů. Částečně se tak stalo i v tuzemské reformě, kdy se postupně navyšují odvody OSVC do systému pojištění.⁹⁴

Obecně lze říct, že všechny tři možnosti jsou společensky velmi těžce obhajitelné. Bez zásahu do jednoho z nich jsou však současně nastavené systémy neudržitelné. Je pravděpodobné, že jakákoliv reforma musí obsahovat zásah do všech z nich, a to částečně tak, aby se dotkla relativně málo všech skupin, které jsou součástí systému, a současně aby byla společensky průchozí.

Je velmi nepravděpodobné, že jakýkoliv zásah do politiky státu, dotování mladých rodin – to znamená zvýšení rodičovského příspěvku nebo zlepšení podmínek při čerpání dovolené nebo jakýkoliv jiný zásah budou znamenat výraznou změnu v demografické křivce. Tuto zkušenost mají v několika státech Evropské unie, za všechny je možné jmenovat Polsko, které

vynaložilo nemalé prostředky na zvýšení porodnosti a jednotlivá související opatření. Vliv? V podstatě nulový.⁹⁵ Proto kdokoli mluví o tomto způsobu řešení, nevychází z reality, ve které západní společnost žije, a to je soustavné snižování porodnosti.

V Polsku totiž dotovali různá opatření systematicky po dobu deseti let, a přesto se jim v zemi porodnost propadá. Do opatření dali zhruba 1,8 bilionu korun a současně je zde často rozebíráno právo na potrat. Přesto se porodnost v zemi za poslední rok snížila.⁹⁶

Dále je jako možnost zmiňována umělá inteligence, její rozvoj a celkový blahobyt na světě. Autor této studie je fanouškem moderních technologií, ostatně v minulosti psal právě o regulaci ze strany Evropské unie a možnostech rozvoje, nicméně v současné situaci je v podstatě nemožné s jistotou predikovat cokoliv ve vývoji AI, natožpak na tom postavit důchodovou reformu. Je to sice krásná představa, ale podobná tomu, když si před třiceti lety všichni mysleli, že v roce 2025 budou létat auta. Mohlo se to stát? Ano. Stalo se? Ne.

Česká republika, vědoma si toho, že jsou právě ony tři možnosti, zvolila právě výše zmíněný mix. Konkrétně jde o zvýšení důchodového věku na 67 let, a to po roce 2030, tempem 1 měsíc posouvání odchodu do důchodu ročně. Dále postupně snižuje přiznávané důchody tak, aby byl systém udržitelnější. Dále jednorázově snížila mimořádné i řádné valorizace – není vůbec udržitelné, aby byl průměrný důchod cca 45 procent reálné mzdy, proto vláda přistoupila k udržitelnějším 33 %. Další změnou je výrazné zpřísnění předčasných důchodů, jejichž nastavení do té doby výrazně zatěžovalo systém, protože do předčasného důchodu mohl v podstatě každý a bez výraznějšího krácení. Osoby samostatně výdělečně činné postupně budou platit až 40 % mzdy. Tohle vše je v zásadě komplexní změna, kterou Fialova vláda v minulém období provedla.⁹⁷

Důchodový účet se tedy na nějaké období stabilizoval.

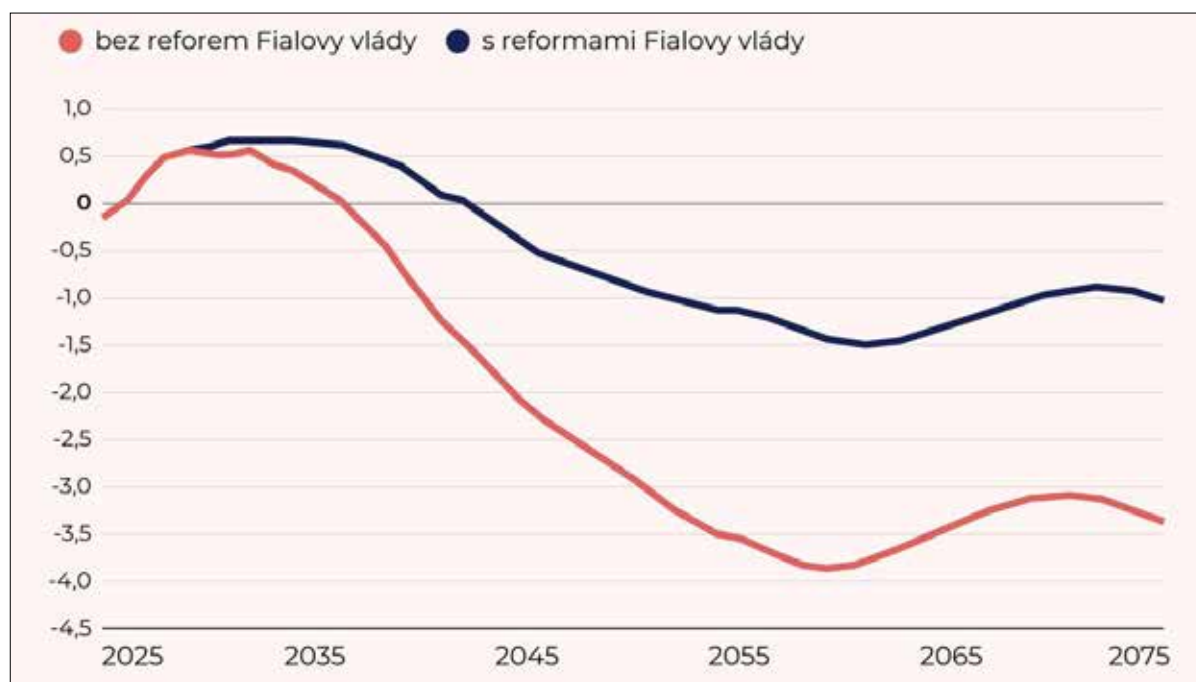
93 Tamtéž

94 Tamtéž

95 Harzer, Filip. Polsko rozdalo celý český rozpočet, ale s porodností nehnulo. Seznam Zprávy, 21. 10. 2024. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-ani-cely-cesky-rozpocet-nezabral-vlajkova-lod-byvale-vlady-polsko-neomladila-262883>

96 Tamtéž

97 Opakovaná citace: Potůček, Česká důchodová reforma.

Graf 2: Státní důchodový účet (% HDP)⁹⁸

Problematické na reformě České republiky je, že nedostatečně zapojuje třetí pilíř, který je doslova neatraktivní. Jedná se o různé druhy pojištění a připojištění, které nesmí být omezo- vány velkými poplatky a musí motivovat lidi k tomu, aby začali spořit co nejdříve. To je jeden z problematických aspektů této reformy, který je potřeba zefektivnit.⁹⁹ Určitým způsobem do toho promlouvá i dlouhodobý investiční produkt, díky kterému je možné využít slevu na dani, přesto je tento pilíř nedostatečně využíván.

Česká republika tedy reagovala na výzvy Evropské unie a její doporučení, která nemohou být brána jako příkaz, ale určitý návod. Přestože tedy doporučení nejsou právně závazná, vytváří zcela určitě velký tlak na to, aby se sociální politika děla napříč státy koordinovaně. Jinak řečeno jsou stanoveny nějaké cíle ve strategii a prostřednictvím doporučení jsou pak státy instruovány, aby šly směry, které jsou ve strategiích určeny.

2.2.3 Další druhy soft law

Doporučení není jediným druhem ovlivňování politik v členských státech. Mezi další druhy soft law patří mnoho nástrojů. Opět nejsou právně závazné, ale mohou mít významný dopad na výklad, tvorbu a další vývoj legislativy nebo toky finančních zdrojů.

Nejvýznamnějším „dalším druhem soft law“ jsou stanoviska. Záměrně je odděluje, protože se vyjadřují ke konkrétním záležitostem a nejsou obecným druhem aktu. Vydávají se buď z titulu právního předpisu, nebo na vyžádání členského státu.¹⁰⁰ Může je vydávat Komise, Rada, ale i jednotlivé výbory včetně Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV).¹⁰¹

Evropský hospodářský a sociální výbor vydává na stanoviska na žádost v 70 % případů, zejména se jedná o žádosti Rady, Evropské komise a Evropského parlamentu. Část stanovisek pak tvoří z vlastní iniciativy. Obsahem stanovisek jsou dopady jednotlivých politik na občany, zaměstnance, podniky nebo další dotčené osoby. Součástí je i doporučení, jak se dá případná politika nebo akt zlepšit nebo doplnit.¹⁰²

98 Nádoba, Jiří. Až tohle zjistí Babiš... Státní důchodový účet čekají nečekané přebytky. Seznam Zprávy, 2024. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/volby-do-poslanecke-snemovny-az-tohle-zjistí-babiš-statni-duchodovy-ucet-cekaji-necekane-prebytky-289126>

99 Tamtéž

100 Opakovaná citace: EUR-Lex, Stanoviska Evropské unie.

101 EVROPSKÁ UNIE. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV). European-union.europa.eu – Instituce a orgány EU, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-economic-and-social-committee-eesc_cs

102 EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR. Stanoviska EHSV. Eesc.europa.eu – Our work: Opinions, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/cs/our-work/opinions-information-reports/opinions>

Jedním z nich jsou tzv. **zelené knihy**.¹⁰³ Ty startují diskuse o nějakém společenském tématu, a to na popud Evropské komise v rámci Evropské unie. Jednotlivci nebo organizace pak mají téma diskutovat, navrhnout řešení. Celý proces pak může směřovat k vytvoření závazných právních aktů. Zelené knihy jsou zveřejněny na webových stránkách Komise¹⁰⁴ a ti, kteří jsou účastníky diskuse, o nich mohou po dobu 12 týdnů vyjadřovat svůj názor. Jednou ze zelených knih je například **Zelená kniha o stárnutí: Podpora mezigenerační solidarity a odpovědnosti**.¹⁰⁵

V Zelené knize o stárnutí rámuje Komise stárnutí jako klíčový problém celé Evropské unie. Popisuje, že se počet lidí nad 65 let v EU do roku 2070 zdvojnásobí, že je nutné mít udržitelné důchodové systémy, a celé to rámuje do sociální soudržnosti. Jinými slovy nastoluje agendu z jiných úhlů pohledu a zelené knihy obecně jsou v podstatě politický dokument Komise, který následně využívá při dalším vývoji a interpretaci souvisejících témat včetně tvorby legislativy.

Na Zelenou knihu může navazovat a často navazuje **Bílá kniha**. Ta je rovněž nástrojem Evropské komise a obsahuje už konkrétní návrhy obsahující opatření, které má Evropská unie v následujících letech v dané oblasti přijmout, aby dosáhla

konkrétních cílů. Účelem je zahájit diskusi s dotčenými orgány včetně veřejnosti a najít shodu na konkrétním řešení (Jako další příklad jde zmínit například Bílou knihu o umělé inteligenci – evropský přístup k excelenci a důvěře nebo vytvoření rovných podmínek v souvislosti se zahraničními subwencemi.). Sociální politiky se přímo dotýká *Bílá kniha o budoucnosti Evropy – Úvahy a scénáře pro EU27 v roce 2025*.¹⁰⁶ Ta zdůrazňuje riziko, že se dnešní dospívající můžou mít hůře než jejich rodiče, a chce se v rámci opatření zaměřit na nové dovednosti právě dospívajících tak, aby byli adaptabilní v novém pracovním světě.¹⁰⁷

Dalším nástrojem soft law je tzv. Otevřená metoda koordinace (OMC). Ta prostřednictvím národních strategií definuje jednotlivé politiky a následně se je snaží koordinovat na základě stanovení společných cílů a doporučení včetně sdílení dobré praxe států.¹⁰⁸ Státy pak vzájemně hodnotí, jestli a jak cílů dosahují.¹⁰⁹

Mezi další nástroje lze zařadit pokyny (guidelines), rámce (frameworks), společné zprávy (joint reports), metodiky a spoustu další druhů právně nezávazných aktů, které jsou pro rámec této studie až příliš detailní, ale je nutné se o nich zmínit, aby nebylo zavádějící, že se jedná o celkový výčet.

103 EUR-Lex. Zelená kniha. EUR-Lex – Glosář shrnutí, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/green-paper.html>

104 EVROPSKÁ KOMISE. Have your say – Public Consultations and Feedback. Ec.europa.eu – Better Regulation, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_en

105 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52021DC0050>

106 EVROPSKÁ KOMISE. Zelená kniha o stárnutí: Podpora mezigenerační solidarity a odpovědnosti. COM(2021) 50 final. EUR-Lex – Přístup k právu EU, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52021DC0050>

107 Obvyklé je, že na proces zelené a bílé knihy navazují strategie a legislativní dokumenty.

108 LAPŠANSKÁ, Veronika. Otevřená metoda koordinace jako nástroj v evropském vládnutí. Současná Evropa, 2016, roč. 21, č. 1, s. 16–28. [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://wep.vse.cz/pdfs/sev/2016/01/02.pdf>

109 EUR-Lex. Otevřená metoda koordinace. EUR-Lex – Glosář shrnutí, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/open-method-of-coordination.html>

2.3 Finanční nástroje Evropské unie

Finanční nástroje jsou, vedle pramenů práva a soft law, dalším způsobem ovlivňování politik členských států uvnitř Evropské unie. Jak? Stanovením cílů, které jsou v daných oblastech nutné naplnit a podle nich podmínit zisk peněz. Jinými slovy EU přesně nastaví, co chce na konci určitého období splnit, jaké priority chce podporovat, a členské státy v zásadě musí svoji politiku těmto cílům přizpůsobit. Tedy za předpokladu, že chtějí čerpat peníze.¹¹⁰

To je samozřejmě velmi zjednodušené a dochází k ovlivňování ze strany národních států, a to jak na úrovni Evropské, tak na úrovni národní. Proto, že k takovému zjednodušení dochází poměrně často, je v této kapitole je vysvětleno, jak fungují finanční toky na úrovni Evropské unie a posléze na národní úrovni, a to v kontextu sociální politiky. Dále je uveden výčet těch, které jsou v tomto období právě v rámci sociální oblasti.¹¹¹

Tabulka 1: **Víceletý finanční plán EU pro roky 2021–2027**¹¹⁵

Priorita	VFR	NGEU	CELKEM
1. Jednotný trh, inovace a digitalizace	149,5	11,5	161,0
2. Soudržnost, odolnost a hodnoty	426,7	776,5	1 203,2
3. Přírodní zdroje a životní prostředí	401,0	18,9	419,9
4. Migrace a správa hranic	25,7	–	25,7
5. Bezpečnost a obrana	14,9	–	14,9
6. Sousedství a svět	110,6	–	110,6
7. Evropská veřejná správa	82,5	–	82,5
CELKEM	1 210,9	806,9	2 017,8

Na různé priority jdou tedy za sedm let zhruba 2 biliony EUR. Pro sociální oblast se jedná o část z položky číslo dva, tedy Soudržnost, odolnost a hodnoty. Více v podkapitole 1.3.2. *Fondy v letech 2021–2027 v oblasti sociální politiky.*

Po schválení dlouhodobého rozpočtu je nutné rozpracovat jednotlivá nařízení, která v zásadě uvádí rozpočet v život a ustavují jednotlivé fondy, ze kterých je následně možné prostřednictvím jednotlivých států čerpat peníze. V tomto programovém období se jedná o fondy:¹¹⁶

2.3.1 Fungování finančních nástrojů

Celý proces finančních nástrojů a jejich rozdělování začíná tzv. víceletým finančním rámcem. V něm EU přijímá dlouhodobé výdajové plány, které určí, co bude v daném období prioritou a jaké limity budou v jednotlivých oblastech stanoveny, a to na několik let dopředu, konkrétně na 7 let. Končící období je mezi lety 2021–2027.¹¹² Dlouhodobý rozpočet předkládá Komise ke schválení Radě a Evropskému parlamentu, mimo dlouhodobého rozpočtu se schvaluje každoročně také roční rozpočet.¹¹³

Pro představu tabulka, která shrnuje víceletý rozpočet EU spolu s fondem NextGenEU¹¹⁴ pro tohle období v miliardách eur:

- Evropský fond pro regionální rozvoj,
  - Evropský sociální fond plus,
  - Fond soudržnosti,
  - Fond pro spravedlivou transformaci,
  - Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond,
  - Azylový, migrační a integrační fond,
  - Fond pro vnitřní bezpečnost
  - Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky.
- Pro sociální oblast je zásadní Evropský sociální fond plus (ESF+). Důležité dále je, že všechny operační programy, které

110 Evropská unie. *Financování, granty a dotace Evropské unie*. European Union – Život, práce a studium v EU, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/live-work-study/funding-grants-subsidies_cs

111 Evropská unie. *Na co jdou prostředky z rozpočtu EU*. European Union – Rozpočet, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/budget/how-eu-budget-spent_cs

112 Evropský parlament. *Víceletý rozpočet EU: otázky a odpovědi*. [online]. Zveřejněno 6. 2. 2020, aktualizováno 17. 12. 2020. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20200131STO71519/vicelety-rozpocet-eu-otazky-a-odpovedi>

113 Evropská unie. *Jak se schvaluje rozpočet EU*. [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/budget/how-eu-budget-adopted_cs

114 Fond pro podporu oživení ekonomiky po covidu.

115 Evropská komise. *Výdaje – rozpočtové okruhy (2021–2027)*. [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending/headings_en?prefLang=cs

116 EUR-Lex. *Společná pravidla pro fondy EU (2021–2027)*. Shnutí právních předpisů EU, [online]. Poslední aktualizace 9. 10. 2024. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/common-rules-on-eu-funds-2021-2027.html>

budou prováděny na národních úrovních, musí definovat, jaké cíle naplňují. Cílů je konkrétně pět a mimo konkurenceschopnější, propojenější a zelenější Evropskou unii je cílem i to, aby Unie byla sociálnější a inkluzivnější.¹¹⁷ To znamená, že se sociální politice dal v tomto programovém období poměrně velký finanční prostor.

Po schválení sady nařízení a vytvoření fondů přichází klíčová úloha členských států. Ty totiž musí s Komisí uzavřít tzv. Partnerské dohody, respektive dohody o partnerství pro dané programové období. V této dohodě jsou stanoveny cíle, na které se stát zaměří a jeho priority, včetně využívání konkrétních evropských fondů a způsobu fungování administrativní zátěže s tím spojené. V oblasti sociálních věcí to je v tomto období například umožnění nástupu na pracovní trh i znevýhodněným skupinám, zvýšení kvalifikace a obecně sociální začleňování. K tomu podrobněji níže.

Na národní úroveň se peníze v návaznosti na partnerskou dohodu přenáší pomocí operačních programů (OP), které stanovují podmínky čerpání peněz, vypisují se podle nich pobídky, typy podporovaných projektů a specifické cíle, kterých je potřeba dosáhnout. Jde například o:

- **OPZ+** – zaměstnanost, sociální služby, inkluze, péče
- **IROP** – investice do sociální infrastruktury
- **OP JAK** – vzdělávání
- **OP TAK** – inovace a podnikání (dopad na trh práce)¹¹⁸

Z operačních programů pak čerpají subjekty (občané, instituce či jiné právnické osoby) různé druhy finanční pomoci, a to za podmínek daných státem. V této kapitole se studie problematiky věnuje obecně. Konkrétněji jsou dopady pro Českou republiku definovány v kapitole druhé, *Vývoj sociální politiky ČR ve vztahu k EU před a těsně po vstupu do EU*.

2.3.2 Fondy EU pro oblast sociální politiky v letech 2021–2027

Jak už bylo výše zmíněno, sociální oblast je jedna z hlavních oblastí aktuálního víceletého rozpočtu Evropské unie. Proto jsou jí věnovány poměrně velké finanční prostředky, a to prostřednictvím více fondů.

Hlavní z nich je tedy **Evropský sociální fond plus (ESF+)**. Fond samotný do sebe integroval dříve fungující čtyři fondy, konkrétně Evropský sociální fond, fond na podporu zaměstnanosti mladých lidí, fond evropské pomoci nejchudším a program pro zaměstnanost a sociální inovace, a je zřízen *Nářízením (EU) 2021/1057, kterým se zřizuje Evropský sociální fond plus*. Nařízením stanovuje cíle fondu a jeho rozpočet. Hlavní cíle¹¹⁹ fondu jsou:

- Dosažení vysoké míry zaměstnanosti
- Spravedlivá sociální ochrana včetně podpory vyloučených osob
- Podpora mladých lidí včetně rekvalifikace a vzdělávání
- Podpora rovnosti pohlaví a nediskriminace
- Budování kapacit občanské společnosti mimo jiné za účelem sociálního začleňování

Každý stát má v rámci fondu určeno, do jakého cíle musí nejméně investovat předem danou procentuální částku. Konkrétně Česká republika musí dát například minimálně 25 % přiděleného rozpočtu na sociální začleňování nebo 3 % na podporu nejchudších osob. Povinné podíly jsou důležité, protože jasně definují toky peněz dovnitř členských států.¹²⁰

Celkový rozpočet ESF+ činí na sedm let 88 miliard EUR. Většina peněz je přitom rozdělována pomocí sdíleného řízení, tzn. za participace Komise a členských států prostřednictvím partnerských dohod.¹²¹ Konkrétní čerpání České republiky z ESF+ a dalších fondů je rozebráno v podkapitole číslo 3.3. *Sociální politika ČR v letech 2021–2027*, kde jsou analyzovány konkrétní dopady na Českou republiku.

Dalšími dvěma fondy, které se dotýkají sociální oblasti, a navíc byly zřízeny jedním nařízením,¹²² jsou Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) a Fond soudržnosti.

Evropský fond pro regionální rozvoj je klíčový z hlediska výstavby infrastruktury. Prostředky, které jsou v něm alokovány, se mohou využívat na výstavbu sociálních služeb, sociálního bydlení, komunitních center a dalších, přičemž klíčový je komunitní charakter služeb a sociální začleňování jednotlivců.¹²³ Co to znamená? Evropská unie prostřednictvím tohoto fondu tlačí na to, aby se nestavěly služby ústavního charakteru, které jednotlivci neposkytnou maximální možnost jeho rozvoje.¹²⁴

117 Evropská komise. Policy objectives (cíle politiky) v období 2021–2027. Regionální politika – Slovníček, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/glossary/policy-object

118 DotaceEU.cz. Dohoda o partnerství 2021–2027, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/dohoda-o-partnerstvi>

119 Evropská sociální fond plus – ESF+ (2021–2027). Shrnutí právních předpisů EU, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/european-social-fund-plus-esf-2021-2027.html>

120 Tamtéž

121 Viz výše

122 Nařízení Rady (EU) 2021/1058 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o Fondu soudržnosti, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32021R1058>

123 Tamtéž

124 KOUBOVÁ, Michaela. *Konec ústavů. Sociální služby se promění v komunitní*. Zdravotnický deník, 19. 10. 2023. [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://www.zdravotnickydenik.cz/2023/10/konec-ustavu-socialni-sluzby-se-promeni-v-komunitni/>

Mimo výstavby je přímo do nařízení včleněna podpora vyloučených skupin nebo inkluzivní vzdělávání, což je pro investiční fond poměrně nezvyklé. Přesto se tyto pobídky v různých provedeních objevovaly.

Z **Fondu soudržnosti** je kladen důraz spíše na životní podmínky obecně. Například čisté prostředí z hlediska zdravotních nároků nebo udržitelnou mobilitu. Sociální oblast je v něm tedy spíše okrajová, především v souvislosti s kvalitou života a dostupností služeb.

Dalším okrajovým fondem je **Fond pro spravedlivou transformaci (FST)**.¹²⁵ Ten primárně řeší klimatické cíle v regionech, ve kterých bude přechod k neutrální emisní politice nejtěžší z hlediska jejich historie. U nás jde například o ústecký či moravskoslezský kraj z důvodu těžby uhlí. Dotýká se i sociální problematiky. Finance z fondu mohou být využívány ke zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků, aktivní pomoc při hledání zaměstnání nebo jiné druhy sociálního začleňování, které souvisí s ekologickou transformací (Čl. 8 nařízení o zřízení FST).

Současně se dá říct, že i transformace ekonomiky formou investic je svým způsobem sociální politikou, protože pokud bude na

trhu práce v daném regionu více odlišných pracovních míst, je to v podstatě prevence sociálních problémů. Proč? Protože pokud se jednomu segmentu přestane dařit, nebudou bez práce všichni.

Posledním okrajovým fondem, který je vhodné zmínit, je **Azylový, migrační a integrační fond (AMIF)**,¹²⁶ což je, jak už z názvu vyplývá, fond určený pro integraci migrantů. Obecně je primárně používán pro různé integrační programy žadatelů o mezinárodní ochranu, jako jsou například vzdělávání, výuka tuzemského jazyka nebo podpora sociální komunity. V České republice je zejména v posledních letech zhusta využíván k integraci občanů Ukrajiny.¹²⁷

Ve zmiňovaném období je tedy hned několik fondů, které se sociální politiky dotýkají. Hlavním z nich je ESF+ z pohledu podpory a EFRR z pohledu výstavby. Okrajově jsou pak důležité další fondy, které řeší dílčí aspekty politiky, jako například integraci nebo spravedlivou transformaci z důvodů adaptace na cíle EU v zelené politice. Důležité je ale všechny fondy, které se mění v operační programy na národní úrovni, vnímat jako celek, který je přenesen právě na území členských států včetně České republiky.

¹²⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1056 ze dne 24. června 2021, kterým se zřizuje Fond pro spravedlivou transformaci, odkaz: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32021R1056>

¹²⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1147 ze dne 7. července 2021, kterým se zřizuje Azylový, migrační a integrační fond. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1147/oj/ces>

¹²⁷ Azylový, migrační a integrační fond (2021–2027). Shnutí právních předpisů EU. [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/asylum-migration-and-integration-fund-2021-2027.html>

SOCIÁLNÍ POLITIKA ČR PŘED A PO VSTUPU DO EVROPSKÉ UNIE

Druhá kapitola studie má poskytnout vhled pro základní orientaci ve vývoji sociální politiky v tuzemsku po roce 1989. Hlavním cílem je pochopení proměny sociální politiky v důsledku vstupu České republiky do Evropské unie. Jedná se v podstatě o transformaci sociální politiky ze státní na nestátní.

Třetí kapitola je členěna do třech podkapitol, které se věnují období před vstupem do EU, po vstupu a posledního víceletému finančnímu rámci Unie. Vzhledem k velkému rozsahu tématu jsou rozebrány pouze klíčové okamžiky celého procesu, a to s ohledem na význam jednotlivých částí pro sociální politiku.

3.1 Sociální politika ČR před vstupem do EU

Česká republika se jako postkomunistický stát musela nejdříve transformovat do tržní ekonomiky. S tím souvisí i transformace sociálního systému, který byl centrálně řízen státem. Stát měl v podstatě monopol na veškeré oblasti sociální politiky včetně poskytování služeb. Ty byly poskytovány ve velkých ústavech, kde mohly být často i stovky lidí v naprosto nevyhovujících podmínkách (např. pokoje pro pět lidí, prostory bývalých zámků aj.).

Velkým problémem byla i „stoprocentní zaměstnanost“, tzn. nikdo nemohl být bez práce. Neexistovala tedy nezaměstnanost a nebyl vytvořen model aktivní podpory zaměstnanosti. V žádném ohledu se nezohledňoval výkon, a to jak v odměnách za práci, tak při určování výše důchodu.

V první polovině 90. let tak přišly tři pilíře sociální reformy, která měla na starost vyřešit:

- Aktivní politiku zaměstnanosti – přechod k tržnímu fungování hospodářství a aktivnímu vyhledávání zaměstnání v prostředí, kde ne každý musí mít zaměstnání a už vůbec ne státní, včetně vyřešení důchodového pojištění postaveného na zásluhovosti.

- Liberalizaci a pluralizaci systému sociálního – tak, aby služby mohly poskytovat i nestátní organizace, typicky neziskové organizace (např. charity) a obce.
- Záchrané sociální sítě – funkční systém, který řeší propady sociální úrovně a různé sociální události, které není možné vyřešit jinak, včetně garance minimální mzdy a zavedení sociálních dávek.^{128,129}

V souvislosti s tím byla vypracována řada zákonů, jako jsou zákon o důchodovém pojištění,¹³⁰ zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,¹³¹ zákon o důchodovém pojištění, zákon o životním minimu¹³² a zákon o sociální potřebnosti.¹³³

Cílem práce není vyjmenovat celkový proces transformace sociální politiky v devadesátých letech, to by totiž bylo na samostatnou studii, ale poskytnout rámcovou představu o tom, s čím vším bylo nutné se vyrovnat. Celý proces totiž přímo či nepřímo směřoval k adaptaci na sociální systémy západního typu, a tím pomyslně k přístupu do Evropské unie.

Žádost o přijetí do Unie podala Česká republika v roce 1996.¹³⁴ Na počátku celého procesu je tzv. posuzování. Jedná se o dvoustranné jednání mezi Evropskou unií a jednotlivými státy. V průběhu toho se Česká republika připravovala na

128 KREJČÍ, Tomáš. Role státu v sociální politice ČR po roce 1989. Diplomová práce. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Národohospodářská fakulta, 2025.

129 MUNI. Sociální politika a její vývoj na území ČR – prezentace (Interní systém MUNI). [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1456/jaro2009/PESPNIH/um/Prednaska_c.3.ppt

130 Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Vyhlášené znění ze dne 4. 8. 1995 (verze 0). [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155/zneni-0>

131 Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-589>

132 Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-463>

133 Zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-482>

134 Národní archiv. Labyrintem dějin českých zemí – 1996: Žádost České republiky o přijetí do Evropské unie. PDF dokument. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.nacr.cz/wp-content/uploads/2021/05/labyrint-1996-Zadost.pdf>

povinnosti vyplývající z přístupu.¹³⁵ V souvislosti s tím vznikala celá řada dokumentů, která dávala zpětnou vazbu České republice, kde mohou a musí změny nastat (Například pravidelné zprávy Evropské komise o České republice za jednotlivé roky před vstupem do EU).

Česká republika musela bezpodmínečně plnit přístupová kritéria, kterými jsou:

„Institucionální stabilita, která zaručuje demokracii, právní stát, lidská práva a respektování a ochranu menšin, fungující tržní hospodářství a schopnost vypořádat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v rámci EU, schopnost přijmout závazky spojené s členstvím včetně schopnosti efektivně provádět pravidla, normy a politiky, které tvoří soubor právních předpisů EU (acquis), a dodržování cílů politické, hospodářské a měnové unie.“¹³⁶

S tím souvisí tzv. přístupové partnerství, tedy stav, kdy jsme už požádali o vstup a po něm se uzavřela dohoda o tom, co musí Česká republika udělat za pokrok v daných oblastech za daný čas a jakou součinnost České republice Evropská unie poskytne. Česká republika tak musela vypracovat svůj národní program pro přijetí, konkrétně šlo o *Národní program přípravy ČR na členství v EU*, které byly vydávány každoročně v letech 1998–2001.

V rámci přístupových jednání kladla Evropská unie na Českou republiku, a nejen její sociální systém, určité nároky. Pravděpodobně největším požadavkem bylo sblížení právních předpisů, a to od nastavení všech vnitrostátních procesů

přes sjednocování terminologie až po zavádění různých standardů a garancí, které měla Evropská unie logicky dlouhodobě nastaveny, a Česká republika se před přijetím do nich musela zákonitě adaptovat.¹³⁷ Česká republika tak musela přizpůsobit svůj právní řád v oblasti sociálního zabezpečení, pracovního práva, bezpečnosti a ochrany při práci či rovného zacházení, a to vše za součinnosti Evropské komise, která celý proces dozorovala a následně hodnotila.

Šlo tedy v zásadě o prozatím částečné transpozice celé řady směrnic a nařízení, které se vztahovaly k sociální politice. Namátkou lze zmínit směrnice:

- Směrnice Rady ze dne 12. června 1989 o zavedení opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci¹³⁸

Směrnice Rady 75/117/EHS ze dne 10. února 1975 o uplatňování zásady rovného odměňování mužů a žen,¹³⁹ Směrnice Rady 94/33/ES ze dne 22. června 1994 o ochraně mladistvých pracovníků,¹⁴⁰ ale i další směrnice týkající se kolektivního vyjednávání a inspekce práce, agenturního zaměstnávání a dalších věcí týkajících se zejména moderního zaměstnávání a pracovního trhu.

Obecně lze říct, že byl proces dlouhý, trval osm let, ale Česká republika se v hodnotících zprávách Evropské komise každoročně výrazně adaptovala na prostředí EU.¹⁴¹ Díky tomu se mohla stát 1. května 2004 plnohodnotným členem Evropské unie.

3.2 Sociální politika ČR v letech 2004–2020

V roce 2004 jsme se stali členem Evropské unie. Co to pro nás znamenalo? Klíčové jsou čtyři věci, které zásadně ovlivňují naši sociální politiku dodnes. Zaprvé jsme museli i nadále pokračovat ve sblížení s právem Evropské unie a současně implementovat nové normy, zejména v oblasti pracovního práva. Zadruhé jsme získali možnost čerpat finanční prostředky z různých evropských fondů. A zatřetí jsme začali dostávat doporučení nejen v rámci Evropského semestru, která nás směřovala v rámci určitých reforem v oblasti sociální politiky a výrazně ovlivňovala právě směřování různých fondů včetně pravidel jejich čerpání.

Co se týče právních nástrojů, tak byla reformována celá řada zákonů. Jedná se například o novely zákoníku práce a souvisejících zákonů. Pro přehlednost následující výčet a rámcový přehled změn, které byly sice částečně provedeny už před vstupem do EU, ale jako celky se začaly do právního řádu zapracovávat postupně:

1. V roce 2006 přijatá současná podoba zákonu, která implementuje prvky agenturního zaměstnávání, zákazu diskriminace, rovného zacházení, pracovní doby a bezpečnosti práce a ochrany zdraví.¹⁴²

135 Posuzování. EUR-Lex – Přístup k právu Evropské unie, glosář. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/screening.html>

136 Přístupová kritéria (kodaňská kritéria). EUR-Lex – Přístup k právu Evropské unie, glosář. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/accession-criteria-copenhagen-criteria.html>

137 Databáze Cesta do Evropské unie. Informační systém pro implementaci práva EU (ISAP). [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://isap.gov.cz/dul/cesty.nsf/cesta?OpenView>

138 Opakovaná citace, Směrnice Rady 89/391/EHS o zavedení opatření ke zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků při práci.

139 Směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení s muži a ženami v oblasti přístupu k zaměstnání, odborné přípravě, povyšování a pracovních podmínek (konsolidované znění). [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:01976L0207-20021005>

140 Směrnice Rady 94/33/ES ze dne 22. června 1994 o ochraně mladistvých pracovníků. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:31994L0033>

141 Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Historie vstupu České republiky do EU. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/ceska_republika_a_eu/historie_vstupu_ceske_republiky_do_eu.html

142 Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Vyhlášené znění ze dne 7. 6. 2006 (verze 0). [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-0>

2. V roce 2009 přináší do právního prostředí antidiskriminační zákon, rozšiřuje rovné zacházení o přímo zmíněnou rasovou rovnost a rovnost odměňování za stejný druh práce. Od té doby rovněž leží důkazní břemeno při dokazování sporů na zaměstnavateli, to znamená, že cokoliv se stane, dokazuje to vůči zaměstnanci zaměstnavatel.¹⁴³
3. V letech 2011 až 2012 přišly obrovské změny týkající se změn výpovědních lhůt a délky dovolené (prodloužení), vysílání pracovníků do zahraničí, aktualizace a prohloubení bezpečnosti práce a ochrany zdraví, větší ochrana mladistvých při práci a další.¹⁴⁴
4. V roce 2014 se do bezpečnosti práce a ochrany zdraví přidala ochrana před hlukem a vibracemi.¹⁴⁵
5. V roce 2017 posupně další úpravy agenturního zaměstnávání, například ochrana mzdy a pracovních podmínek, které do té doby bývaly mnohdy nižší.¹⁴⁶

V případech změn v oblasti pracovního práva se dá říct, že tyto téměř vždy chránily zaměstnance a téměř nikdy zaměstnavatele. Zaměstnanec má i díky právu Evropské unie implementovaného do České republiky postavení slabší strany, a tak se s ním v rámci uzavírání pracovního vztahu, průběhu práce, ale i následných sporů zachází.

V dalších oblastech má Unie výrazně menší manévrovací prostor. Jak už bylo napsáno výše, k ovlivňování politiky států dochází prostřednictvím fondů a soft law. Co se týče fondů, tak v letech 2004–2020 byly rozděleny do tří programových období.

Česká republika přistoupila na samém konci programového období 1999–2006, to znamená, že se účastnila jen v letech 2004–2006. V sociální politice byly klíčové cíle politiky soudržnosti, konkrétně šlo o podporu politiky a zaměstnávání. V České republice se kladl důraz na snížení nezaměstnanosti včetně modernizace institucí na trhu práce, zvýšení

kvalifikace zaměstnanců, ale i začleňování znevýhodněných skupin. Klíčový byl operační program *Rozvoj lidských zdrojů*, který implementoval Evropský sociální fond.¹⁴⁷ Určitou roli v začleňování znevýhodněných regionů sehrála i iniciativa EQUAL a Společný regionální operační program.¹⁴⁸ Funkce obou zmíněných byla zapojení znevýhodněných skupin (z různých důvodů – bydliště, rasová diskriminace, nedostatek vzdělání aj.) do běžného života.

V letech 2007–2013 byly operační programy rozděleny jednak tematicky a jednak regionálně. Zajímavé je rozdělení podpory do znevýhodněných regionů. Cílem totiž bylo podpořit znevýhodněné regiony, což podle určených kritérií byly v podstatě všechny vyjma hlavního města Prahy. Obecně šlo o začlenění regionů, zvýšení životní úrovně a atraktivity v nich, a to včetně sociálního začleňování a provádění souvisejících politik.¹⁴⁹

Do celostátního pojetí promlouval nejvíce operační program *Lidské zdroje a zaměstnanost*, opět prostřednictvím Evropského sociálního fondu. V dokumentu, který se týká operačního programu, se komplexně popisují jednotlivé problémy a jejich možná řešení. Jde zejména o:

- Rozdílnou kvalitu sociálních služeb napříč regiony a nezavedení standardů, to znamená nutného minima, které sociální služby musí splňovat personálně, kapacitně nebo materiálně-technicky.¹⁵⁰
- Sociální začleňování Romů, zejména v oblasti Moravskoslezského a Ústeckého kraje¹⁵¹
- Modernizace trhu práce za pomoci tvorby individuálních akčních plánů, poradenství, péče o děti a individuálního přístupu k lidem do 25 let a po 50. roku života.¹⁵²

V tomto duchu byly koncipovány i pobídky ve vztahu k poskytovatelům služeb, neziskovým organizacím, krajům a dalším aktérům.

143 Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>

144 Zákon č. 365/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-365>

145 § 101–108 Zákoníku práce

146 Research Institute for Labour and Social Affairs (RILSA). Agenturní zaměstnávání: Novela zákona o zaměstnanosti přináší změny nejen u agenturního zaměstnávání. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://zsbozp.rilsa.cz/novela-zakona-o-zamestnanosti-prinasi-zmeny-nejen-u-agenturniho-zamestnavani>

147 DotaceEU.cz. Programové období 2004–2006. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: [https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-\(1\)](https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-(1))

148 Tamtéž

149 DotaceEU.cz. Programové období 2004–2006. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: [https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-\(1\)](https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-(1))

150 Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost 2007–2013, revize č. 2 (2012). Str. 32. PDF dokument. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://www.dotaceeu.cz/Dotace/media/SF/FONDY%20EU/2007-2013/Tematicke%20OP/OP%20LZZ/OPLZZ_revize_2.pdf

151 Tamtéž, s. 122

152 Tamtéž, s. 117

V letech 2014–2020 byly peníze z fondů Evropské unie v České republice rozdělovány už standardně v rámci plošných celostátních operačních programů. Nejzásadnější pro účely této studie byl *Operační program Zaměstnanost*¹⁵³ a *Integrovaný regionální operační program*.¹⁵⁴

Operační program zaměstnanost se mimo výše zmíněné začleňování Romů ve vyloučených lokalitách soustředí na:

- Rovnost odměňování mezi ženami a muži, sladění osobního života s výchovou dětí včetně navýšení péče do 3. let věku.¹⁵⁵
- Přímé projekty pro úřady práce tak, aby efektivněji začleňovaly obyvatele na trh práce.¹⁵⁶
- Podpora při tvorbě zázemí u poskytování sociálních služeb, zázemí pro vzdělávání sociálních pracovníků a terénní služby.¹⁵⁷

Obecně lze říct, že tento program je zaměřen více na měkké projekty a rozvoj předem daných oblastí, ale rozhodně ne na výstavbu. Naopak Integrovaný regionální operační program se v oblasti sociálních služeb věnuje právě opouštění velkých útavů coby pozůstatku komunismu, výstavbě nových zařízení a tzv. deinstitucionalizace. Podpora směřovala zejména do:

– Infrastruktury, tzn. výstavby nových zařízení, která mají mít povahu komunitního charakteru, jinými slovy se nestaví ústavy pro 200 lidí, ale výrazně menší. Zároveň lidé, kteří mohou bydlet sami v sociálním bydlení, by v tom měli být podpořeni.¹⁵⁸

– Dostupnosti služeb tak, aby byly více dostupné obecně, ale i v místě bydliště klienta. K tomu se ostatně zavazujeme i vnitrostátními předpisy.¹⁵⁹

– Výstavba komunitních center, kde se mohou lidé potkávat a nemusí být rovnou v nějaké formě celodenní péče, jde například o stacionáře aj.

Vedle výstavby jsou v programu podpořeny sociální podniky, do jejich zázemí, vybavení a technologií tak, aby se posílila zaměstnanost vyloučených. Současně byl ustaven zákaz na umístování podobných projektů do vyloučených lokalit tak, aby docházelo k segregaci.¹⁶⁰

Evropský semestr byl zaveden v roce 2010. V rámci jednotlivých zpráv mezi lety 2010 a 2020 se objevovaly podobné věci, na které následně cílily operační programy – nízká kvalifikace, malá účast žen na trhu práce z důvodu dlouhé mateřské dovolené a malých předškolních kapacit, segregace Romů, zejména ve vzdělávání, nízké zapojení starších lidí na trhu práce, nedostatek sociálního bydlení, pomalá deinstitucionalizace.^{161,162}

3.3 Sociální politika ČR v letech 2021–2027

Tato podkapitola je zaměřena na právě probíhající programové období, které je logicky rovněž rozloženo do sedmi let, a to 2021–2027. Pokračuje ve struktuře zavedené výše, to znamená, že začíná legislativními změnami, poté se věnuje jednotlivým fondům, respektive operačním programům ČR, a v poslední části shrnuje doporučení evropského semestru.

Právních změn, které by dopadly na Českou republiku v tomto ještě neskončeném programovém období, nebylo mnoho. V zásadě se jedná o větší směrnici *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1152 ze dne 20. června 2019 o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Evropské unii*.¹⁶³ Ta je z části rozebrána už výše, a to v souvislosti s dohodami o provedení práce a dohodami o provedení činnosti (Na tomto

153 Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Operační program Zaměstnanost 2014–2020. Verze červen 2014. [online]. [cit. 3. 12. 2025].

Dostupné z: https://mmr.gov.cz/Dotace/media/SF/FONDY%20EU/2014-2020/Pracovni%20skupiny/PS%20rozpracovani%20programu%202014-2020/Programy%20schvalene%20vladou/OP%20Zaměstnanost/OPZ_2014-2020_cerven_2014_cistopis.pdf

154 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Integrovaný regionální operační program 2014–2020, verze 1.1 ze dne 8. 11. 2017. PDF dokument. [online]. [cit. 3. 12. 2025].

Dostupné z: https://www.dotaceeu.cz/Dotace/media/SF/Microsites/IROP/Dokumenty/Programov%C3%BD%20dokument/9.%2011.%202017/PD-IROP-verze-1-1_08112017.pdf

155 Opakovaná citace, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost 2007–2013, s. 9 a 27

156 Tamtéž, s. 59

157 Tamtéž, s. 22

158 Opakovaná citace, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Integrovaný regionální operační program 2014–2020, s. 64

159 Tamtéž s. 64–65

160 Tamtéž s. 72

161 Evropská komise. Commission Staff Working Document: Assessment of the 2013 national reform programme and convergence programme for the Czech Republic. SWD(2013) 353 final. PDF dokument. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/document/download/48123f51-bc79-46d9-b02a-18dbfe373259_en?filename=swd2013_czech_en.pdf

162 Evropská komise. Commission Staff Working Document: Country Report Czech Republic 2018. SWD(2018) 202 final. PDF dokument. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/document/download/4917498b-daec-4bd2-a9a7-5458fef118e9_en?filename=2018-european-semester-country-report-czech-republic-en.pdf

163 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1152 ze dne 20. června 2019 o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Evropské unii. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32019L1152>

místě je nutné opět zmínit, že zde tehdejší vláda Andreje Babiše výrazně zaspala, protože transpozici směrnice měla připravit.). Směrnice mimo dopadů na „dohodáře“ dále zavádí:

- Povinnost informovat o podmínkách práce
- Omezení smluv ve flexibilitě
- Další různé druhy ochrany pro zaměstnance (dovolená, sociální ochrana aj. i pro dohodáře)

Dalším poměrně výrazným propsáním do vnitrostátního práva byla tak zvaná ochrana whistleblowingu. Ta vychází ze *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie*.¹⁶⁴ Do práva České republiky se pak propala speciálním zákonem č. 171/2023 Sb. Zákon o ochraně oznamovatelů.¹⁶⁵ O co přesně jde?

V právním prostředí České republiky nebyla do roku 2023 nijak upravena ochrana lidí, kteří oznamují nějaké protiprávní jednání uvnitř organizace nebo jakékoliv právnické osoby. Proto je nezbytné zavést vnitřní oznamovací systém. Zákon stanovuje, že jej musí zavést všichni zaměstnavatelé, kteří mají 50 a více zaměstnanců, a instituce, které mají veřejný charakter, je musí zavést vždy. Zaměstnavatel musí vytvořit kanál, jehož prostřednictvím přijímá oznámení – tento kanál musí splňovat parametry tak, aby byl dostupný a bezpečný. Pro přijímání těchto oznámení je nutné zvolit osobu uvnitř právnické osoby a lze ho podat i anonymně. Veškerá oznámení se musí archivovat po dobu pěti let, a vytváří tak poměrně velké administrativní náklady.

V případě, že se takové podání učiní ve vztahu k zaměstnavateli, nemůže vůči oznamovateli zaměstnavatel použít jakýchkoliv prostředků újmy, a to včetně propuštění, přeřazení nebo

jakéhokoliv zabránění v běžném fungování uvnitř společnosti. Nemožnost jakýchkoliv sankcí vzniká podáním oznámení a důkazní břemeno přechází na zaměstnavatele, to znamená, že pokud chce jakoukoliv sankci provést, musí prokázat, že to není v souvislosti s podáním oznámení.

Podání oznámení musí být důvěrné a musí se důkladně prověřit. Osoba pověřená k prošetření situace musí být řádně proškolená a provádí v podstatě vyšetřování. Zákon přímo neurčuje formu, jakou má být postupováno, nicméně musí být nade vše pochybnost jasně, že došlo k prošetření, a musí existovat nějaký závěr, výsledek, k němuž prošetření dospělo.

Co všechno lze oznámit? V podstatě cokoliv. Od porušování právních předpisů stanovených na pracovišti přes finanční zneužívání prostředků až po jakýkoliv nátlak či zneužití postavení vedoucího pracovníka či kolegy. V případě, že oznámení není prošetřeno, hrozí sankce od úřadu na ochranu oznamovatelů, přičemž pokuta se může vyšplhat až do milionu korun, nehledě na pracovníprávní souvislosti, kdy v případě prokázání újmy musí zaměstnanci zaměstnavatel plnit náhradu.

Celá úprava vytváří neúměrný tlak na zaměstnavatele, který v případě, že se některý ze zaměstnanců rozhodne tohoto statusu nekale využít, nemá moc šanci se efektivně bránit. Ze zákona mu vyplývá velká spousta povinností, které jsou administrativně náročné a v konečném důsledku velmi nákladné. V případě sporů je pak obvyklé, že se v České republice rozhoduje většinou ve prospěch zaměstnanců.

Co se týče fondů Evropské unie, jsou alokovány mezi lety 2021–2027. Operační programy ČR byly schváleny komisí v roce 2022 a na jejich základě začalo vyhlášení výzev napříč všemi regiony.¹⁶⁶ Zdroje byly rozděleny do jednotlivých programů takto:

Tabulka 2: **Tabulka alokace zdrojů v rámci jednotlivých programů**¹⁶⁷

Program	Alokace (mlrd. EUR)	Alokace (mlrd. Kč)
Doprava	4,9	126,8
Integrovaný regionální operační program	4,8	125,2
Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost	3,1	81,8
Jan Amos Komenský	2,5	66,3
Životní prostředí	2,4	62,4
Spravedlivá transformace	1,6	42,9
Zaměstnanost+	1,5	38,1
Technická pomoc	0,24	6,3
Rybářství	0,03	0,78
Celkem	21,1	550,5

164 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32019L1937>

165 Zákon č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-171>

166 DotaceEU.cz. Programové období 2021–2027. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezní-politika-po-roce-2020>

167 Tamtéž

Pro sociální oblast jsou opět důležité dva operační programy, a to *Zaměstnanost+* a *Integrovaný regionální operační program*.

První jmenovaný program navazuje na OPZ z let 2014–2020. Je velmi podobně strukturovaný a rovněž se věnuje spíše měkkým projektům. Mezi klíčové financované oblasti můžeme zařadit:

- Rekvalifikace nebo zvyšování kvalifikace včetně flexibilního pracovního trhu a přechodných zaměstnání.¹⁶⁸
- Navýšení dostupnosti terénních služeb a sociálních služeb v oblasti bydliště.¹⁶⁹
- Podpora neformálně pečujících osob, tzn. těch, kteří pečují v domácnosti o někoho blízkého.¹⁷⁰
- Vyrovnávání rozdílů odměňování mezi muži a ženami, který má ČR třetí nejvyšší v Evropské unii.¹⁷¹
- Podpora služeb v oblasti duševního zdraví včetně výzev týkajících se center duševního zdraví.¹⁷²

V rámci Integrovaného regionálního operačního programu pak pokračovala snaha o deinstitucionalizaci a humanizaci služeb napříč regiony, a to zejména s ohledem na zdravotně postižené.¹⁷³

Co se týče Evropského semestru a doporučení plynoucích s CSR, tak v roce 2022 se výtky týkaly zejména nedostatku míst v dlouhodobé péči, v praxi to znamená, že není dostatek míst v síti sociálních služeb nejen pro seniory, ale ani pro zdravotně postižené a další znevýhodněné osoby. S tím souvisí nedostatek sociálního bydlení a fragmentace péče. Specifický je problém předlužení a exekucí a nerovnosti platových podmínek mezi ženami a muži, které jsou výrazně nad průměrem EU (to vychází například z doporučení Evropské unie pro ČR v roce 2022).¹⁷⁴

V roce 2023 se zpráva věnovala stárnutí populace a udržitelnosti zdravotního systému, systém je podfinancovaný a dlouhodobě neudržitelný.¹⁷⁵ Dále je nedostatek pracovníků v sociálních službách a nedostatečně se investuje do sociálních komunitních služeb.¹⁷⁶ V roce 2024 byly výtky v podstatě stejné jako v roce 2022, jedinou novinkou je nedostatečná péče o duševní zdraví, což je přímo spojeno s centry duševního zdraví.¹⁷⁷

168 Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Operační program Zaměstnanost plus 2021–2027. Schválen EK dne 3. 6. 2022. Str. 22. PDF dokument. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://dotaceeu.cz/getmedia/5930b380-6ffd-481a-88f5-ffca6945a9a8/Operacni-program-Zamestnanost-plus_1.pdf.aspx?ext=.pdf

169 Tamtéž s. 9–10

170 Tamtéž, s. 9

171 Tamtéž s. 7

172 DotaceEU.cz. Vznik center duševního zdraví (výzva č. 03_25_103). [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/cs/jak-ziskat-dotaci/vyzvy/obdobi-2021-2027/03-operacni-program-zamestnanost-plus/podpora-rozvoje-center-dusevniho-zdravi>

173 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Integrovaný regionální program 2021–2027. 1. 7. 2022. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://dotaceeu.cz/getmedia/06f9304d-178d-473e-948a-cfd287892668/PD-IROP-2021-2027_20220701.pdf.aspx?ext=.pdf

174 Evropská komise. Recommendation for a Council Recommendation on the 2022 National Reform Programme of Czechia and delivering a Council opinion on the 2022 Convergence Programme of Czechia. COM(2022) 605 final. Brussels, 23. 5. 2022, s. 6–7. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/document/download/f822eddc-9dd5-4c39-9c8f-1cb24e7d589c_en?filename=2022-european-semester-csr-czechia_en.pdf

175 Evropská komise. 2023 Country Report – Czechia. SWD(2023) 603 final. Brussels, 24. 5. 2023, s. 14. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/92c9988b-7505-4b47-83c9-587cb10d87f5_en?filename=CZ_SWD_2023_603_en.pdf

176 Tamtéž, s. 17 a 28

177 Evropská komise. 2024 Country Report – Czechia. SWD(2024) 603 final. Brussels, 19. 6. 2024, s. 5. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/facc4bb2-4e1b-471f-998e-6895c4091e3c_en?filename=SWD_2024_603_1_EN_Czechia.pdf

PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ SOCIÁLNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE

Tato kapitola se na rozdíl od kapitoly předchozí věnuje výhledu na následující období. Jak? Prostřednictvím strategických dokumentů EU, které utvářejí předpoklad toho, kam by se mohla sociální politika v EU a současně v České republice posouvat. Dále částečně zkoumá připravované programové období 2028+, jeho přípravy jsou v plném proudu. Napříč kapitolou jsou pak rozebírány výzvy sociálního systému v České republice a jejich možná řešení.

Klíčovým strategickým dokumentem, který je částečně rozebrán už v kapitole Softlaw, je **Evropský pilíř sociálních práv** (EPSR) a jeho akční plán. Z tohoto dokumentu je možné pro vývoj v sociální oblasti odvodit, že v oblasti zaměstnanosti bude nutné zvýšit průměrnou zaměstnanost ve věku 20–64 let na 78 % a v souvislosti s tím přijmout patřičná opatření. Ta už probíhají v rámci směřování jednotlivých operačních programů, ale Česká republika bude muset přistoupit ještě aktivněji ke své roli a zvyšovat jak kvalifikaci pracovníků, tak i možnosti smysluplné rekvalifikace.¹⁷⁸

Současně bude nutné ještě více snižovat bariéry vstupu na pracovní trh, a to například zvýšením kapacit při péči o děti v předškolním věku, zavedením rovnosti mezi platovými podmínkami mezi ženami a muži, řešením bydlení a bezdomovectví, ale i modernizací sociálních dávek. Neméně důležité bude ještě více provázat celý systém s evropským semestrem a meziročními hodnoceními, které komise vydává. Vedle zaměstnanosti například opakující se prvky sociálního vyloučení.¹⁷⁹

Okrajově je zmíněno i sjednocení minimálního příjmu a modernizace dávek, které by se v budoucnu mohly sjednotit napříč Evropskou unií, což by mohlo pomoci s adresným nastavením jednotlivých dávek.¹⁸⁰ V neposlední řadě je dlouhodobou snahou, aby byly důchodové, sociální, ale i zdravotní systémy dlouhodobě udržitelné. V tomto ohledu už vláda ČR udělala první krok při přípravě důchodové reformy, ale je potřeba, aby se pokračovalo i v dalších aspektech.¹⁸¹

Jedna z věcí, které by byly žádoucí, je přesun částí pasivně rozdělovaných dávek do systematictějšího vzdělávání a rekvalifikací,

a to zejména u lidí ve věku 55 let a výše, protože náklady na jejich rekvalifikaci jsou výrazně menší, než jejich zařazení do nějakého druhu sociální podpory formou dávek či jiným způsobem. V tom se ostatně potkává s Evropskou unií, která tento nástroj preferuje. Současně jde o podporu zkrácených úvazků a flexibility práce, kde jde částečně proti logice v náročnosti na výkazy například u dohod o provedení práce, nutno podotknout, že nejen vlastní vinou, ale i dopadem evropské regulace. S tímto souvisí i zaměstnávání rodičů s malými dětmi, jejich podpora v nástupu do práce. Důležitá v tomto ohledu je i předvídatelnost systému, který by neměl měnit věci po čtyřletém volebním období, ale dlouhodobě plánovat. Což je samozřejmě z pohledu jednotlivých politických reprezentací těžko představitelné.

Snížení administrativy v oblasti sociálních dávek se částečně povedlo minulým vládám, a to zavedením **super dávek**. Je ovšem žádoucí byrokracii snižovat a dávky přehledně adresovat z dostupných dat, kterými stát dnes disponuje, ale neumí je efektivně využít. Jde například lépe propojit jednotlivé registry, zapojit lépe nové nástroje, jako je umělá inteligence, v případech, kdy je to možné. Ostatně různé analýzy ukazují, že jedna z pozic nejpravděpodobnější a nejvíce nahraditelných formou této technologie je právě administrativní práce.

V oblasti dostupnosti sociálních služeb jde zejména o vyvážení směrného čísla ve vztahu k jednotlivým regionům, kdy například Vysočina čerpá na obyvatele dvakrát více peněz než Jihomoravský kraj. S tím samozřejmě souvisí i nedostupnost služeb v některých regionech. Služby je potřeba systematicky posilovat, a to od terénní služby přes pobytové až po hospicové a paliativní. Data totiž hovoří jasně. Demografická křivka je neúprosná, a pokud nebudeme jednat hned, budou nám chybět nejen lůžkové kapacity v domovech pro seniory, ale i terénní služby včetně dalších druhů forem poskytování pomoci.¹⁸² V tomto ohledu by byla žádoucí i adresná pomoc Evropské unie a zvážení nutných parametrů kvality poskytované péče v souvislosti s finanční stabilitou systému. V tomto kontextu bude neméně důležitou oblastí právě preferovaná podpora rodinné péče, což se propojuje s flexibilitou pracovního trhu, viz výše.

178 Opakovaná citace, EPSR, s. 10

179 Tamtéž s. 43–45

180 Tamtéž, s. 43–45

181 Tamtéž, s. 46

182 Šéf zdravotnických statistiků Dušek: „Musíme jednat hned. Jinak nás čeká demografická katastrofa.“ *Havel Channel* [online]. [cit. 13. 12. 2025]. Dostupné z: <https://havelchannel.cz/cs/02181/sef-zdravotnickych-statistiku-dusek-musime-jednat-hned-jinak-nas-ceka-demograficka-katastrofa>

Co se týče programového období, které započne rokem 2028, je v tuto chvíli známý návrh na opětovné zřízení **Evropského sociálního fondu**.¹⁸³ Fond by měl být i nadále hlavním nástrojem EU v oblasti zaměstnanosti, to znamená, že bude razit velmi podobný trend jako v případech předchozích programových období.¹⁸⁴

Cílem nařízení je podpora inovací prostřednictvím zavádění moderních technologií, vzájemného učení a nadnárodní spolupráce včetně sdílení osvědčených postupů a metodik.¹⁸⁵ Nově je pojmenovávána podpora demografické transformace, což znamená, že členské státy včetně České republiky budou v rámci svých operačních programů muset reagovat na demografický vývoj, protože od roku 2040 ubude na trhu práce celé Evropské unie průměrně 1 milion pracovníků.¹⁸⁶

V článku 6 nařízení je pak samostatně upravena podpora distribuce potravin a zboží, které by se mohly distribuovat osobám nejvíce ohroženým chudobou. To vše za splnění cíle snižování plastů a omezení plýtvání potravinami s ohledem na environmentální transformaci. Základní představa o provedení je například prostřednictvím poukázek nebo karet v elektronické podobě. Česká republika se tak bude muset velmi pravděpodobně adaptovat na tento systém.¹⁸⁷

Aktuálně se tedy připravují konkrétní rámce pro následující finanční období, které se pak v rámci dohod budou transformovat do našeho prostředí. Česká republika se tak bude muset v souvislosti s výše pojmenovaným pravděpodobným vývojem vyrovnat a nastavit účinné mechanismy tak, aby alespoň parametricky splňovala zadání Evropské unie a mohla i nadále účinně čerpat z evropských fondů.

Vedle výše pojmenovaných problémů je vhodné upozornit i na další problematické oblasti, které Českou republiku v následujících letech z pohledu autora čekají.

Jedná se zejména o:

- Stabilitu financování sociálních služeb. Demografická křivka je totiž neúprosná a s tím souvisí i příjmy do státního rozpočtu. Pokud se do financování služeb nezapojí soukromý sektor, hrozí dramatické snížení kvality nebo dostupnosti služeb. Už v současné době jsou odměny v sociální oblasti velmi nízké a atraktivita zaměstnání v těchto službách rovněž.

- Výdaje v oblasti sociálního systému samozřejmě velmi úzce souvisí také s demografickou křivkou. Počet lidí, kteří budou vyžadovat komunitní nebo terénní péči, bude dramaticky přibývat a s tím logicky porostou i výdaje.
- Duševní zdraví, které je stále větším problémem. Každý pátý člověk má nějaké problémy týkající se duševního onemocnění a, což je nadmíru varovné, týká se to téměř poloviny mladých lidí. I to výrazně ohrožuje sociální systém, protože tito lidé budou mít velmi pravděpodobně problém se zaměstnáním, čímž logicky nejen klesne příjem státního rozpočtu, ale navýší se také výdaje ze státního rozpočtu na péči.¹⁸⁸ V tomto kontextu je nutné řešit nejen následky, ale i prevenci, a zavádět celkově multidisciplinární řešení, které začíná ve školství, jde přes sociální oblast a končí ve zdravotnictví.
- Podpora inovací je jedním z klíčových témat pro následující období. Česká republika se musí adaptovat na moderní technologie a prostřednictvím legislativy, dotačních výzev a tlakem ve všech různých patrech veřejné správy implementovat do celého systému sociální politiky moderní technologie – od telemedicíny, přes asistivní technologie v sociálních službách až po umělou inteligenci a související nástroje, které usnadňují administrativu ve všech větších či menších organizacích.
- S předchozím souvisí i vzdělávání zaměstnanců v oblasti moderních technologií. V České republice je vysoká míra lidí, kteří mají nedostatečnou kvalifikaci nebo se nechtějí adaptovat na nové věci v práci. Je nutné k tomuto lidi dlouhodobě motivovat a zavést systém vzdělávání a odměňování, který je motivační.
- Nerovnost v oblasti vzdělávání a přístupu k němu. V České republice jsou děti, které vyrůstají v méně podnětném a vzdělaném prostředí, a jsou v podstatě předurčeny k tomu, že budou také nevzdělané. Do značné míry to závisí i na tom, do kterého regionu se narodí. Vyrovnání tohoto typu handicapu je jednou z nejdůležitějších otázek nejen co do kvality života, ale i fungování systému jako celku – čím vzdělanější národ, tím vyšší příjem do rozpočtu a pravděpodobně i lépe fungující systém.¹⁸⁹

183 Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Evropský sociální fond jako součást plánu národního a regionálního partnerství a stanoví podmínky pro provádění podpory Unie v oblasti kvalitních pracovních míst, dovedností a sociálního začleňování na období 2028–2034. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025PC0558>

184 Tamtéž, čl. 1

185 Tamtéž, čl. 4

186 Tamtéž, čl. 5

187 Tamtéž, čl. 6

188 Krumbanzl, Filip. Duševní zdraví evropské mládeže se zhoršuje. Psychické problémy má každý pátý. Zdravotnický deník, 14. 2. 2025. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zdravotnickydenik.cz/2025/02/dusevni-zdravi-evropske-mladeze-se-zhorsuje-psychie-problemy-ma-kazdy-paty/>

189 Prokop, Daniel. Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity. PAQ Research, 6. 4. 2021. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/nerovnosti-vzdelani-neeaktivita/>

Mezi další výzvy patří i nedostatečná kapacita zajišťující předškolní péči pro děti do tří let, která je v jednotlivých dokumentech a strategiích zmiňována opakovaně. Dále pak nízká mobilita práce, nedostatek dostupného bydlení, ztížená práce na zkrácené úvazky nebo nedostatečné kapacity v oblasti

paliativní péče. Tyto aspekty jsou více či méně pojmenovány ve strategiích Evropské unie, ale i na národní úrovni. Nicméně pokud k nim státy Evropské unie i včetně České republiky nezaujmou aktivnější přístup, hrozí velké ohrožení jednotlivých systémů.

MIGRAČNÍ POLITIKA V KONTEXTU SOCIÁLNÍ POLITIKY

Jak už bylo uvedeno v kapitole věnující se průniku některých vědních oborů, migrační studia a migrační politika jsou významným determinantem sociální politiky. Migrační politika Evropské unie má tedy přímý vliv na strukturu sociální politiky uvnitř členských států. Jde zejména o výdajovou stránku ze státního rozpočtu ve vztahu k jednotlivým sociálním dávkám ze státního rozpočtu, zařazení do sítě služeb a souvisejících výdajů na krajské úrovni, s čímž souvisí i kapacitní plánování jednotlivých služeb. Současně s příjmovou stránku, která by se dala lehce shrnout jako odvody do rozpočtu a související zaměstnanost.

První podkapitola je tedy věnována tomuto fenoménu a jeho nejen právním souvislostem. Evropská unie sdílí pravomoci s členskými státy, a proto je nutné nejprve definovat, o čem může, a o čem naopak nemůže rozhodovat a jak případně může „zasáhnout“ do systému jednotlivých států včetně České republiky.

5.1 Migrační politika a její právní regulace

Na tomto místě je nejprve vhodné zdůvodnit, proč je migrační politika významným determinantem pro sociální politiku jednotlivých států Unie, a to včetně České republiky. Migrační politika totiž přímo ovlivňuje nejen trh práce, ale i sociální služby a veřejné rozpočty. Nově přichozí lidé budou mít v případě legálního přijetí nárok na část sociálních práv, která jsou součástí systémových opatření – možnost čerpání dávek, právo na základní péči. Z toho důvodu je potřeba vnímat legální migraci nejen jako nějakou vzdálenou regulaci, ale i součást reality, která ovlivňuje národní sociální systémy.

Migrační politika je v Evropské unii podřazena do tzv. sdílených pravomocí, to v praxi znamená, že přijímat předpisy k ní mohou jak členské státy, tak Unie samotná. Rámec migrační politiky je upraven v Článcích 77 až 80 smlouvy o fungování Evropské unie.

Evropská unie má pravomoc v případě azylu a mezinárodní ochrany určovat minimální standardy při přijímání jednotlivých uprchlíků, respektive žadatelů o azyl, a současně

Poté v této kapitole následují dva konkrétní příklady, které významně ovlivnily sociální politiku států. Jedná se o migrační pakt, který je plošně určen pro celou Evropskou unii. I když Česká republika má právo na výjimku, týká se jí tento pakt do budoucna. Tuto výjimku má právě kvůli válce na Ukrajině a s ní související migrací, což je téma, jemuž se následně budeme věnovat zevrubněji. Česká republika poskytla ve velké míře dočasnou ochranu ukrajinským občanům prchajícím před válkou a s tím souvisí výpomoc Evropské unie z fondu REACT-EU (*Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe*), tedy fondu zřízeného mimo jiné pro tyto účely.

Součástí kapitoly, která je věnována migraci z Ukrajiny se práce zabývá i konkrétními dávkami, které byly uprchlíkům z Ukrajiny vypláceny, jejich dopadům na státní rozpočet České republiky a rozptýlením obav některých občanů České republiky z toho, že bychom na občany Ukrajiny dávali příliš mnoho finančních prostředků.

definovat, kdo vlastně uprchlíkem je a jaká minimální ochrana mu náleží. Naopak posuzování konkrétních žádostí zůstává v rukou národních států, to jest, že ty mají v rukou, jak rozhodnou v případě naplnění podmínek pro udělení azylu nebo mezinárodní ochrany.¹⁹⁰

V případě legální migrace má Evropská unie omezenější pravomoc. Evropská unie totiž v podstatě stanovuje podmínky vstupu a pobytu pro dané skupiny (studenti, pracovníci aj.) včetně pravidel na rovné zacházení a další jistoty, ale je pouze čistě v rukou České republiky a dalších členských států, aby si nastavily, kolik migrantů přijmou, včetně programů a kvót, podle jakých to mohou dělat.¹⁹¹ Tomuto se práce bude detailně věnovat v podkapitole 5.1.1. *Migrační pakt*.

V návratové politice jsou společně řízeny minimální standardy při vyhošťování, návratová politika je koordinován, a to včetně financování jednotlivých aktivit. Unie tedy nastavuje jakýsi společný rámec. Státy pak mají ve své gesci jednotlivá řízení

¹⁹⁰ Opakovaná citace: SFEU, čl. 78

¹⁹¹ Tamtéž, čl. 79

a vyhoštění včetně zajišťování konkrétních osob a jejich převoz do státu původu nebo prvotního státu vstupu.¹⁹²

Ochrana vnější hranice je jednou z nejsilnějších kompetencí Unie v oblasti migrační politiky vůbec. Evropská unie může sama regulovat pravidla překračování hranic a v podstatě celý systém parametricky nastavuje. Současně do něj poskytuje poměrně velké finanční prostředky. Státy pak provádějí fyzickou kontrolu na hranicích prostřednictvím sil svého vnitřního aparátu.¹⁹³

Dočasná ochrana je sdílenou kompetencí mezi Evropskou unií a členskými státy. Evropská unie může aktivovat dočasnou ochranu a stanovit, jakým způsobem se členské státy mají v dané situaci chovat, ať už jde například o oblasti pracovní, sociální a školské. Státy pak politiku vykonávají a vydávají víza. K tomu více v podkapitole 5.1.2. *Migrace a válka na Ukrajině*, kde právě byla dočasná ochrana aktivována.

5.2 Migrační pakt

Migrační pakt je soubor opatření, která ve svém souhrnu znamenají velký posun v oblasti dlouhodobého přijímání uprchlíků. Právní základ vychází z výše zmíněných čl. 77 až 80 Smlouvy o fungování Evropské unie. Nově přijaté hlavní úpravy, které tvoří základ celého paktu, jsou:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1348 ze dne 14. května 2024 o zavedení společného řízení o mezinárodní ochraně v Unii a o zrušení směrnice 2013/32/EU
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1356 ze dne 14. května 2024, kterým se zavádí prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnějších hranicích a mění nařízení (ES) č. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 a (EU) 2019/817
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1358 ze dne 14. května 2024 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání biometrických údajů za účelem účinného uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1351 ze dne 14. května 2024 o řízení azylu a migrace, o změně nařízení (EU) 2021/1147 a (EU) 2021/1060 a o zrušení nařízení (EU) č. 604/2013

Tento soubor opatření má v sobě zakořeněn nejen bezpečnostní a administrativní rozměr. Má i sociálně-politický dopad na jednotlivé státy, jejich pracovní trh, nároky na ubytování a sociální

Poslední podstatnou součástí je integrace migrantů. Ta je v zásadě v rukou členských států, které jsou samozřejmě vázány svými právními řády a právními jistotami, které musí naplňovat – od přístupu na trh práce přes vzdělávání až po poskytování sociálních služeb, a to za předem stanovených podmínek. Role Evropské unie je v podstatě nezávazná a může poskytovat nějaký zdroj financování na integraci.

Zásadní je, že integrace a přijímání migrantů zůstává poměrně citlivou politickou otázkou, kde mezi státy nepanuje dlouhodobá shoda na řešení. Současně se jedná o třetí plochu ve většině voleb v Evropské unii, a tak je klíčové, aby celkový přístup vycházel z udržitelného a předem daného rámce, a ne z nějakých ideologických vizí. Pro Českou republiku, potažmo pro celou Evropu, by mělo být zásadní, aby celý proces probíhal bezpečně a koordinovaně.

systémy včetně výhod, ale i zátěže ve spojitosti s migrací. Jaké změny přináší pakt obecně? Jedná se například o:

- Robustní screening včetně databáze Eurodac, tzn. bude zvýšená ochrana před nelegálním vstupem. Sociální systém je chráněn před lidmi, kteří nesplňují podmínky vstupu.
- Zrychlení návratové politiky, která se aplikuje přímo na hranici.
- Jasná pravidla pro azyl – stát si může lépe naplánovat svoji sociální politiku.
- Garance pro žadatele na postup při přijímání, a to včetně předcházení zneužívání přístupových procesů, to znamená, že nebude tak jednoduché natahovat řízení a být součástí sociálního systému.¹⁹⁴

Pravděpodobně nejzásadnější část celého balíku se týká kvót neboli povinného přijímání uprchlíků. To sice nové nařízení neobsahuje, ale i tak má část kritiků zato, že je v rozporu s primárním právem EU. Smlouva o fungování Evropské unie totiž v čl. 79, odst. 5 říká, že:

„Tento článek se nedotýká práva členských států stanovit objem vstupů státních příslušníků třetích zemí přicházejících ze třetích zemí na jejich území s cílem hledat tam práci jako zaměstnanci nebo osoby samostatně výdělečně činné.“

¹⁹² Tamtéž

¹⁹³ Tamtéž, čl. 77

¹⁹⁴ Evropská komise. Pakt o migraci a azylu. 21. 5. 2024. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en

Jinými slovy je řečeno, že do počtu povinně přijímaných lidí do prostoru Evropské unie a států Unie v případě pracovní migrace nezasahuje. Migrační pakt však přináší povinnou solidaritu nikoliv z důvodu práce, ale mezinárodní ochrany a azylové politiky. Ty jsou v režimu sdílené pravomoci, a tak jej musí schválit orgány Evropské unie i členské státy.

Vhodné je rovněž zmínit čl. 80 Smlouvy o fungování Evropské unie, který říká, že:

„Politiky Unie podle této kapitoly a jejich provádění se řídí zásadou solidarity a spravedlivého rozdělení odpovědnosti mezi členskými státy, a to i na finanční úrovni. Kdykoli je to nutné, obsahují akty Unie přijaté podle této kapitoly vhodná opatření pro používání této zásady.“

Nejde tedy říct, že by následující podmínky solidarity ve vztahu k žadatelům o mezinárodní ochranu byly v přímém rozporu s primárním právem Evropské unie. Jak je solidarita v novém paktu nastavena? Členské státy se musí do tzv. solidárního systému zapojit jedním z následujících způsobů:

- Přijetí určitého počtu žadatelů o mezinárodní ochranu.
- Poskytnutí finančního příspěvku za každou nepřijatou osobu.
- Poskytnutí součinnosti státům, které jsou pod tlakem přístupů z důvodu vnější hranice Evropské unie.¹⁹⁵

Cílem tohoto solidárního systému je odlehčení státům vnějších hranic, protože právě tam dochází k největšímu počtu žádostí o azyl s dopady na nejen jejich sociální systémy.

V České republice tento pakt vzbudil poměrně velké emoce. Migrační politika je jedno z nejvíce polarizujících témat a některé strany dlouhodobě bulvarizují různé aspekty s ní spojené. Jak už z výše zmíněného vyplývá, i s migračním paktem se spojila spousta polopravd a lží, nicméně důležitou zprávou z poslední doby je, že si Česká republika může zažádat o výjimku z migračního paktu, a to proto, že zažívá velký příliv migrantů v souvislosti s válkou na Ukrajině.¹⁹⁶ K tomu více v následující kapitole.

5.3 Migrace a válka na Ukrajině

Evropská unie aktivovala v reakci na válku na Ukrajině dne 4. března 2022 na pět let dočasnou ochranu. Ta vychází ze *Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími* a byla ustavena prováděcím rozhodnutím *Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, kterým se zavádí jejich dočasná ochrana.*

Co je obsahem směrnice a jejího prováděcího rozhodnutí? Rada v něm oficiálně říká, že nastala situace, se kterou směrnice počítá. Jde o hromadný příliv osob z Ukrajiny, jímž se spouští právě dočasná ochrana. Ta se vztahuje na občany Ukrajiny, kteří uprchli po 24. 2. 2022 ze země postižené válkou, a osob, které mají požívat status uprchlíka nebo podobnou ochranu, a to včetně jejich příbuzných.¹⁹⁷

V souvislosti s tím se tedy aktivují práva z dočasné ochrany, tzn. povolení k pobytu, přístup na trh práce a aktivní politiku zaměstnanosti, dočasné ubytování a základní zdravotní péče včetně sociální podpory a školní docházky pro děti. Všechny tyto aspekty se více či méně dotýkají sociálního systému v České republice.

Do července 2022 bylo v České republice podle dostupných dat¹⁹⁸ zhruba 390 000 lidí, kteří požádali o dočasnou ochranu, v říjnu 2022 pak 432 000 lidí. Koncentrování byli zejména ve větších městech a nejvíce v Praze.¹⁹⁹ Tato koncentrace vytvořila obrovský nápor na sociální systém zejména v těchto větších městech. Města musela v souvislosti s tím budovat azylová centra, systém sociálních dávek aj., přičemž pro pracovní trh bylo zajímavé, že většina práce, kterou migranti zastávali, byla nízko či středně kvalifikovaná a přichází tak saturovali pracovní pozice, které byly v České republice dlouhodobě neobsazeny.²⁰⁰

195 Ministerstvo vnitra ČR. Pakt o migraci a azylu – základní informace. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/pakt-o-migraci-a-azylu-zakladni-informace.aspx>

196 Dohnal, Martin. Česko může požádat o výjimku z migračního paktu, řekla EK. Novinky.cz, 11. 11. 2025. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-ek-cesko-muze-pozadat-o-vyjimku-z-migracniho-mechanismu-solidarity-40548382>

197 Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana, čl. 2. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32022D0382>

198Adunts, Davit. Location Choice and Dispersal Policies: Ukrainian War Immigrants in the Czech Republic. Policy Paper VÚPSV č. 3/2022. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.nilsa.cz/wp-content/uploads/2023/02/Policy-Paper-VUPSV-v.-v.-i.-c.3-2022.pdf>

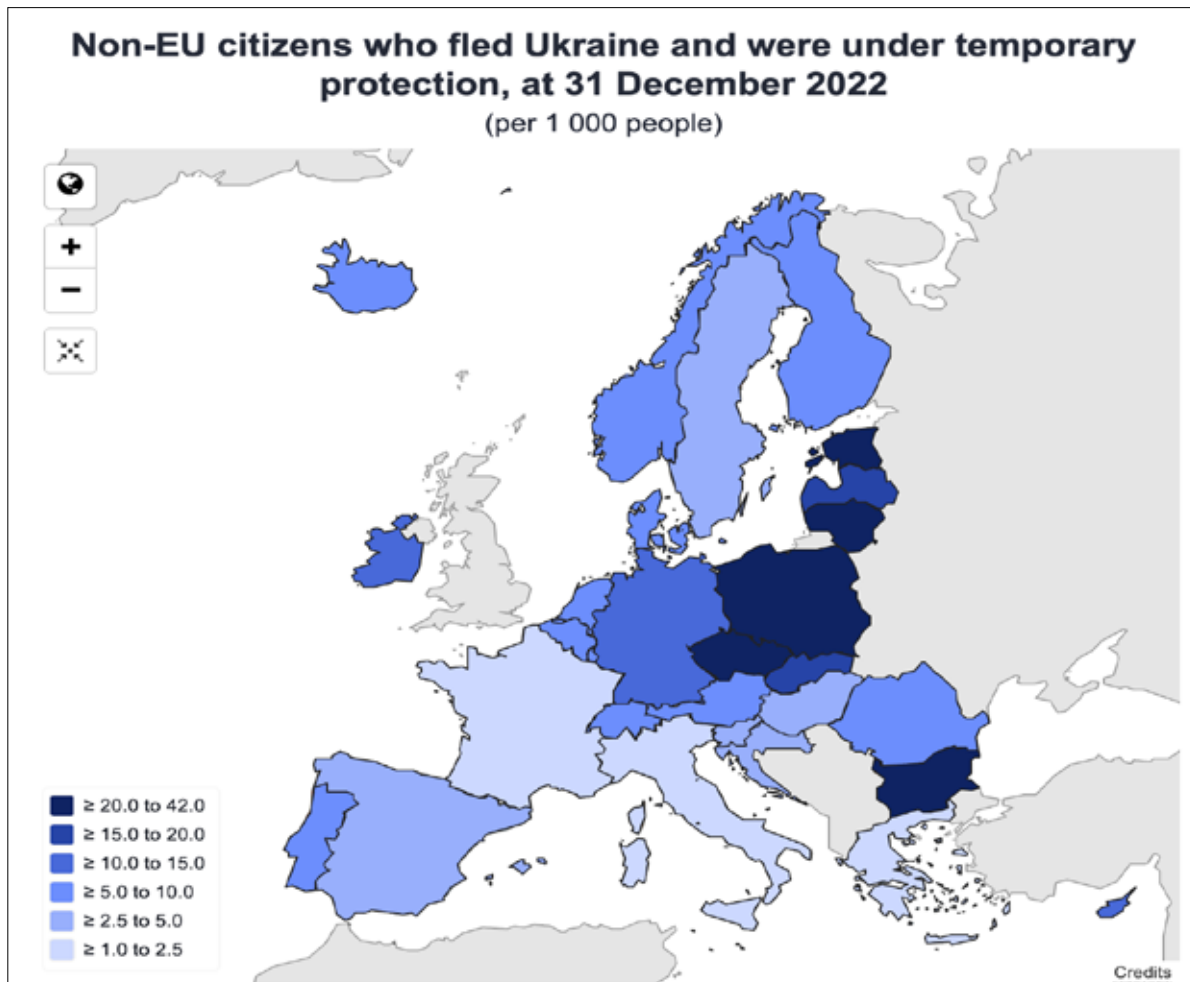
199 Tamtéž, s. 7

200 Tamtéž, s. 9

Česká republika měla k 31. 12. 2022 na svém území na 1 000 obyvatel nejvíce lidí, kteří pocházeli ze země mimo Evropskou unii. Občané zemí mimo Evropskou unii, kteří uprchli z Ukrajiny

a byli pod dočasnou ochranou k 31. prosinci 2022 (na 1 000 obyvatel):

Obrázek 1: Občané třetích zemí pod dočasnou ochranou na 1 000 obyvatel v členských státech EU (k 31. 12. 2022)²⁰¹

V souvislosti s dočasnou ochranou, která je stanovena přímo Evropskou unií, jde ruku v ruce i podpora, kterou Unie saturuje část výdajů, které jsou spojeny s touto krizí. Evropská unie schválila nařízení *Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/562 ze dne 6. dubna 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 1303/2013 a (EU) č. 223/2014, pokud jde o Akci v rámci politiky soudržnosti na podporu uprchlíků v Evropě (CARE)*. Prostředky, které se tímto nařízením zajistily, pomohly uprchlíkům v členských státech a celkově byla finanční podpora alokována v řádech miliard eur.²⁰²

Česká republika se vedle Maďarska, Polska, Rumunska, Slovenska, Bulharska, Estonska a Rakouska navíc zařadila mezi

státy, které měly právo na větší míru podpory, a to právě v důsledku množství poskytnutých dočasných ochranných opatření.

Celkově pak v rámci REACT-EU (*Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe*) Česká republika získala přes 28,5 miliardy korun. Tato pomoc byla směřována na 143 935 osob a z toho bylo okolo 45 tisíc dětí. Jednalo se o potřeby na ubytování a začlenění do společnosti. V souvislosti s tímto se ale investovalo zejména na rozvoj sociální infrastruktury a zdravotnictví, které se tak v podstatě modernizovalo.²⁰³

201 Eurostat. Migration and asylum in Europe – 2023 edition. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/migration-2023>

202 Evropská komise. Ukrajina: 3,4 miliardy eur pro země Unie, které přijímají uprchlíky z Ukrajiny, ve formě předběžného financování z REACT-EU. 23. 3. 2022. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/novinky-udalosti/novinky/ukrajina-34-miliardy-eur-pro-zeme-unie-ktere-prijimaji-uprchliky-z-ukrajiny-ve-forme-predbezneho-2022-03-23_cs

203 Ministerstvo pro místní rozvoj. REACT-EU: 28,5 miliardy korun na posílení připravenosti Česka na krizové situace. 3. 12. 2024. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/novinky/react-eu-28,5-miliardy-koron-na-posileni-pripraven>

Závěrem je nutné říct, že aktivace dočasné ochrany představuje největší humanitární a sociální opatření v historii Evropské unie a tuzemském polistopadovém období. Česká republika se stala jedním z nejzatiženějších států Unie a válka ovlivnila nejen trh práce, ale i kapacity v sociálních službách nebo bytovou politiku. Reakce České republiky a celé Evropské unie byla zpětně viděno poměrně rychlá a zejména státy u hranic a s historickou zkušeností s Ruskem reagovaly velmi dobře.

5.3.1 Vyhodnocení dopadů na Českou republiku

Zásadní částí jsou dopady migrace na Českou republiku, a to s ohledem na sociální systém. Komplexní přehled by zabral pravděpodobně podobně dlouhý text, jako je celá tato studie, nicméně pro pochopení dopadů postačí jen částečné nastínění čísel v souvislosti s válkou na Ukrajině a vyvrácení mýtů s tím spojených, které se částečně objevují ve veřejném prostoru.

Co je reálně poskytováno uprchlíkům z Ukrajiny? Je jim udělena tzv. dočasná ochrana. Ta je udělována na 150 nebo 90 dní podle posouzení kritérií. Tento status jim pomáhá nejen k tomu, aby mohli v České republice skutečně pobývat, ale také jim zajišťuje přístup na trh práce, dočasně do zdravotního a sociálního systému a také přístup dětem ke vzdělání.

Jak je to s dávkami? Dávku dostávají Ukrajinci v podstatě jednu, unifikovanou, řádově se jedná o nižší tisíce korun. Jde o tzv. humanitární dávku, která má v podstatě pokrýt jen nejnütnější náklady, to znamená náklady na jídlo, základní ubytování. Částka pro dospělé osobu byla o něco vyšší než pro dítě.²⁰⁴ Tato dávka je časově omezená, a to u těch, kteří jsou schopni si obživu sami zajistit. Jinými slovy ti, kteří mohou pracovat.

Uprchlíci, kteří ještě nebyli zařazeni na trh práce, tedy neměli nárok na dávky, které vycházejí z českého sociálního pojištění, jako jsou rodičovský příspěvek, příspěvek v nezaměstnanosti

nebo další sociální garance. Tento nárok vzniká až po zákonem stanovených splněných podmínkách obdobně jako pro české občany.

Občané Ukrajiny mají v ochranné době navíc přístup ke zdravotní péči. Okamžikem od udělení zdravotní ochrany se stává příchozí pojištěncem a má nárok na zdravotní péči v plném rozsahu. Je nezbytné, aby se registroval na stránkách nebo pobočce VZP, a to na základě rozhodnutí o udělení dočasné ochrany.

Totéž platí v ochranné lhůtě i pro sociální služby. V době požívací ochrany mohou využívat služby, které jsou součástí registrované sítě sociálních služeb. Konkrétně se jedná o služby od sociálního poradenství, v Brně například socioinfopoint, přes základní odlehčovací služby až po služby pobytové, například domovy pro seniory. Na tomto místě je nutné podotknout, že čekací doba na tento druh služeb bývá často delší, než je poskytnutá doba ochrany.

Aktuální data z ministerstva práce a sociálních věcí při zahrnutí všech výdajů spojených s podporou ukrajinských občanů ukazují, že i přes dočasné vyplácení dávek, zapojení do zdravotního a školského systému České republiky jsou občané Ukrajiny přínosem i z pohledu čisté matematiky, a tedy příjmů do rozpočtu.²⁰⁵

V počátku války na Ukrajině logicky náklady na uprchlíky převyšovaly příjmy, avšak v čase se tento trend začal vyrovnávat a nyní už jde z pohledu příjmu do rozpočtu o čistý zisk. Konkrétně v prvním kvartále roku 2023 byla celková ztráta na podpoře okolo 2,1 miliardy korun českých. V prvním kvartále roku 2024 byl už zisk okolo 2,1 miliardy. Poslední data, která máme, se vztahují k třetímu čtvrtletí roku 2025. To byl jejich celkový přínos do rozpočtu 4,3 miliardy, konkrétní čísla jsou taková, že výdaje na jejich dočasnou ochranu byly 3,9 miliardy, příjmy tvořily 8,2 miliardy.

204 Charita Česká republika. Humanitarian subsidy – Financial assistance for refugees from Ukraine. 18. 8. 2025. [online]. [cit. 13. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.charita.cz/en/how-we-help/home/integration-of-foreigners/humanitarian-subsidy-financial-assistance-for-refugees-from-ukraine>

205 Ministerstvo práce a sociálních věcí. Uprchlíci z Ukrajiny dál posilují českou ekonomiku: příjmy do rozpočtu převyšují výdaje na pomoc. 9. 11. 2025. [online]. [cit. 13. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/uprchlici-z-ukrajiny-dal-posiluji-ceskou-ekonomiku-prijmy-do-rozpoctu-prevysuji-vydaje-na-pomoc>

Graf 3: Uprchlíci z Ukrajiny: Příjmy a výdaje státního rozpočtu²⁰⁶

Za růstem dle vyjádření ministerstva práce a sociálních věcí stojí zejména příjmy spojené se zaměstnaností ukrajinských občanů. Jsou tedy účastníky sociálního a zdravotního pojištění. Další příjmy tvoří daň z přidané hodnoty, daň z příjmu fyzických osob a v neposlední řadě daň z právnických osob, protože část uprchlíků na území České republiky dnes už i podniká.²⁰⁷

Navzdory předpokladům se tak nepotvrzují obavy z toho, že by občané Ukrajiny zneužívali sociální systém našeho státu. Poskytovaná pomoc je dočasná a základní. Nárok na další dávky nebo zapojení do systému vzniká pouze za předpokladu objektivní nemožnosti práce nebo zaměstnání, a tím pádem i přínosu do systému jako takového.

206 Tamtéž

207 Tamtéž

6

ZÁVĚR

Představa, že nám zlá Evropská unie něco káže a my v České republice jen poslušně posloucháme, se nepotvrdila. Žádný „brusselský diktát“ se nekoná a text práce jasně ukazuje, že Evropská unie má v oblasti sociální politiky stále minoritní vliv a většina změn je výsledkem politiky, která se děje na vnitrostátní úrovni. Unie má totiž v oblasti sociální politiky jen sdílenou pravomoc a ukazuje se, že skutečný právní dopad existuje pouze na oblast pracovního práva a souvisejících oblastí, jako jsou bezpečnost práce a ochrana zdraví, antidiskriminační zákony, podmínky zaměstnávání nebo další parametrická nastavení.

V jiných oblastech má pak jiné nástroje k ovlivňování politiky. Vliv soft law, tedy různých strategií, akčních plánů, doporučení a mechanismů, jako je například Evropský semestr, je ale nepomenutelný. V určitých oblastech se totiž ukazuje, že z dlouhodobého hlediska může mít určující charakter pro předem vybrané části sociální politiky.

Historický základ, který je v počátku studie charakterizován a rozdělen do několika vývojových období, je zcela zásadní pro pochopení celkové koncepce studie. Sociální systém a jeho pojetí jsou totiž proměnlivé. Od spontánní solidarity se změnil v robustní systém, kde záchrannou sociální sítí propadne málokdo. Jedná se o vysoce organizovaný systém a bez vývojové linky není možné pochopit ani fungování sociální politiky Evropské unie jako celku.

Nejzásadnější pro Českou republiku a její současný systém byl dnes už z historického pohledu rok 1989. Po něm se totiž naplno rozjela transformace od centrálního systému sociálních služeb k systému, kde plní zásadní roli i jiné subjekty než stát. Dále tohle období odstartovalo procesy směřující ke vstupu do Evropské unie a postupné přibližování evropským standardům. Přístupový proces pak jako takový neznamenal zásadní revoluci, protože část věcí už byla nastartována i bez toho, nicméně se potvrdily určité tendence přibližování k západnímu systému fungování, jako jsou posilování práv zaměstnanců a aktivní politiky zaměstnanosti, větší ochrana zranitelných osob a obecně harmonizace standardů ochrany práce.

Práce ve svém základu dále ukazuje, že největší reálný dopad Evropské unie na Českou republiku je prostřednictvím finančních nástrojů. Jedná se především o fondy Evropské unie, konkrétně Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond a Evropský sociální fond plus, Azylový, migrační a integrační fond a Evropský fond pro regionální rozvoj. Ty jsou následně přenášeny prostřednictvím národních operačních programů, jako jsou například operační program Integrovaný regionální operační program, operační program Jan Amos Komenský, operační program Technologie a aplikace pro

konkurenceschopnost nebo operační program Zaměstnanost plus.

Tyto a další programy totiž určují toky peněz a jsou tak prodlouženou rukou Evropské unie při prosazování jednotlivých zájmů. Operační programy tedy do české sociální politiky přinesly obrovské množství peněz, které umožnily vznik tisíců míst v sociálních službách, různé dopadové projekty v zaměstnanosti, které se propisují do toho, že je Česká republika na špici zaměstnanosti v Evropě a současně přináší podporu pečujících nebo rozvoj komunitních služeb, a tedy přechod od ústavní péče jako pozůstatku komunismu.

Jako klíčový nástroj soft law se od roku 2011 ukazuje i Evropský semestr, tedy mechanismus hodnocení dopadů určených ve strategiích Evropské unie a současně série doporučení, které má Česká republika jako člen Unie provést, aby byly předem určené cíle naplněny. V průběhu let se opakovaně objevují doporučení k provedení důchodové reformy, dostupnosti služeb pro seniory, ale i pro děti, a v neposlední řadě i ke vzdělávání a kvalifikaci ohrožených skupin, zejména ve vyloučených lokalitách.

Aby měl Evropský semestr co prosazovat a lidově řečeno „počem šlapat“, potřebuje k tomu už zmíněné strategie. Ruku v ruce s evropským semestrem vstupovala v platnost Strategie 2020, která stanovovala klíčové priority v oblastech hospodářského růstu a sociálního rozvoje celé Unie. V našem pojetí jde zejména o zaměstnanost a snižování chudoby, přičemž všechny státy dostávaly prostřednictvím semestru i hodnocení toho, jak se dané segmenty zlepšují. České republice se podařily části dotýkající se sociální oblasti naplnit.

Současnou významnou strategií včetně akčního plánu je Evropský pilíř sociálních práv. Ty určují státům tři priority. Nejméně 78 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být do roku 2030 zaměstnáno. Minimálně 60 % všech dospělých osob by se mělo každý rok účastnit odborné přípravy (zvýšení či změna kvalifikace). Počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením by se měl do roku 2030 snížit nejméně o 15 milionů. Česká republika reaguje prostřednictvím výzev a sociálních programů a bude zajímavé sledovat následné celkové vyhodnocení naplnění cílů.

Vedle soft law je tu samozřejmě i sekundární právo Evropské unie. To ovlivňuje zejména pracovní právo, z poslední doby například směrnici o pracovní době, transparentních podmínkách, rovnosti nebo bezpečnosti práce a ochrany zdraví. Pracovní právo je tedy z pohledu EU nejvíce harmonizováno.

Směrnice je po provedení na unijní úrovni nutné implementovat. Za nejzásadnější provedenou úpravu z poslední doby můžeme označit dvě relativně rozsáhlé směrnice, které měly do vnitrostátního práva poměrně zásadní dopad. Jednalo se o směrnici týkající se whistleblowingu, která poskytuje ochranu oznamovatelům, kteří mají zato, že bylo na pracovišti porušeno nějakým způsobem právo. Toto nahlášení je poměrně administrativně náročné a pro zaměstnavatele vytváří velkou zátěž, která je v konečném důsledku finanční.

Druhou směrnicí, která ne úplně šťastně zasáhla do práv zaměstnavatelů, byla směrnice o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Evropské unii. Tady to ale byla zejména chyba vnitrostátní, protože jsme pozdě reagovali na implementaci, a tak vznikl chaos. V tomto ohledu je nutné zdůraznit už tisíckrát omílanou pravdu, a to je, že unijní právo je stejně důležité a mnohdy důležitější z hlediska dopadů, než je to vnitrostátní. Obě tyto směrnice tak ukazují, že v oblasti pracovního práva mohou být upraveny poměrně obsáhle.

V dalších částech práce se ukazuje, že demografický vývoj bude nejdůležitější z pohledu vývoje v následujících dekadách. Týká se nejen zaměstnanosti a důchodů, ale udržitelnosti celého systému. V tomto ohledu je nutné, aby na vývoj reagovaly unijní i vnitrostátní politiky ještě výrazněji než doposud. V samotném závěru se na příkladu migrace ukazuje, jak moc rozsáhlá oblast sociální politiky je. Je dokázáno, že migrace ovlivňuje nejen trh práce, ale i sociální služby, státní rozpočty a zároveň strukturu obyvatelstva a veškeré její potřeby. Oba tyto faktory pak potvrzují to, co je řečeno v úvodní kapitole, tedy že je sociální politika propojena s mnoha vědními obory, a není možné ji úplně lehce definovat nebo oddělit od celku.

S migrační politikou, a tedy i tématem této studie, je zásadně propojena válka na Ukrajině. V jejím důsledku totiž vznikl největší příchod osob v novodobé historii České republiky, a to prostřednictvím vyhlášené dočasné ochrany, kterou Evropská unie oznámila v podstatě hned po začátku války. To zásadně ovlivnilo infrastrukturu všech zemí a Česká republika se stala jednou z hlavních zemí příchodu všech lidí z Ukrajiny. Musela tak reagovat na příchod několik set tisíc lidí, a to od ubytování přes péči v sociálních službách až po zapojení na trh práce. Evropská unie reagovala rychle i distribucí peněz z fondů a v neposlední řadě příslibem udělení výjimky z migračního paktu EU.

Důležitou součástí této poslední kapitoly je, že celkový dopad na infrastrukturu České republiky nebyl nijak dramatický a z pohledu příjmů do státního rozpočtu se v případě uprchlíků z Ukrajiny jedná o čistý příjem do státního rozpočtu. Ti jsou sice zařazeni v ochranné době do zdravotního a sociálního systému, nicméně se ukazuje, že většina lidí, která přijde, si v krátké době najde zaměstnání a začne to systému jednoduše řečeno vracet.

Hlavním přínosem celé studie je analytický a datově podložený výstup, který shrnuje, jaké dopady má sociální politika Evropské unie v České republice a jakými nástroji může unijní cíle tlačit dopředu. Jinými slovy je z práce zřejmé, co může Unie regulovat (v zásadě pouze pracovní právo), jak to dělá (sekundárními předpisy) a jaké jsou skutečné dopady (strategií a souvisejících doporučení včetně dalších druhů soft law) na Českou republiku včetně predikce na následující období.

SEZNAM ZDROJŮ

Odborné články a publikace:

- Adunts, Davit. Location Choice and Dispersal Policies: Ukrainian War Immigrants in the Czech Republic. Policy Paper VÚPSV č. 3/2022. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/wp-content/uploads/2023/02/Policy-Paper-VUPSV-v.-v.-i.-c.3-2022.pdf>
- DALY, Mary. *Social Policy and European Union Politics*. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://oxfordre.com/politics/display/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-1054?p=emailAAKEpErxF1rjY&d=/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-1054>
- E15. *Práce na DPP a DPC: Změny a novinky přehledně. Co se změnil od července?* [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/prace-a-mzda/prace-na-dpp-a-dpc-zmeny-a-novinky-prehledne-co-se-zmeni-od-cervence-1415290>
- EICK, G. M. *The hidden side of Social Europe: Revealing welfare Euroscepticism through focus group discussions*. Social Policy & Administration, 2024. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/spol.13023>
- I. BŘEŇKOVÁ, Ivana. Evropská strategie péče. *Zdravotnické odbory*, 15. 9. 2022. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.zdravotnickeodbory.cz/aktuality/evropska-strategie-pecce/>
- Improving Access to Social Protection in the European Union: a proposal for further action. OSE Research Paper No. 64, June 2024. Autoři: Schoukens Paul, Spasova Slavina, De Becker Eleni, Haapanala Henri, Marenco Matteo. Observatoire social européen. [online]. [cit. 13. 8. 2025]. Dostupné z: https://www.ose.be/sites/default/files/publications/2024_OseResearchPaper64_Schoukens_Spasova_Et_Al.pdf
- KOUBOVÁ, Michaela. *Konec ústavů. Sociální služby se promění v komunitní*. Zdravotnický deník, 19. 10. 2023. [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://www.zdravotnickydenik.cz/2023/10/konec-ustavu-socialni-sluzby-se-promeni-v-komunitni/>
- LAPŠANSKÁ, Veronika. Otevřená metoda koordinace jako nástroj v evropském vládnutí. *Současná Evropa*, 2016, roč. 21, č. 1, s. 16–28. [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://wep.vse.cz/pdfs/sev/2016/01/02.pdf>
- Národní archiv. Labyrintem dějin českých zemí – 1996: Žádost České republiky o přijetí do Evropské unie.** PDF dokument. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.nacr.cz/wp-content/uploads/2021/05/labyrint-1996-Zadost.pdf>
- PEŠL, Martin. *Směrnice EU a její dopady na současnou podobu pracovního práva*. epravo.cz, 30. 9. 2022. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/smernice-eu-a-jeji-dopady-na-soucasnou-podobu-pracovniho-prava-115289.html>
- PEYTONLEGAL. *Co kdy přinese do pracovního práva směrnice EU o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách?* 29. 7. 2022. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.peytonlegal.cz/smernice-eu-pracovni-podminky/>
- PEYTON LEGAL. *DPP a DPC v roce 2025*. 30. 1. 2025. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.peytonlegal.cz/dpp-a-dpc-v-roce-2025/>
- Prokop, Daniel. Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivit. PAQ Research, 6. 4. 2021. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/nerovnosti-vzdelani-neepektivita/>
- Rainone, Silvia. *The 2022 Country Specific Recommendations in the Social Field: Quo vadis, EU recovery? An overview and comparison with previous European Semester cycles*. Brussels: European Trade Union Institute (ETUI), 2022. Research Report 2022.08. ISBN 978-2-87452-656-5. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/299865/1/1844117693.pdf>
- Research Institute for Labour and Social Affairs (RILSA). Agenturní zaměstnávání: Novela zákona o zaměstnanosti přináší změny nejen u agenturního zaměstnávání. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://zsbozp.rilsa.cz/novela-zakona-o-zamestnanosti-prinasi-zmeny-nejen-u-agenturniho-zamestnavani>

Odborné webové zdroje:

- Evropský hospodářský prostor (EHP). EUR-Lex – Glosář. [online]. [cit. 13. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/european-economic-area-eea.html>
- EU legislation – Social security coordination regulations. Evropská komise, Employment, Social Affairs and Inclusion. [online]. [cit. 13. 8. 2025]. Dostupné z: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/moving-working-europe/eu-social-security-coordination/specialised-information/eu-legislation_en
- Pracovní právo. Evropská komise, Employment, Social Affairs and Inclusion. [online]. [cit. 13. 8. 2025]. Dostupné z: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/rights-work/labour-law_cs
- EVROPSKÝ PARLAMENT. *Sociální Evropa: Jaké jsou sociální politiky EU?* [online]. Zveřejněno 21. 6. 2017, poslední aktualizace 21. 11. 2023. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20170616STO77648/socialni-evropa-jake-jsou-socialni-politiky-eu>

- CEBRE. Komise vydala akční plán pro implementaci evropského pilíře sociálních práv [online]. 4. 3. 2021. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://cebre.cz/aktuality/legislativa-eu-vnitri-trh/komise-vydala-akcni-plan-pro-implementaci-evropskeho-pilire-socialnich-prav>
- TRADING ECONOMICS. European Union – Employment rate: From 20 to 64 years [online]. 2025. [cit. 25. 8. 2025]. Data původem z EUROSTAT. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/european-union/employment-rate-from-20-to-64-years-eurostat-data.html>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Čerpání v období 2021–2027. *DotaceEU.cz*, [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy-statistika-cerpani-fondu-eu-2021-2027>
- EUR-Lex. Doporučení. *EUR-Lex – Glossář shrnutí*, [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/recommendation.html>
- EUR-Lex. Stanoviska Evropské unie. *EUR-Lex – Shrnutí právních předpisů EU*, [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/european-union-opinions.html>
- RADA EU. Evropský semestr. *Consilium.europa.eu*, [online]. [cit. 2. 9. 2025]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/european-semester/>
- EVROPSKÁ KOMISE. Evropský semestr. *Commission.europa.eu*, [online]. [cit. 2. 9. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/european-semester_cs
- RADA EU. How the European Semester works. *Consilium.europa.eu*, [online]. [cit. 2. 9. 2025]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/how-european-semester-works/>
- VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vláda schválila Národní program reformů ČR 2024*. Vláda ČR – Evropské záležitosti, 24. 4. 2024. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/vlada-schvalila-narodni-program-reform-cr-2024-213133>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Slevu na pojistném měsíčně využívá přes 85 tisíc zaměstnanců. Podpora zkrácených úvazků zvyšuje flexibilitu trhu práce*. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/slevu-na-pojistnem-mesicne-vyuziva-pres-85-tisic-zamestnancu-podpora-zkracenyh-uvazku-zvysuje-flexibilitu-trhu-prace>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Zákon o podpoře bydlení = mít domov*. Sociální bydlení – oficiální web MPSV, [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/slevu-na-pojistnem-mesicne-vyuziva-pres-85-tisic-zamestnancu-podpora-zkracenyh-uvazku-zvysuje-flexibilitu-trhu-prace>
- EVROPSKÁ UNIE. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV). *European-union.europa.eu – Instituce a orgány EU*, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-economic-and-social-committee-eesc_cs
- EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR. Stanoviska EHSV. *Eesc.europa.eu – Our work: Opinions*, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/cs/our-work/opinions>
- EUR-Lex. Zelená kniha. *EUR-Lex – Glossář shrnutí*, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/green-paper.html>
- EVROPSKÁ KOMISE. Have your say – Public Consultations and Feedback. *Ec.europa.eu – Better Regulation*, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_en
- EUR-Lex. Otevřená metoda koordinace. *EUR-Lex – Glossář shrnutí*, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/open-method-of-coordination.html>
- Evropská unie. Financování, granty a dotace Evropské unie. *European Union – Život, práce a studium v EU*, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/live-work-study/funding-grants-subsidies_cs
- Evropská unie. Na co jdou prostředky z rozpočtu EU. *European Union – Rozpočet*, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/budget/how-eu-budget-spent_cs
- Evropský parlament. Víceletý rozpočet EU: otázky a odpovědi. [online]. Zveřejněno 6. 2. 2020, aktualizováno 17. 12. 2020. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20200131STO71519/vicelety-rozpocet-eu-otazky-a-odpovedi>
- Evropská komise. Výdaje – rozpočtové okruhy (2021–2027). [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending/headings_en?prefLang=cs
- EUR-Lex. Společná pravidla pro fondy EU (2021–2027). *Shrnutí právních předpisů EU*, [online]. Poslední aktualizace 9. 10. 2024. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/common-rules-on-eu-funds-2021-2027.html>
- Evropská komise. Policy objectives (cíle politiky) v období 2021–2027. *Regionální politika – Slovníček*, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/glossary/policy-object
- Evropská sociální fond plus – ESF+ (2021–2027). *Shrnutí právních předpisů EU*, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/european-social-fund-plus-esf-2021-2027.html>
- Azylový, migrační a integrační fond (2021–2027). *Shrnutí právních předpisů EU*, [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/asylum-migration-and-integration-fund-2021-2027.html>
- Posuzování. *EUR-Lex – Přístup k právu Evropské unie, glossář*, [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/screening.html>
- Přístupová kritéria (kodaňská kritéria). *EUR-Lex – Přístup k právu Evropské unie, glossář*, [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/accession-criteria-copenhagen-criteria.html>
- Databáze Cesta do Evropské unie. Informační systém pro implementaci práva EU (ISAP). [online]. [cit. 3. 12. 2025].

- Dostupné z: <https://isap.gov.cz/dul/cesty.nsf/cesta?OpenView>
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Integrovaný regionální program 2021–2027. 1. 7. 2022. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://dotaceeu.cz/getmedia/06f9304d-178d-473e-948a-cfd287892668/PD-IROP-2021-2027_20220701.pdf.aspx?ext=.pdf
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Operační program Zaměstnanost 2014–2020. Verze červen 2014. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/Dotace/media/SF/FONDY%20EU/2014-2020/Pracovni%20skupiny/PS%20rozpracovani%20programu%202014-2020/Programy%20schvalene%20vladou/OP%20Zaměstnanost/OPZ_2014-2020_cerven_2014_cistopis.pdf
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Důchodová reforma. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/duchodova-reforma>
- Nejvyšší kontrolní úřad. Souhrnná zpráva NKÚ o plnění národních cílů strategie Evropa 2020. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/ostatni-publikace/souhrnna-zprava-strategie-evropa-2020.pdf>
- Nejvyšší kontrolní úřad. Strategie Evropa 2020: nedosaženou metou ČR byly vzdělávací cíle, výdaje na vědu a výzkum nebo obnovitelné zdroje. Tisková zpráva, 29. 6. 2022. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/strategie-evropa-2020:-nedosazenou-metou-cr-byly-vzdelavaci-cile--vydaje-na-vedu-a-vyzkum-nebo-obnovitelne-zdroje-id12635/>
- Evropský parlament, Rada Evropské unie a Evropská komise. Evropský pilíř sociálních práv. [online]. Slavnostně vyhlášeno 2017. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://www.upce.cz/sites/default/files/global/2023-10/8017/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_cs_86664.pdf
- Potůček, Martin. Česká důchodová reforma: konceptuální tápání, politické váhání. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/pracpravo2016/files/Prezentace.pdf>
- Ministerstvo vnitra ČR. Pakt o migraci a azylu – základní informace. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/pakt-o-migraci-a-azylu-zakladni-informace.aspx>
- Evropská komise. Strategické dokumenty. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents_cs
- Evropská komise. Pakt o migraci a azylu. 21. 5. 2024. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en
- EUROSTAT. Employment rate and labour market slack up in Q1 2025 [online]. 13. 6. 2025. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250613-1>
- Evropská unie. Jak se schvaluje rozpočet EU. [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/budget/how-eu-budget-adopted_cs
- Ministerstvo pro místní rozvoj. REACT-EU: 28,5 miliardy korun na posílení připravenosti Česka na krizové situace. 3. 12. 2024. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/novinkyreact-eu-28,5-miliardy-korun-na-posileni-pripraven>
- OECD. *Social policy*. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/en/topics/social-policy.html>
- EUR-Lex. *Přímý účinek práva Unie*. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-direct-effect-of-european-union-law.html>
- DotaceEU.cz. Programové období 2004–2006. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: [https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-\(1\)](https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-(1))
- Evropská komise. Ukrajina: 3,4 miliardy eur pro země Unie, které přijímají uprchlíky z Ukrajiny, ve formě předběžného financování z REACT-EU. 23. 3. 2022. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/novinky-udalosti/novinky/ukrajina-34-miliardy-eur-pro-zeme-unie-ktere-prijimaji-uprchliky-z-ukrajiny-ve-forme-predbezneho-2022-03-23_cs

Další webové zdroje:

- Dohnal, Martin. Česko může požádat o výjimku z migračního paktu, řekla EK. *Novinky.cz*, 11. 11. 2025. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-ek-cesko-muze-pozadat-o-vyjimku-z-migracniho-mechanismu-solidarity-40548382>
- Harzer, Filip. Polsko rozdalo celý český rozpočet, ale s porodností nehnulo. *Seznam Zprávy*, 21. 10. 2024. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-ani-cely-cesky-rozpočet-nezabral-vlajkova-lod-byvale-vlady-polsko-neomladila-262883>
- Lopatka, Jan. *Czechs approve raising retirement age to help future budgets*. *Reuters*, 30. 4. 2024. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/czechs-approve-raising-retirement-age-help-future-budgets-2024-04-30/>

Odborné prezentace:

- KŘEPELKA, Filip. *Prameny práva EU a jejich uplatnění – přímá práva*. Právo EU I – seminář č. 2 (distanční seminář, jaro 2020). [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/jaro2020/MP617Z/PEU_I_fk_-lekce_2_-_prameny_prava_EU_a_jejich_uplatneni_-_zaznam.pdf
- MUNI. *Pravomoci EU – prezentace (Interní systém MUNI)*. [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/podzim2017/BEP301Zk/um/2017-PEU-Pravomoci_EU_-_301.pdf
- MUNI. Sociální politika a její vývoj na území ČR – prezentace (Interní systém MUNI). [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1456/jaro2009/PESPNH/um/Prednaska_c.3.ppt
- MUNI. Sociální politika. Prezentace. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/ped/jaro2016/SPAMP_SAG2/um/SOCIALNI_POLITIKA.pdf

POLÁČKOVÁ, Iva. Historické souvislosti sociální politiky. JABOK – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická. Přednáška. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://is.jabok.cz/el/jabok/leto2021/S114/um/2_Historicke_souvislosti_socialni_politiky.pdf

TOMEŠ, Igor. Úvod do sociální politiky. JABOK – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická. Přednáška. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: https://is.jabok.cz/el/jabok/leto2020/S114/um/1_Uvod_do_soc_politiky_uvod.pdf

Evropské předpisy:

EVROPSKÁ UNIE. Listina základních práv Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. C 326, 26. 10. 2012, (2012/C 326/02). [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/>

EVROPSKÁ UNIE. Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění). In: *Úřední věstník Evropské unie*. C 326, 26. 10. 2012 [online]. [cit. 8. 8. 2025]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. *Úřední věstník Evropské unie*, L200, 7. 6. 2004. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004R0883R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004R0883R(01))

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1056 ze dne 24. června 2021, kterým se zřizuje Fond pro spravedlivou transformaci. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32021R1056>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1057 ze dne 24. června 2021, kterým se zřizuje Evropský sociální fond plus (ESF+) a zrušuje nařízení (EU) č. 1296/2013. [online]. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj/ces>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1058 ze dne 24. června 2021 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o Fondu soudržnosti. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32021R1058>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1147 ze dne 7. července 2021, kterým se zřizuje Azylový, migrační a integrační fond. [cit. 1. 11. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1147/oj/ces>

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Evropský sociální fond jako součást plánu národního a regionálního partnerství a stanoví podmínky pro provádění podpory Unie v oblasti kvalitních pracovních míst, dovedností a sociálního začleňování na období 2028–2034. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025PC0558>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1152 ze dne 20. června 2019 o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Evropské unii. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32019L1152>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1158 ze dne 20. června 2019 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU. In: *Úřední věstník Evropské unie*. L 188, 12. 7. 2019. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32019L1158>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32019L1937>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby. In: *Úřední věstník Evropské unie*. L 299, 18. 11. 2003. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32003L0088>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (přepřacované znění). [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj/ces>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/104/ES ze dne 19. listopadu 2008 o agenturním zaměstnávání. In: *Úřední věstník Evropské unie*. L 327, 5. 12. 2008. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0104>

Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání. In: *Úřední věstník Evropské unie*. L 303, 2. 12. 2000. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32000L0078>

Směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavádění zásady rovného zacházení s muži a ženami v oblasti přístupu k zaměstnání, odborné přípravě, povyšování a pracovních podmínek (konsolidované znění). [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:01976L0207-20021005>

Směrnice Rady 89/391/EHS ze dne 12. června 1989 o zavedení opatření ke zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků při práci. In: *Úřední věstník Evropské unie*. L 183, 29. 6. 1989. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1989/391/oj/eng>

Směrnice Rady 94/33/ES ze dne 22. června 1994 o ochraně mladistvých pracovníků. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:31994L0033>

Vnitrostátní předpisy:

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-589>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Sbírka zákonů České republiky, částka 37/2006. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Vyhlášené znění ze dne 4. 8. 1995 (verze 0). [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155/zneni-0>
- Zákon č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-171>
- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Sbírka zákonů České republiky, částka 58/2009. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Vyhlášené znění ze dne 7. 6. 2006 (verze 0). [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-0>
- Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci). Sbírka zákonů České republiky, částka 96/2006. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-309>
- Zákon č. 365/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-365>
- Zákon č. 38/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Sbírka zákonů České republiky, částka 38/2025. [online]. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-38>
- Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-463>
- Zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-482>
- Softlaw:**
- Evropská komise. 2023 Country Report – Czechia. SWD(2023) 603 final. Brussels, 24. 5. 2023, s. 14. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/92c9988b-7505-4b47-83c9-587cb10d87f5_en?filename=CZ_SWD_2023_603_en.pdf
- Evropská komise. 2024 Country Report – Czechia. SWD(2024) 603 final. Brussels, 19. 6. 2024, s. 5. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/facc4bb2-4e1b-471f-998e-6895c4091e3c_en?filename=SWD_2024_603_1_EN_Czechia.pdf
- EVROPSKÁ KOMISE. *Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv* [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/cs/>
- Evropská komise. Commission Staff Working Document: Assessment of the 2013 national reform programme and convergence programme for the Czech Republic. SWD(2013) 353 final. PDF dokument. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/document/download/48123f51-bc79-46d9-b02a-18dbfe373259_en?filename=swd2013_czech_en.pdf
- Evropská komise. Commission Staff Working Document: Country Report Czech Republic 2018. SWD(2018) 202 final. PDF dokument. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/document/download/4917498b-daec-4bd2-a9a7-5458fef118e9_en?filename=2018-european-semester-country-report-czech-republic-en.pdf
- Evropská komise. EVROPA 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. KOM(2010) 2020 v konečném znění. [online]. V Bruselu dne 3. 3. 2010. [cit. 9. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52010DC2020>
- Evropská komise. Recommendation for a Council Recommendation on the 2022 National Reform Programme of Czechia and delivering a Council opinion on the 2022 Convergence Programme of Czechia. COM(2022) 605 final. Brussels, 23. 5. 2022, s. 6–7. [online]. [cit. 3. 12. 2025]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/document/download/f822eddc-9dd5-4c39-9c8f-1cb24e7d589c_en?filename=2022-european-semester-csr-czechia_en.pdf
- EVROPSKÁ KOMISE. *Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030*. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/strategy-for-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>
- EVROPSKÁ KOMISE. Zelená kniha o stárnutí: Podpora mezigenerační solidarity a odpovědnosti. COM(2021) 50 final. EUR-Lex – Přístup k právu EU, [online]. [cit. 2. 12. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52021DC0050>
- RADA EVROPSKÉ UNIE. *Doporučení Rady k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Česka*. [online]. [cit. 2. 9. 2025]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10961-2025-INIT/cs/pdf>
- SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ. Unie rovnosti: Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030. COM/2021/101 final. [online]. [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52021DC0101>
- Soudní rozhodnutí:**
- Klimatická žaloba ČR v. Czech Republic, Climate Litigation Database (Columbia Law School – Sabin Center for Climate Change Law), 2021. Dostupné z: https://www.climatecasechart.com/document/klimaticka-zaloba-cr-v-czech-republic_d4c0
- Závěrečné práce:**
- KREJČÍ, Tomáš. Role státu v sociální politice ČR po roce 1989. Diplomová práce. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Národohospodářská fakulta, 2025.

8

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Obrázek 1	Občané třetích zemí pod dočasnou ochranou na 1 000 obyvatel v členských státech EU	40
Graf 1	Evropská unie – Míra zaměstnanosti: věková skupina 20–64 let	19
Graf 2	Státní důchodový účet (% HDP)	22
Graf 3	Uprchlíci z Ukrajiny: Příjmy a výdaje státního rozpočtu	42
Tabulka 1	Víceletý finanční plán EU pro roky 2021–2027	24
Tabulka 2	Tabulka alokace zdrojů v rámci jednotlivých programů	31

SEZNAM ZKRATEK

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR	Česká republika
CSR	Country-Specific Recommendations (doporučení pro jednotlivé státy)
DPP	Dohoda o provedení práce
DPČ	Dohoda o pracovní činnosti
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHSV	Evropský hospodářský a sociální výbor
EP	Evropský parlament
EPSR	Evropský pilíř sociálních práv
ESF+	Evropský sociální fond plus
EU	Evropská unie
IROP	Integrovaný regionální operační program
Listina	Listina základních práv Evropské unie
NGEU	NextGenerationEU
OMC	Otevřená metoda koordinace
OP JAK	Operační program Jan Amos Komenský
OP TAK	Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost
OPZ+	Operační program Zaměstnanost plus
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
VFR	Víceletý finanční rámec
AMIF	Azylový, migrační a integrační fond
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	Evropský sociální fond
EU27	27 členských států Evropské unie
FST	Fond pro spravedlivou transformaci
OPZ	Operační program Zaměstnanost
EQUAL	Iniciativa Společenství EQUAL

[newdirection.online](https://www.newdirection.online) @ndconservatism

New Direction is registered in Belgium as a not-for-profit organisation and is partly funded by the European Parliament.
The European Parliament and New Direction assume no responsibility for the opinions expressed in this publication. Sole liability rests with the author.